

Gemeente Het Hogeland

Kadernota 2019-2022

Toekomst van de gemeente Het Hogeland in financieel perspectief

Versie 3.0

19 juni 2018

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
1.1. Uitkomsten Kadernota	4
1.2. Opbouw kadernota	5
2. Uitgangssituatie	7
3. Programma's	10
3.1. Veiligheid	10
3.1.1 Toelichting voorgestelde mutaties	10
3.1.2 Voorgestelde uitgangspunten begroting 2019	11
3.2. Bereikbaarheid	12
3.2.1 Toelichting voorgestelde mutaties	12
3.2.2 Voorgestelde uitgangspunten begroting 2019	13
3.3. Economie & Werkgelegenheid	14
3.3.1 Toelichting voorgestelde mutaties	14
3.3.2 Voorgestelde uitgangspunten begroting 2019	14
3.4. Leefbaarheid & Voorzieningen	15
3.4.1 Toelichting voorgestelde mutaties	15
3.4.2 Voorgestelde uitgangspunten begroting 2019	16
3.5. Sociaal Domein & Volksgezondheid	18
3.5.1 Toelichting voorgestelde mutaties	18
3.5.2 Voorgestelde uitgangspunten begroting 2019	20
3.6. Ruimtelijke Ordening, Wonen & Duurzaamheid	24
3.6.1 Toelichting voorgestelde mutaties	24
3.6.2 Voorgestelde uitgangspunten begroting 2019	26
3.7. Burger en bestuur	27
3.7.1 Toelichting voorgestelde mutaties	27
3.7.2 Voorgestelde uitgangspunten begroting 2019	27
3.8. Bedrijfsvoering	28
3.8.1 Toelichting voorgestelde mutaties	28
3.8.2 Voorgestelde uitgangspunten begroting 2019	35
3.9. Algemene Dekkingsmiddelen	37
3.9.1 Toelichting voorgestelde mutaties	37
3.9.2 Voorgestelde uitgangspunten begroting 2019	38
4. Uitgangspunten begroting	49

4.1 Ramen op basis van bestaand beleid	49
4.2 Loonontwikkeling	49
4.3. Prijsindex	49
4.4. Uitgangspunten Investerings	49
4.5. Rente	50
5. Lokale heffingen	51
5.0. Algemene uitgangspunten	51
5.1. OZB	51
5.2. RZB.....	52
5.3. Afvalstoffenheffing.....	52
5.4. Rioolheffing	52
5.5. Hondenbelasting	52
5.6. Forensenbelasting	52
5.6. Toeristenbelasting.....	52
6. Ontwikkeling reservepositie.....	53
7. Financieel beeld 2019-2022	54
7.1 Uitgangspunt	54
7.2 Mutaties 2019-2022 kadernota.....	54
7.3 Meerjarig financieel beeld 2019-2022	56
8. Risico's en ontwikkelingen	58
8.2 Risico's	58
8.2 Ontwikkelingen.....	64
Bijlage 1: Staat van reserves en voorzieningen	65
Bijlage 2: Belastingplan	66

1. Inleiding

Voor u ligt de kadernota 2019-2022 voor de toekomstige gemeente Het Hogeland. Dit is de eerste en tevens laatste gezamenlijke kadernota van de vier partnergemeenten Bedum, Winsum, De Marne, Eemsmond en de uitvoeringsorganisatie 'Werkplein Ability'. Een kadernota met een eerste doorkijk naar de toekomstige gemeente Het Hogeland.

In de Visie 'Ruimte!', met daaruit voortvloeiende de visies op onze organisatiestructuur, onze dienstverlening en hoe wij in de toekomst om willen gaan met 'inwonerkracht', heeft u de kaders geschetst voor hoe de nieuwe organisatie van 'Het Hogeland' moet gaan werken. Het is in dit stadium te vroeg om die visies al in deze kadernota verder uit te werken. Onze organisatie zal zich de komende jaren verder gaan uitkristalliseren en dat zal vervolgens doorvertaling vinden in hierna volgende begrotingen. Hoe die (financiële) doorvertalingen eruit zullen gaan zien is uiteraard sterk afhankelijk en voorbehouden aan het nieuwe college en de nieuwe raad.

Bij het opstellen van dit document zijn wij in de basis uitgegaan van bestaand beleid en de bestaande begrotingen van de vier partnergemeenten en de uitvoeringsorganisatie 'Ability'. Dit vormt de basis voor de verdere uitwerking van deze nota.

Transformatie kost tijd en dat gaat niet zonder dat daarvoor de benodigde middelen beschikbaar worden gesteld. Op incidentele basis ontvangen we daarom een frictie-uitkering van het Rijk. Daarvoor heeft u reeds voor 2017 en 2018 middelen beschikbaar gesteld. Naast deze incidentele middelen heeft de herindeling en de ingezette koers ook andere structurele en incidentele effecten. Daarvan schetsen wij in deze nota een eerste beeld.

Om tot het financieel beeld te kunnen komen, leggen wij u in deze nota uitgangspunten voor, die we willen hanteren bij de opstelling van de begroting 2019. Tevens nemen we u mee in de voorgestelde financiële mutaties, die grotendeels noodzakelijk zijn. Wij bieden u deze kadernota ter kennisgeving aan. Wel vragen wij van u om kenbaar te maken wat u vindt van de door ons voorgestelde uitgangspunten en de voorgestelde mutaties. Wij kunnen hiermee dan, bij de voorbereiding van de verordeningen en de opstelling van de begroting 2019, rekening houden.

De genoemde uitgangspunten en voorgestelde financiële mutaties leiden uiteraard tot een eerste inzicht in het financieel perspectief voor de komende jaren. Wij beseffen en benadrukken dat we in het huidige stadium niet volledig kunnen zijn. Dit is een doorlopend proces, waarbij het financieel perspectief de komende jaren verder zal moeten worden aangepast.

1.1. Uitkomsten Kadernota

In hoofdstuk 7 schetsen wij een beeld van het financieel perspectief, zoals dat kan worden samengesteld uit hoofdstuk 2 (uitgangsituatie) en hoofdstuk 3 (voorgestelde mutaties per programma). Daarbij maken we onderscheid tussen het beeld dat ontstaat op basis van de voorstellen waarvan wij denken dat deze noodzakelijk zijn en het beeld dat ontstaat wanneer we ook de voorstellen betrekken waarbij een zekere afweging mogelijk is. Dit financieel perspectief kan als volgt worden samengevat voor de komende jaren.

Begroting saldo structureel					
+ = tekort, -/- = overschot		Begr-2019	Begr-2020	Begr-2021	Begr-2022
Perspectief op basis van noodzakelijke voorstellen		2.502	1.095	-281	-1.952
Perspectief inclusief afweegbare voorstellen		2.734	1.618	558	-806

Wij gaan in bovenstaande saldi uit van de structurele bedragen. De begroting moet immers volgens de voorschriften voor het begrotingsjaar en in het meerjarig perspectief structureel sluitend zijn.

Bij de voorgestelde mutaties die in de cijfers zijn verwerkt is het toetsingskader geweest dat het onontkoombare, onuitstelbare of onvoorziene (Noodzaak) ontwikkelingen betreft, of zaken die in het belang zijn van de nieuwe gemeente Het Hogeland (Afweegbaar). Het is hierbij zaak zoveel mogelijk activiteiten en beslissingen af te stemmen op het fusieproces. Dit illustreert de uitdaging bij het opstellen van deze kadernota.

Zoals in bovenstaande tabel is te zien, laten eerste jaarschijven 2019-2021 structurele tekorten zien. Meerjarig gezien is de meerjarenraming echter sluitend. Er zijn echter nog wel de nodige risico's te benoemen, die maken dat dit saldo onder druk staat.

Naast de genoemde structurele begrotingssaldi, presenteren wij u in deze nota ook benodigde incidentele budgetten voor een totaal bedrag van ruim 8,2 miljoen euro in 2019 en in totaal 11,7 miljoen euro over de looptijd van de meerjarenramingen. Voor zover deze middelen zijn toe te rekenen aan de herindeling, stellen wij voor deze te dekken uit de frictievergoeding herindeling, die wij ontvangen van het rijk. In paragraaf 3.9 van de nota gaan wij nader in op de inzet van de frictievergoeding.

1.2. Opbouw kadernota

Wij hebben deze kadernota opgebouwd langs de programma's zoals ze zijn voorgesteld in de notitie P&C voor Het Hogeland. Deze notitie is onlangs besproken in de raadsklankbordgroep en werd daar breed gedragen. Wij volgen daarom in deze eerste kadernota de daarin geschetste indeling.

In het tweede hoofdstuk schetsen wij u eerst een beeld van de samenvoeging van de begrotingen 2018 van de huidige organisaties. Daar hebben wij vervolgens de effecten van de afsplitsing van Middag en de samenvoeging van de vier gemeenten in verwerkt. Het zodoende ontstane saldo fungeert als uitgangspunt voor deze kadernota.

In het derde hoofdstuk geven wij u per programma eerst een beeld van het bestaande financieel perspectief, dat zou ontstaan wanneer de huidige begrotingen van de vier partnergemeenten en de uitvoeringsorganisatie 'Werkplein Ability' worden opgeteld. Het financiële meerjarenbeeld van de nieuwe gemeente Het Hogeland is echter meer dan de optelsom van de afzonderlijke begrotingen van de vier gemeenten en de uitvoeringsorganisatie 'Werkplein Ability'. Daarom muteren wij op het aldus ontstane saldo de voorziene effecten en voorziene mutaties voor de komende jaren in de gemeente Het Hogeland. Op deze wijze ontstaat per programma een beeld van de benodigde financiële middelen. Daarbij maken wij onderscheid tussen noodzakelijke mutaties en mutaties die afweegbaar zijn.

In het vierde hoofdstuk van deze nota formuleren wij een aantal uitgangspunten, die wij voorstellen te gaan hanteren bij de opstelling van de begroting 2019. Dit gaat over het bestaand beleid, de loon- en prijsontwikkeling, uitgangspunten met betrekking tot investeringen en hoe we met de rente omgaan.

Het vijfde hoofdstuk is vervolgens gewijd aan de lokale heffingen. Een extern bureau heeft ons ondersteund om te komen tot een voorstel met betrekking tot de wijze waarop wij onze belastingen en heffingen kunnen harmoniseren. Het belastingplan dat hieruit is voortgevloeid vindt u terug in bijlage 2 van deze notitie. De conclusies en voorstellen hieruit hebben we opgenomen in hoofdstuk 5.

Hoofdstuk 6 geeft een beeld van de ontwikkeling van onze reservepositie. In de begroting 2019 zal dit uitgebreider worden beschreven en zal er ook een koppeling worden gelegd met het beschikbare en benodigde weerstandsvermogen.

De in hoofdstuk 3 beschreven financiële stand per programma voegen we in hoofdstuk 7 samen tot een totaal financieel beeld voor de jaren 2019-2022. Dit beeld is de basis voor verdere ontwikkeling van beleid en richting in de komende jaren. Deze voorlopige uitgangspositie is de basis voor een nadere concretisering en een betrouwbare doorkijk op de financiële positie in de begroting 2019.

2. Uitgangssituatie

Om inzicht te bieden in het financiële beeld is het noodzakelijk om eerst het beeld te schetsen zoals dat in de begrotingen 2018 van de BMW-gemeenten is gepresenteerd. Uitgangspunt van de onderstaande cijfers is de begroting 2018 (incl. de meerjarenschijven) van ultimo maart 2018. In de gemeentelijke begrotingscijfers zijn de saldi zoals die zijn opgenomen in de begroting van Werkplein/Ability verwerkt.

Opstelling van de actuele begrotingen van de 4 BMW-gemeenten (incl. saldi Ability)

PROGRAMMA	Begr-2019	Begr-2020	Begr-2021	Begr-2022
(Bedragen x € 1.000)				
1 Veiligheid	4.281	4.284	4.256	4.252
2 Bereikbaarheid	8.743	8.687	8.632	8.685
3 Economie & Werkgelegenheid	483	482	482	484
4 Leefbaarheid & Voorzieningen	15.270	15.770	15.661	15.479
5 Sociaal domein & Volksgezondheid	50.589	50.334	50.379	50.187
6 RO, Wonen & Duurzaamheid	2.910	2.655	2.662	2.701
7 Burger & Bestuur	3.872	3.841	3.734	3.837
8 Bedrijfsvoering	18.268	18.132	18.040	17.917
9 Algemene Dekkingsmiddelen	-105.298	-104.714	-104.349	-104.328
Saldo Lasten & Baten programma's	-882	-529	-502	-787
10 Mutaties op de reserves	-38	-57	-306	-168
11 Resultaat van de baten en lasten	-921	-586	-808	-955

(+ = negatief saldo; -/- = positief saldo)

In ons financieel systeem worden kosten gepresenteerd als positieve bedragen en zijn inkomsten negatieve bedragen. In bovenstaande tabel is te zien dat de baten hoger zijn dan de lasten. Dat betekent dus dat er sprake is van positieve begrotingssaldi. Dit is de uitgangssituatie.

Een herindeling heeft per definitie tot gevolg dat er autonome financiële gevolgen zijn. Door de samenvoeging van de 4 gemeenten ontvangen we samen een lagere uitkering. Het gemeentefonds is in principe kosten-georiënteerd. Voor bijvoorbeeld de dekking van de bestuurskosten (kosten van het bestuur: burgemeester, wethouders en raad) ontvangt nu iedere gemeente een vergoeding. Bij een samenvoeging ontvangen we maar één keer een vergoeding. Verder zijn er behoorlijke negatieve invloeden voor bijvoorbeeld het waddengebied (uitkering voor buitenwater is gemaximeerd naar 10.000 hectare per gemeente: nu ontvangen zowel De Marne als Eemmond de maximale vergoeding, straks vervalt de vergoeding van één gemeente) en voor de uitvoeringskosten van het sociaal domein.

Naast deze invloed vanuit de samenvoeging is er ook nog een autonome invloed wegens de afsplitsing van een deel van de gemeente Winsum. Het gebied Middag (gebied voormalige gemeente Ezinge) wordt afgesplitst en overgedragen aan de nieuwe gemeente Westerkwartier. De uitkering uit het gemeentefonds (incl. sociaal domein) die gerelateerd is aan dit gebied gaat uiteraard over naar de gemeente Westerkwartier. Verder is hierdoor sprake van lagere opbrengsten van de belastingen en heffingen. Uiteraard gaan ook de kosten van het beheer van dit gebied en de voorzieningen voor de inwoners mee. Per saldo gaan we op dit moment wel uit van een invloed. Dit is echter een inschatting. Momenteel is het moeilijk te bepalen of het hierbij gehanteerde percentage ook

daadwerkelijk op alle terreinen gerealiseerd kan worden. Zo zijn bijvoorbeeld alle beheerplannen (onderhoud wegen, openbaar groen, kunstwerken, openbare verlichting, riolering, enz. enz.) nog niet geactualiseerd naar de nieuwe situatie. De huidige berekeningen zijn gebaseerd op een voorlopig afrekenpercentage van 15,86% in het geval een begrotingspost ook betrekking heeft op het gebied Middag. De verdeelsleutel is gebaseerd op de mutatie van inwoners, woonruimtes en oppervlakte grond van het gebied Middag ten opzichte van de huidige gemeente Winsum. Begrotingsposten die volledig aan Middag kunnen worden toegerekend zijn voor 100% meegenomen.

De invloed van zowel de samenvoeging als de afsplitsing ziet er als volgt uit:

Opstelling invloed Samenvoeging/Splitsing op de startpositie per 01-jan-2019

PROGRAMMA	Begr-2019 BMW	Afsplitsing Middag	Samen- voeging	Begr-2019 Het Hogeland
(Bedragen x € 1.000)				
1 Veiligheid	4.281	-139	0	4.142
2 Bereikbaarheid	8.743	-280	0	8.464
3 Economie & Werkgelegenheid	483	-9	0	474
4 Leefbaarheid & Voorzieningen	15.270	-797	0	14.473
5 Sociaal domein & Volksgezondheid	50.589	-1.834	0	48.755
6 RO, Wonen & Duurzaamheid	2.910	128	0	3.038
7 Burger & Bestuur	3.872	-5	-794	3.073
8 Bedrijfsvoering	18.268	-18	0	18.251
9 Algemene Dekkingsmiddelen	-105.298	3.092	1.400	-100.806
Saldo Lasten & Baten programma's	-882	140	606	-137
10 Mutaties op de reserves	-38	47	0	9
11 Resultaat van de baten en lasten	-921	187	606	-128

(+ = negatief saldo; -/- = positief saldo)

Op dit moment gaan we ervan uit dat de afsplitsing van het gebied Middag een negatieve invloed heeft op onze begrotingspositie van € 187.000. De negatieve invloed van de samenvoeging hebben we op dit moment berekend op € 606.000. Bij deze laatste berekening hebben we de “loonkosten” van het bestuur van de nieuwe gemeente het Hogeland geraamd op de werkelijke kosten en bij de overige relevante kosten hebben we de ramingen van de huidige 4 gemeenten met een percentage van 40% verlaagd.

Met inachtneming van deze aannames hebben we de meerjarenschijven van de BMW-begroting geactualiseerd.

De gevolgen hiervan staan in de onderstaande tabel:

Opstelling van de primaire begroting 2019 van Het Hogeland (incl. saldi Ability)

PROGRAMMA	Begr-2019	Begr-2020	Begr-2021	Begr-2022
1 Veiligheid	4.142	4.145	4.128	4.128
2 Bereikbaarheid	8.464	8.399	8.343	8.393
3 Economie & Werkgelegenheid	474	473	472	475
4 Leefbaarheid & Voorzieningen	14.473	14.516	14.420	14.330
5 Sociaal domein & Volksgezondheid	48.755	48.524	48.542	48.523
6 RO, Wonen & Duurzaamheid	3.038	2.789	2.800	2.813
7 Burger & Bestuur	3.073	3.042	3.037	3.037
8 Bedrijfsvoering	18.251	18.115	18.024	17.900
9 Algemene Dekkingsmiddelen	-100.806	-100.345	-100.037	-99.997
Saldo Lasten & Baten programma's	-137	-343	-271	-397
10 Mutaties op de reserves	9	-10	-260	-153
11 Resultaat van de baten en lasten	-128	-353	-531	-549

In het vervolg van deze kadernota zijn de cijfers van de bovenstaande tabel het uitgangspunt voor het presenteren van de gevolgen van de voorstellen.

3. Programma's

In dit hoofdstuk geven we per programma een overzicht van het huidige gecumuleerde begrotingssaldo en de effecten die we op dit saldo verwachten door de ontwikkelingen die samenhangen met de vorming van de gemeente Het Hogeland. Naast een weergave van dit financieel perspectief voor de komende jaren, zullen we per programma een overzicht geven van de in deze kadernota gehanteerde uitgangspunten.

Voordat wij u de mutaties per programma presenteren, is een korte toelichting op zijn plaats. Wij hebben de voorgestelde mutaties opgesplitst in 2 categorieën, te weten:

- Noodzaak
- Afweegbaar

Noodzaak

Voorstellen die wij hebben gemarkeerd als 'Noodzaak', zijn mutaties waarbij wij in feite vrijwel geen keuze hebben. Door wetgeving of ontwikkelingen zijn wij genoodzaakt deze kosten te maken.

Afweegbaar

Voorstellen die zijn gemarkeerd met 'Afweegbaar', zijn mutaties die wat ons betreft kunnen worden aangeduid als zeer wenselijk. Wel is hier sprake van een keuzemogelijkheid, wat echter niet wil zeggen dat deze voorstellen vrijblijvend zijn en zonder gevolgen kunnen worden geschrapt.

In het vervolg van dit hoofdstuk vindt u een weergave van het financieel perspectief per programma.

3.1. Veiligheid

In onderstaande tabel vindt u de cijfers vanuit de begrotingen van de BMW-gemeenten per taakveld. In deze cijfers is de begroting van de werkmaatschappij per saldo meegenomen en is rekening gehouden met de gevolgen van de samenvoeging en de afsplitsing van het gebied Middag. De cijfers zijn afkomstig vanuit de meerjarenschijven van de BMW-begrotingen 2018.

Omschrijving TAAKVELD	Begr-2019	Begr-2020	Begr-2021	Begr-2022
(Bedragen x € 1.000)				
Crisisbeheersing en brandweer	3.560	3.634	3.612	3.612
Openbare orde en veiligheid	582	511	516	516
Totaal programma	4.142	4.145	4.128	4.128

3.1.1 Toelichting voorgestelde mutaties

In onderstaande tabel ziet u de gevolgen van de voorgestelde mutaties in financiële zin. Onder de tabel is per mutatie een toelichting gegeven.

Voorgestelde mutaties 'Noodzaak' (Bedragen x € 1.000)	Begr- 2019	Begr- 2020	Begr- 2021	Begr- 2022	S/I	Srt Mutatie
Veiligheidshuis	15	15	15	15	Str.	Noodzaak
Bijdrage VRG	78	78	78	78	Str.	Noodzaak
	93	93	93	93		

Veiligheidshuis

Al jaren werken gemeenten samen met de partners in de veiligheidsketen in het veiligheidshuis Groningen. De omgeving waarin zij functioneren is echter stevig in beweging. Dit vraagt om doorontwikkeling van het samenwerkingsverband. De stuurgroep Veiligheidshuis heeft daarom in 2017 de opdracht gegeven om het Veiligheidshuis door te ontwikkelen naar een actiecentrum Veiligheid & Zorg. Deze doorontwikkeling vraagt om een extra structurele bijdrage van de Groningse gemeenten. Voor de gemeente Het Hogeland betekent dit een structurele verhoging van de bijdrage met € 15.000. Ook in 2018 is een extra bijdrage van de gemeenten noodzakelijk. Hierover wordt u via de reguliere lijn geïnformeerd.

Veiligheidsregio (VRG)

Op basis van de begroting 2019 van de Veiligheidsregio wordt de bijdrage van de Hogeland gemeenten met ongeveer € 78.000 verhoogd. Dit heeft onder andere te maken met de verandering van de verdeelsleutel en de versterking van de gemeentelijke kolom. Deze verhoging is nog exclusief de prijsindex voor 2019. Deze maakt onderdeel uit van de stelpost die wij voor dit onderdeel ramen.

3.1.2 Voorgestelde uitgangspunten begroting 2019

Hieronder leggen we u een aantal uitgangspunten voor de op te stellen begroting 2019 voor.

Harmonisering beleid

Het beleid op het terrein van de genoemde taakvelden zal in de komende jaren worden geharmoniseerd. Wij gaan er vooralsnog vanuit dat dit geen of geringe budgettaire effecten heeft.

3.2. Bereikbaarheid

In onderstaande tabel vindt u de cijfers vanuit de begrotingen van de BMW-gemeenten per taakveld. In deze cijfers is de begroting van de werkmaatschappij per saldo meegenomen en is rekening gehouden met de gevolgen van de samenvoeging en de afsplitsing van het gebied Middag. De cijfers zijn afkomstig vanuit de meerjarenschijven van de BMW-begrotingen 2018.

Omschrijving TAAKVELD	Begr-2019	Begr-2020	Begr-2021	Begr-2022
(Bedragen x € 1.000)				
Verkeer en vervoer	7.679	7.570	7.510	7.521
Parkeren	13	13	13	13
Recreatieve havens	183	183	183	183
Economische havens en waterwegen	582	626	630	669
Openbaar vervoer	7	7	7	7
Totaal programma	8.464	8.399	8.343	8.393

3.2.1 Toelichting voorgestelde mutaties

In onderstaande tabel ziet u de gevolgen van de voorgestelde mutaties in financiële zin. Onder de tabel is per mutatie een toelichting gegeven.

Voorgestelde mutaties 'Noodzaak'	Begr-2019	Begr-2020	Begr-2021	Begr-2022	S/I	Srt Mutatie
(Bedragen x € 1.000)						
Boterdiep OZ-kapitaallast	12	12	12	11	Str.	Noodzaak
Regionale waterkering De Marne -kap.last	30	30	29	29	Str.	Noodzaak
Baggerplan Bedum	59	59	59	59	Str.	Noodzaak
Beheerplan kademuuren en beschoeiingen				105	Str.	Noodzaak
	101	101	100	204		

Aanvullend krediet reconstructie Boterdiep OZ te Bedum

In het kader van het Arhi toezicht is melding gemaakt van de noodzaak tot het verstrekken van een aanvullend investeringskrediet ad € 150.000 door de gemeenteraad van Bedum voor de fundering van de weg Boterdiep OZ te Bedum. Het werk voor de reconstructie was reeds in volle gang toen bleek dat de huidige fundering niet berekend is op de huidige belasting van de weg. De kapitaallasten van dit aanvullend krediet zullen vanaf 2019 drukken op de begroting van Het Hogeland en worden derhalve meegenomen in deze kadernota. Het effect zal naar verwachting ongeveer € 12.000 in het eerste jaar na investeren bedragen.

Regionale waterkering De Marne

Het Waterschap Noorderzijlvest (NZV) staat de komende jaren voor een grote opgave; het aanpassen van de regionale kering voor 2021. Vanaf april 2017 heeft de gemeente De Marne overleg gevoerd over de inpassing van de opgave. Om mee te kunnen koppelen is een budget benodigd van € 468.000. Dit betekent een kapitaallast van ca. € 30.000. Dit is zeer voordelig, wanneer we dit afzetten tegen de te verwachten onderhoudskosten van de betrokken wegen in de komende jaren.

De gemeenteraad van De Marne heeft het krediet inmiddels beschikbaar gesteld. Vanuit de Arhi procedure zijn er geen bezwaren bij de partnergemeenten.

Baggerplan Bedum

Reeds in 2017 is het Baggerplan 2019-2023 van de gemeente Bedum vastgesteld. De financiële consequenties zijn nog niet verwerkt en de uitvoering is nog niet gestart. Deze kosten zijn nog niet geeffectueerd maar zijn wel in beeld gebracht. De verwachte kosten voor het baggeren in de jaren 2019-2023 bedragen:

2019	€ 185.213
2020	€ 229.596
2021	€ 134.242
2022	€ 5.466
2023	€ 34.635

De gemiddelde jaarlijkse kosten komen daarbij uit op ca. € 118.000. Deze kosten komen niet volledig ten laste van de gemeentelijke exploitatie, maar kunnen deels worden gerekend tot de kosten van riolering. Uitgaande van een toerekeningspercentage aan de rioolheffing van 50% en in afwachting van de wijze waarop we dit in de begroting verwerken, gaan wij vooralsnog uit van een effect op deze kadernota van structureel € 59.000.

Beheerplan kademuren en beschoeiingen Bedum

In 2017 is het beheerplan kademuren en beschoeiingen 2017-2021 in de raad van de gemeente Bedum vastgesteld. De investeringen in dit beheerplan voor de jaren 2018-2020 waren reeds afgedekt in de meerjarenbegroting van de gemeente Bedum. Voor 2021 is echter een extra krediet benodigd van € 1.797.400. Deze investering geeft een kapitaallast van bijna € 105.000 vanaf 2022.

3.2.2 Voorgestelde uitgangspunten begroting 2019

Hieronder leggen we u een aantal uitgangspunten voor de op te stellen begroting 2019 voor.

Infra

Het integreren van de diverse beheer en onderhoudsprogramma's gebeurt vanaf 2019. Hetzelfde geldt voor het harmoniseren van de gewenste onderhoudsniveau's. Eventuele financiële consequenties (voor- of nadeel) zijn pas daarna bekend. Insteek is dat in 2019 die werkzaamheden worden uitgevoerd die nu reeds gepland zijn door de individuele gemeenten. Er worden derhalve geen mutaties voorgesteld op de bestaande budgetten.

3.3. Economie & Werkgelegenheid

In onderstaande tabel vindt u de cijfers vanuit de begrotingen van de BMW-gemeenten per taakveld. In deze cijfers is de begroting van de werkmaatschappij per saldo meegenomen en is rekening gehouden met de gevolgen van de samenvoeging en de afsplitsing van het gebied Middag. De cijfers zijn afkomstig vanuit de meerjarenschijven van de BMW-begrotingen 2018.

Omschrijving TAAKVELD	Begr-2019	Begr-2020	Begr-2021	Begr-2022
(Bedragen x € 1.000)				
Economische ontwikkeling	471	470	470	470
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	48	48	48	48
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	126	125	125	128
Economische promotie	-171	-171	-171	-171
Totaal programma	474	473	472	475

3.3.1 Toelichting voorgestelde mutaties

Voor dit programma worden geen mutaties voorgesteld.

3.3.2 Voorgestelde uitgangspunten begroting 2019

Hieronder leggen we u een uitgangspunt, voor de op te stellen begroting 2019, voor.

Harmonisering beleid

Het beleid op het terrein van de genoemde taakvelden zal in de komende jaren worden geharmoniseerd. Wij gaan er voornamelijk van uit dat dit geen of geringe budgettaire effecten heeft.

3.4. Leefbaarheid & Voorzieningen

In onderstaande tabel vindt u de cijfers vanuit de begrotingen van de BMW-gemeenten per taakveld. In deze cijfers is de begroting van de werkmaatschappij per saldo meegenomen en is rekening gehouden met de gevolgen van de samenvoeging en de afsplitsing van het gebied Middag. De cijfers zijn afkomstig vanuit de meerjarenschijven van de BMW-begrotingen 2018.

Omschrijving TAAKVELD	Begr-2019	Begr-2020	Begr-2021	Begr-2022
(Bedragen x € 1.000)				
Openbaar basisonderwijs	162	162	162	162
Onderwijshuisvesting	2.418	2.448	2.446	2.383
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	2.630	2.654	2.669	2.667
Sportbeleid en activering	316	316	325	325
Sportaccommodaties	3.215	3.238	3.140	3.118
Cultuurpresentatie, -prod. en -particip.	640	642	644	644
Musea	207	207	207	207
Cultureel erfgoed	272	271	271	269
Media	835	839	843	843
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	3.779	3.739	3.714	3.712
Totaal programma	14.473	14.516	14.420	14.330

3.4.1 Toelichting voorgestelde mutaties

In onderstaande tabel ziet u de gevolgen van de voorgestelde mutaties in financiële zin. Onder de tabel is per mutatie een toelichting gegeven.

Voorgestelde mutaties 'Noodzaak'	Begr-2019	Begr-2020	Begr-2021	Begr-2022	S/I	Srt Mutatie
(Bedragen x € 1.000)						
Kindcentrum Leens		88	87	86	Str.	Noodzaak
	0	88	87	86		

Kindcentrum Leens

Door de raad van De Marne is op 27 maart jl. een aanvullend krediet van € 1.600.000 beschikbaar gesteld voor de bouw van het Kindcentrum Leens. Het beschikbaar budget binnen het IHP blijkt niet voldoende om de kosten te dekken. Dit heeft o.a. te maken met de gestegen prijzen sinds 2013, toen het oorspronkelijke krediet in het IHP is opgevoerd. Dit voorstel is ingebracht in de Arhi procedure. Hier zijn geen zienswijzen op ingediend. De extra kapitaallast die voortvloeit uit het extra krediet bedraagt ca. € 88.000 in 2020.

Voorgestelde mutaties 'Afweegbaar'	Begr-2019	Begr-2020	Begr-2021	Begr-2022	S/I	Srt Mutatie
(Bedragen x € 1.000)						
Buurt sportcoach	63				Inc.	Afweegbaar
	63	0	0	0		

Buurtsportcoach

De huidige vier BMW-gemeenten maken alle vier gebruik van de Rijksregeling “Brede impuls combinatiefuncties” en ontvangen daar jaarlijks financiële middelen voor via de uitkering gemeentefonds. De hoogte hiervan is afhankelijk van het percentage van deelname aan deze regeling. Deze loopt ook uiteen per gemeente. De rijksbijdrage behelst 40% van de kosten. De overige 60% moet op andere wijzen worden bekostigd (gemeenten of derden). Voor Eemsumond en Winsum zijn er geen financiële middelen meer opgenomen na 2018 om de cofinanciering te dekken.

Conclusie; Wanneer de huidige opdrachten op dezelfde wijze worden doorgezet in het jaar 2019 dan is een extra budget nodig van € 63.000 (incidenteel). Zie onderstaand overzicht.

Buurtsportcoach financiën				
	Bedum	De Marne	Winsum	Eemsumond
Deelnamepercentage regeling	136%	136%	60%	80%
Rijksbijdrage 2018	46.456	41.597	27.881	41.215
Gemeentelijke bijdrage	46.158	10.000	52.389	10.260

De gemeenten Winsum en Eemsumond hebben geen raming in de jaarschijf 2019 opgenomen. Om het huidige beleid in elk geval voor het jaar 2019 te continueren is een extra bedrag benodigd van € 62.650.

3.4.2 Voorgestelde uitgangspunten begroting 2019

Hieronder leggen we u een aantal uitgangspunten voor de op te stellen begroting 2019 voor.

Subsidies

Het subsidiebeleid van de huidige BMW-gemeenten kent op onderdelen (grote) verschillen. De werkgroep Kunst en Cultuur komt met het voorstel om de harmonisatie van het subsidiebeleid in 2019 te laten plaats vinden. De financiële gevolgen hiervan zijn op dit moment niet in te schatten. Vooralsnog nemen we geen financiële gevolgen van de harmonisatie van het subsidiebeleid op.

Beheer sportaccommodaties

Het beleid met betrekking tot het beheer, onderhoud en verhuur van de verschillende sportaccommodaties is bij de BMW-gemeenten verschillend georganiseerd. In 2019 zullen er voorstellen worden gedaan om te komen tot geharmoniseerd beleid omtrent onze sportaccommodaties. Vooralsnog nemen we geen financiële gevolgen van de harmonisatie van het sportaccommodatiebeleid op.

Sporttarieven

Bij de harmonisering van het sportbeleid zal ook gekeken worden naar de tariefstelling van de verhuur van sportaccommodaties en de eventuele harmonisatie daarvan. Vooralsnog nemen we geen financiële gevolgen van de harmonisatie van de sporttarieven op.

3.5. Sociaal Domein & Volksgezondheid

In onderstaande tabel vindt u de cijfers vanuit de begrotingen van de BMW-gemeenten per taakveld. In deze cijfers is de begroting van de werkmaatschappij per saldo meegenomen en is rekening gehouden met de gevolgen van de samenvoeging en de afsplitsing van het gebied Middag. De cijfers zijn afkomstig vanuit de meerjarenschijven van de BMW-begrotingen 2018.

Omschrijving TAAKVELD	Begr-2019	Begr-2020	Begr-2021	Begr-2022
(Bedragen x € 1.000)				
Samenkracht en burgerparticipatie	4.625	4.331	4.337	4.337
Wijkteams	1.590	1.590	1.590	1.590
Inkomensregelingen	5.228	5.222	5.221	5.221
Begeleide participatie	10.176	10.187	10.129	10.129
Arbeidsparticipatie	1.249	1.265	1.233	1.217
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.610	1.610	1.610	1.610
Maatwerkdienstverlening 18+	10.253	10.272	10.349	10.347
Maatwerkdienstverlening 18-	11.915	11.928	11.943	11.943
Geëscaleerde zorg 18+	159	159	159	159
Geëscaleerde zorg 18-	26	26	26	26
Volksgezondheid	1.925	1.934	1.943	1.943
Totaal programma	48.755	48.524	48.542	48.523

3.5.1 Toelichting voorgestelde mutaties

In onderstaande tabel ziet u de gevolgen van de voorgestelde mutaties in financiële zin. Onder de tabel is per mutatie een toelichting gegeven.

Voorgestelde mutaties 'Noodzaak'	Begr-2019	Begr-2020	Begr-2021	Begr-2022	S/I	Srt Mutatie
(Bedragen x € 1.000)						
Werkplein Ability, formatie*						
Sociaal domein (jeugd/wmo2015)	2.475	2.054	1.634	1.238	Str.	Noodzaak
BUIG	-266	-266	-266	-266	Str.	Noodzaak
	2.209	1.788	1.368	972		

*Mutatie opgenomen bij programma bedrijfsvoering

Werkplein Ability

Werkplein Ability in de huidige situatie

Participatie Noord-Groningen (lees: Werkplein Ability) is een gemeenschappelijke regeling van de gemeenten Bedum, De Marne, Winsum en Eemsum en is de uitvoeringsorganisatie voor werk en inkomen. De organisatie is verantwoordelijk voor de uitvoering van de participatiewet in deze vier gemeenten.

De gemeenschappelijke regeling Werkplein Ability zal als gevolg van de herindeling van de vier deelnemende gemeenten van rechtswege ophouden te bestaan. Werkplein Ability zal zodoende opgaan in de nieuwe gemeente.

Werkplein Ability na herindeling: invlechting

De plannen zijn dit voorjaar besproken in de openbare vergaderingen van de raadsklankbordgroep van de herindeling en in de raadsvergaderingen van de BMW-gemeenten.

De uitkomst van de genoemde besprekingen is dat Werkplein Ability in de nieuwe gemeente zal worden gepositioneerd als werkmaatschappij. Dat betekent een onderdeel voor inkomen, werk en re-integratie, inclusief een eigen gezicht naar buiten voor het verwerven van opdrachten. Een deel van de huidige activiteiten blijft bij de toekomstige werkmaatschappij, maar een deel van de activiteiten zal ook bij andere teams van de nieuwe gemeente te komen liggen. Het voorstel is om de activiteiten te verdelen volgens onderstaand schema¹.

Werkmaatschappij	Back-office Sociaal Domein	Andere teams
Werkspoor & Leerwerkspoor	Kwaliteit	Leerplicht/RMC
Werkgeversdienstverlening	Inkomensregeling BBZ (bijstand voor zelfstandigen)	
Werkcoaches	Handhaving	Vrijwilligerssteunpunt
Inkomensconsulenten en consulenten bijzondere bijstand (claimbeoordelingen)	Uitkeringsadministratie	Participatiecoaches
Back-office SW-Uithuizen	Debiteurenadministratie	PIOFACH
SW- sectoren Industrie & Diensten en Groen	Minimaregelingen	
Begeleiding (parttime) ondernemerschap	Applicatiebeheer	
Wijkleerbedrijf Winsum		

De bovenstaande veranderingen leiden tot organisatorische veranderingen. Het SW-deel zal grotendeels binnen de nieuwe werkmaatschappij worden ondergebracht, samen met werkcoaches en de inkomensconsulenten. De andere activiteiten worden verplaatst naar andere teams binnen de nieuwe gemeente, of naar de backoffice van het sociale domein.

De hieruit voortvloeiende wijzigingen leiden tot veranderingen in de personele formatie, maar waarschijnlijk ook tot gevolgen voor de huisvesting van personeel. Daarnaast zal de organisatie ook worden ingebed in de gemeentelijke organisatie, waar het eerst nog meer op afstand van de gemeentelijke organisatie stond. Vooralsnog gaan we ervan uit dat dit niet leidt tot financiële consequenties.

¹ Dit is een uitwerking van het advies 'positionering Werkplein Ability binnen de nieuwe gemeente het Hogeland' (vooral hoofdstuk 6)

1.   Formatie werkmaatschappij

De nieuwe gemeente het Hogeland is, op het moment van schrijven, bezig met de inrichting van de nieuwe organisatie. Inmiddels is duidelijk hoe functieboek 1 en functieboek 2 er uit komen te zien, waarbij de formatie van de nieuwe gemeente wordt bepaald.

Op basis van de bovenstaande voorstellen, zal de organisatie van de werkmaatschappij kleiner zijn dan de huidige gemeenschappelijke regeling Werkplein Ability. Diverse taken worden immers ondergebracht bij andere gemeentelijke teams.

Eerder is er tijdens de behandeling van de gewijzigde begroting van 2018 ook getracht om inderdieneffecten te creëren op het gebied van de personele formatie, door structurele arbeidsplaatsen te combineren binnen de nieuwe gemeente Het Hogeland. Deze zijn ook als zodanig in de vier gemeentelijke begrotingen verwerkt. De realisatie hiervan is echter afhankelijk van de inrichting van de nieuwe gemeente Het Hogeland². De in de begrotingen opgenomen besparing in de meerjarenraming van het Werkplein van uiteindelijk € 1.100.000 is onder andere afhankelijk van het combineren van verschillende taken binnen de nieuwe gemeente.

Deze opgave betrekken we bij de verdere invulling van de functieboeken. Dit onderdeel hebben we derhalve financieel vertaald in het programma bedrijfsvoering.

2.   Sector Groen- werkmaatschappij

De huidige sector Groen binnen de uitvoeringsorganisatie wordt onderdeel van de nieuwe werkmaatschappij, na de herindeling. De sector zal zodoende een onderdeel van de nieuwe gemeente gaan worden. Op het moment van schrijven wordt onderzocht of de sector Groen ook geïntegreerd en/of gecombineerd kan worden met de gemeentelijke buitendiensten.

Bovenstaande ontwikkeling heeft tot gevolg dat de sector Groen geen omzet meer haalt vanuit gemeentelijke opdrachten, omdat zij onderdeel zijn van de nieuwe gemeente. Dat zal een budgetneutrale verschuiving zijn, die invloed heeft op het resultaat van de werkmaatschappij.

Budgettaire ontwikkelingen sociaal domein

Op het moment van schrijven wordt er een bestuursopdracht uitgevoerd met betrekking tot de (financiële) opgave in het Sociaal Domein. Besluitvorming en verdere uitwerking vinden plaats in het tweede en derde kwartaal 2018. De uitkomsten kunnen derhalve niet meer opgenomen worden in deze kadernota. Aangezien er veel beweging zit in de ontwikkeling van het sociaal domein, ook financieel gezien, hebben we toch gemeend een eerste indicatie te moeten geven inzake de financiële ontwikkeling in het sociaal domein. In dit geval richten wij ons op de uitvoering van de Jeugdwet en de WMO2015.

Afgelopen jaar zijn we bij de uitvoering van de Jeugdwet geconfronteerd met grote tekorten op provinciaal niveau. Vanuit zowel het RIGG als ook lokaal is er een taskforce opgericht om zo meer inzicht te krijgen in de (financiële) ontwikkelingen bij de uitvoering van de jeugdwet. Inmiddels heeft

---

² Zie 'reactie op de zienswijzen van de gewijzigde begroting 2018 Werkplein Ability', d.d. 5 december 2017 en Gewijzigde Begroting 2018 (deel 1, p.5) Werkplein Ability.

een taskforce van het RIGG een notitie opgeleverd waarin handvatten zijn gegeven om meer grip op de uitgaven in de jeugdzorg te krijgen. Op het moment van schrijven is de lokale taskforce nog druk bezig om over- en inzicht te krijgen. Een nadere duiding voor het ontstane tekort is daarom ook lastig te geven op dit moment. Wel zien we in grote lijnen twee oorzaken; enerzijds is dat de doorgevoerde korting op de integratie uitkering Sociaal Domein. Deze is doorgevoerd omdat verwacht wordt dat gemeenten de uitvoering van de jeugdwet efficiënter en effectiever uit kunnen voeren. Wij verwachten dit ook, maar zoals het zich nu laat aanzien kunnen wij deze voordelen niet op dezelfde termijn realiseren als waarop de korting is doorgevoerd. Anderzijds vermoeden wij op basis van de ontwikkeling in de afgelopen jaren dat de zorgkosten oplopen. De beschikbare data is op dit moment echter van onvoldoende kwaliteit om de oorzaken te kunnen duiden. Het zou kunnen zijn dat het aantal jeugdigen met zorg stijgt, maar het is tevens mogelijk dat er meer beroep wordt gedaan op duurdere zorg. De lokale taskforce werkt aan meer zicht en grip op dit dossier.

De realisatie 2017 laat een tekort (op moment van schrijven) zien van € 546.000 (BMW). Zoals aangegeven is het nog lastig om dit tekort exact te verklaren. Voor de uitvoering van het sociaal domein is het kader tot en met de begroting 2018 altijd budgettair neutraal geweest. Zoals het zich nu laat aanzien loopt het tekort voor 2019 op naar bijna € 2,5 miljoen. In hoeverre dit structureel is, is op dit moment lastig in te schatten. Dit betekent dat het sociaal domein in 2019 niet budgetneutraal wordt geraamd. Wij streven naar een halvering van dit tekort in 2022. Onze ambitie blijft wel op de langere termijn weer toe te werken naar een budgettair neutrale uitvoering van het sociaal domein.

De financiële tekorten in het Sociaal Domein vragen om een nadere analyse van de budgetten in het Sociaal Domein. Deze analyse, aangevuld met inzicht in de maatschappelijke en organisatorische opgaven, moet leiden tot diverse opties om bestuurlijke keuzes te kunnen maken om de tekorten terug te kunnen dringen. In de uitwerking van de opties moet helder worden wat de wettelijke en niet-wettelijke taken zijn. Ook dient inzicht gegeven te worden welke maatregelen noodzakelijk en wenselijk zijn om de gewenste transformatieopgave in het Sociaal Domein te doen slagen.

De uitkomsten van de taskforce zullen leiden tot meer inzicht en ook tot mogelijke oplossingen om de ontstane tekorten te beteugelen. Daarnaast wordt op dit moment in BMW verband gekeken of beleidsintensivering kunnen leiden tot het in de hand te houden van de kosten en waar mogelijk deze terug te dringen. Deze plannen moeten nog verder worden uitgewerkt, om de effecten beter in beeld te krijgen. Daarom zijn deze beleidsintensivering nog niet financieel vertaald in deze kadernota. Wij noemen hier de volgende maatregelen;

- Inzet Taalhuizen; hiermee willen we de laaggeletterdheid in de gemeente Het Hogeland bestrijden.
- CER-regeling; dit betreft een tegemoetkoming in ziektekosten van chronisch zieken
- het verder uitrollen van OJG bij de huisarts; hiermee krijgen we meer stuur op de verwijzingen die de huisarts doet in de jeugdzorg.
- het inzetten van een wijkverpleegkundige (S1); de inzet van de wijkverpleegkundige heeft tot doel om vroegsignalering en preventie meer handen en voeten te geven.
- Verdere inzet op preventie en vroegsignalering.

Na verdere uitwerking en besluitvorming zullen deze mogelijke maatregelen worden betrokken bij het opstellen van de begroting 2019.

BUIG

De verdeling van het macrobudget BUIG kent afhankelijk van de grote van de gemeenten een drietal systematieken. Gemeenten tot 15.000 inwoners ontvangen de BUIG-gelden op basis van historische uitkeringslasten. Gemeenten met meer dan 40.000 inwoners ontvangen de BUIG-gelden volledig op basis van een objectief verdeelmodel. Gemeenten met een inwonertal van tussen de 15.000 en 40.000 worden bekostigd door deels historische kosten en deel op basis van het verdeelmodel. De verhouding is naar rato van het aantal inwoners. De BMW-gemeenten worden dus allemaal geheel of nagenoeg geheel bekostigd op basis van historische kosten. De gemeente Het Hogeland zal bekostigd gaan worden op basis van het objectief verdeelmodel. Op dit moment voorzien wij hierin een positief effect van € 266.000. Daarbij merken we wel op dat geen rekening is gehouden met ontwikkelingen in het aantal uitkeringsgerechtigden en macro-ontwikkelingen in het BUIG-budget.

Voorgestelde mutaties 'Afweegbaar' (Bedragen x € 1.000)	Begr- 2019	Begr- 2020	Begr- 2021	Begr- 2022	S/I	Srt Mutatie
Dorpsinitiatieven/leefbaarheid	200				Inc.	Afweegbaar
	200	0	0	0		

Dorpsinitiatieven, bewonersinitiatieven en cofinancieringsbudget t.b.v. leefbaarheid

Leefbaarheid is een breed begrip. Het is daardoor moeilijk om precies te bepalen welke budgetten wel en niet hiertoe behoren. Het gaat hier het om de specifieke budgetten die de gemeenten nodig hebben om bewoners- en dorpsinitiatieven financieel te ondersteunen.

De gemeenten gaan op verschillende wijze om met deze budgetten en ook de hoogte van de budgetten lopen nogal uiteen. Op dit moment zijn er 3 gemeenten die hiervoor een structureel budget in de begroting hebben opgenomen; één gemeente niet. We stellen voor de budgetten die nu in de meerjarenbegroting zijn opgenomen, ook weer op te nemen in de begroting van Het Hogeland. Deze gezamenlijke budgetten komen dan beschikbaar voor het gehele gebied. Het gaat dan vooral om de buurtbudgetten, budget van de dorpencoördinatoren, kleinere leefbaarheidsinitiatieven en dergelijke. Er wordt gewerkt aan één nieuwe subsidieverordening die op 1 januari 2019 van kracht wordt.

Gezien de visie van de gemeente Het Hogeland waarbij ingezet wordt op inwonerkraft en leefbaarheid is het noodzakelijk dat er financiële ruimte is om de dorpen en bewoners te ondersteunen. Op basis van bovenstaande denken wij aan een budget van € 200.000 voor het overgangsjaar 2019. Op deze wijze creëren we een overgangssituatie waarin de verschillende dorpen op vergelijkbare wijze ondersteund kunnen worden en hebben we de mogelijkheid om in 2019 te werken aan een uniforme werkwijze voor het gehele gebied. Concreet stellen wij voor:

- De budgetten die al voor meerdere jaren geraamd waren in de begroting 2019 opnemen en inzetten voor de gehele gemeente Het Hogeland.
- Voor de cofinanciering en stimulering van dorpsinitiatieven, projecten op het gebied van leefbaarheid voor het jaar 2019 een incidenteel bedrag van € 200.000 te ramen in de Kadernota.
- In 2019 een werkwijze uitwerken voor de verschillende budgetten, passend in de nog te ontwikkelen subsidieverordening.

3.5.2 Voorgestelde uitgangspunten begroting 2019

Hieronder leggen we u een aantal uitgangspunten voor de op te stellen begroting 2019 voor.

Budgetneutraliteit Sociaal Domein

Gezien de budgettaire effecten binnen het Sociaal Domein, zoals in de vorige paragraaf beschreven, zal duidelijk zijn dat budgetneutraliteit op korte termijn een lastige opgave wordt. Wij hebben de verwachte tekorten in deze nota derhalve opgenomen, maar willen daarbij wel opmerken dat wij op langere termijn blijven streven naar budgetneutraliteit.

Particulier groenonderhoud

In de vorige paragraaf is ook melding gemaakt van het particulier groenonderhoud door de huidige uitvoeringsorganisatie Werkplein Ability. Uitgangspunt voor de begroting is handhaving van deze activiteiten en dus inkomsten voor de werkmaatschappij. Daarbij zal aandacht moeten zijn voor het aspect van de vennootschapsbelasting (Vpb).

3.6. Ruimtelijke Ordening, Wonen & Duurzaamheid

In onderstaande tabel vindt u de cijfers vanuit de begrotingen van de BMW-gemeenten per taakveld. In deze cijfers is de begroting van de werkmaatschappij per saldo meegenomen en is rekening gehouden met de gevolgen van de samenvoeging en de afsplitsing van het gebied Middag. De cijfers zijn afkomstig vanuit de meerjarenschijven van de BMW-begrotingen 2018.

Omschrijving TAAKVELD	Begr-2019	Begr-2020	Begr-2021	Begr-2022
(Bedragen x € 1.000)				
Riolering	-1.533	-1.542	-1.528	-1.513
Afval	-6	-88	-91	-91
Milieubeheer	521	521	521	521
Begraafplaatsen en crematoria	330	328	328	327
Ruimtelijke ordening	1.253	1.107	1.107	1.106
Grondexploitatie (niet-bedrijventerr.)	182	198	194	194
Wonen en bouwen	2.292	2.265	2.270	2.269
Totaal programma	3.038	2.789	2.800	2.813

Bovenstaande cijfers vragen om een korte toelichting. Onze inspanningen op het gebied van zowel de riolering als afval verlopen in principe budgetneutraal. Via de heffingen wordt een 100% kostendekkend tarief in rekening gebracht. In bovenstaand overzicht lijkt dat niet het geval, afgaande op de saldi van beide programma's. Dit komt doordat niet alle kosten die worden toegerekend aan de heffing ook op het betreffende taakveld worden geraamd. Bij de riolering speelt dit bijvoorbeeld bij de BTW (over de exploitatiekosten, maar vooral ook over de investeringen) en de kosten van overhead. Bij Afval speelt de BTW een minder prominente rol, maar speelt de overhead wel een rol.

3.6.1 Toelichting voorgestelde mutaties

In onderstaande tabel ziet u de gevolgen van de voorgestelde mutaties in financiële zin. Onder de tabel is per mutatie een toelichting gegeven.

Voorgestelde mutaties 'Noodzaak'	Begr-2019	Begr-2020	Begr-2021	Begr-2022	S/I	Srt Mutatie
(Bedragen x € 1.000)						
Omgevingsvisie	95				Inc.	Noodzaak
Duurzaamheid en grondstoffen	40				Inc.	Noodzaak
-						
	135	0	0	0		

Omgevingsvisie

De omgevingsvisie is een strategische visie voor de lange termijn voor de gehele fysieke leefomgeving. Het Rijk, de provincie en de gemeenten moeten ieder een dergelijke visie opstellen met het oog op het bereiken van de maatschappelijke doelen van de Omgevingswet. De visie moet ingaan op de samenhang tussen ruimte, water, milieu, natuur, landschap, verkeer en vervoer, infrastructuur en cultureel erfgoed. Voor 2019 vragen wij daarvoor een incidenteel budget van € 95.000 incidenteel. Ook in 2018 is hiervoor incidenteel eenzelfde bedrag benodigd. De benodigde middelen in 2018 zullen op andere wijze door de individuele partnergemeenten aan u worden gevraagd.

Duurzaamheid en Grondstoffen

Er wordt momenteel gewerkt aan de voorbereiding voor de harmonisatie van beleid rond afvalstoffeninzameling. Bij de uitwerking hiervan wordt onderscheid gemaakt tussen drie verschillende fases:

De voorbereidingsfase: deze loopt tot 1 januari 2019. Deze fase bestaat vooral uit inventariseren van mogelijkheden en gelijkschakeling van werkprocessen daar waar het kan (garantieprijs oud papier, inzameling asbest)

De overgangsfase: deze loopt van 1-1-2019 tot 1-1-2021. De bestaande verschillende inzamelingswijzen worden in deze fase nog naast elkaar uitgevoerd. Er worden keuzes gemaakt voor uniforme werkwijzen en inzamelingsmethodieken. Een en ander wordt vastgelegd in een nieuw beleidsplan voor grondstoffen.

De harmonisatiefase: deze start vanaf 1-1-2021. In deze fase wordt uitvoering gegeven aan het nieuwe grondstoffenbeleid, indien nodig met een uitfasering van bestaande contracten. Met de nieuwe samenwerkingspartners worden nieuwe contracten aangegaan.

Ten behoeve van fase 2 zal externe ondersteuning benodigd zijn. Het gaat daarbij om de volgende werk c.q. taakvelden:

- Harmonisatie grondstoffenbeleid (afvalinzameling) beoogd incidenteel budget € 25.000, exclusief communicatie. Deze wordt gedekt uit de afvalstoffenheffing en heeft derhalve geen effect op het begrotingssaldo;
- Harmonisatie milieubeleidsplan c.q. opstellen MBP Het Hogeland, beoogd incidenteel budget € 20.000;
- Ontwikkeling programma “energietransitie”, beoogd incidenteel budget € 20.000.

De drie taakvelden vragen in 2018 al een nadere uitwerking en dus de inzet van externe ondersteuning. De middelen die daarvoor benodigd zijn, zullen separaat aan u voorgelegd worden.

Voorgestelde mutaties 'Afweegbaar'	Begr- 2019	Begr- 2020	Begr- 2021	Begr- 2022	S/I	Srt Mutatie
(Bedragen x € 1.000)						
Waddenkustopgave	500					Inc. Afweegbaar
-						
	500	0	0	0		

Investeringsagenda Waddenkustopgave BMW

Voor de Waddenkustopgave wordt een investeringsagenda opgesteld voor de komende 5 tot 10 jaren behorende bij het uitvoeringsprogramma. Onder de ontwikkeling vallen het verbinden en bevaarbaar maken van de Maren van wad tot stad, Spoelzee Noordpolderzijl, stimulering van de lokale Maakindustrie i.c.m. de het aanjagen van de trend bevordering vestiging Tiny Houses, verduurzaming/transitie van de Havens, versterking toeristisch product/duurzaam cultuurtoerisme

i.c.m. Sense of Place, bevordering lokale voedselproductie-ketens en natuurinclusieve landbouw, daarbij aansluitend op de programma's van de provincie.

Voor 2019 zal rekening moeten worden gehouden met een reservering tussen de 500.000 en 600.000 euro voor de Waddenkustopgave. Dit bedrag betreft procesgeld, investeringsmiddelen, programmamiddelen en cofinanciering. Wij stellen voor incidenteel € 500.000 in 2019 op te nemen.

Naar verwachting zal door cofinanciering vanuit het Waddenfonds, de provincie, ministerie van EZ, Europese subsidies en vanuit de programma's van de gebiedspartijen dit bedrag verdubbeld worden.

Het uitvoeringsprogramma dat nu wordt opgesteld zal dit bedrag in het najaar bij de bespreking van de programmabegroting nader specificeren.

3.6.2 Voorgestelde uitgangspunten begroting 2019

Hieronder leggen we u een aantal uitgangspunten voor de op te stellen begroting 2019 voor.

Grondexploitaties

Het opnieuw doorrekenen van alle grondexploitaties op basis van een set geharmoniseerde uitgangspunten vindt plaats vanaf 2019. Pas dan kunnen wij de financiële effecten beoordelen. Wij gaan er vooralsnog vanuit dat de doorrekening geen grote financiële effecten heeft.

Regiovisie Groningen Assen

De Regiovisie Groningen Assen wordt in financiële zin niet beïnvloed door de herindeling. De middelen zijn al binnen de regio verdeeld. Alleen voor projecten in het kader van de regeling Regionale en Innovatieve projecten kunnen nog aanvragen worden ingediend. In 2018 wordt een evaluatie en actualisatie uitgevoerd. Hierin wordt ook opgenomen welke gevolgen de herindeling voor het samenwerkingsverband heeft (vertegenwoordiging, omvang gebied, nieuwe programma's/projecten etc.).

Leges omgevingsvergunningen

De leges voor de omgevingsvergunningen moeten nog geharmoniseerd worden. Daarvoor hebben wij een extern bureau ingeschakeld. De uitkomsten daarvan zijn nog niet bekend. Vooralsnog gaan wij in deze kadernota uit van gelijkblijvende opbrengsten. Bij de begroting 2019 komen we hier nader op terug.

3.7. Burger en bestuur

In onderstaande tabel vindt u de cijfers vanuit de begrotingen van de BMW-gemeenten per taakveld. In deze cijfers is de begroting van de werkmaatschappij per saldo meegenomen en is rekening gehouden met de gevolgen van de samenvoeging en de afsplitsing van het gebied Middag. De cijfers zijn afkomstig vanuit de meerjarenschijven van de BMW-begrotingen 2018.

Omschrijving TAAKVELD	Begr-2019	Begr-2020	Begr-2021	Begr-2022
(Bedragen x € 1.000)				
Bestuur	2.442	2.442	2.442	2.442
Burgerzaken	631	601	596	596
Totaal programma	3.073	3.042	3.037	3.037

3.7.1 Toelichting voorgestelde mutaties

In onderstaande tabel ziet u de gevolgen van de voorgestelde mutaties in financiële zin. Onder de tabel is per mutatie een toelichting gegeven.

Voorgestelde mutaties 'Afweegbaar'	Begr-2019	Begr-2020	Begr-2021	Begr-2022	S/I	Srt Mutatie
(Bedragen x € 1.000)						
Telefonische bereikbaarheid	10					Inc. Afweegbaar
-	10	0	0	0		

Telefoonverkeer buiten kantoortijden

Om telefoonverkeer ook buiten kantoortijden te kunnen opvangen moeten er kosten worden gemaakt. De kosten bedragen € 10.000.

3.7.2 Voorgestelde uitgangspunten begroting 2019

Hieronder leggen we u een uitgangspunt voor de op te stellen begroting 2019 voor.

Secretarieleges

De secretarieleges moeten nog worden geharmoniseerd. Vooralsnog gaan wij uit van gelijkblijvende opbrengsten. Wij stellen voor dit ook als uitgangspunt te hanteren bij de harmonisatie.

3.8. Bedrijfsvoering

In onderstaande tabel vindt u de cijfers vanuit de begrotingen van de BMW-gemeenten per taakveld. In deze cijfers is de begroting van de werkmaatschappij per saldo meegenomen en is rekening gehouden met de gevolgen van de samenvoeging en de afsplitsing van het gebied Middag. De cijfers zijn afkomstig vanuit de meerjarenschijven van de BMW-begrotingen 2018.

Omschrijving TAAKVELD	Begr-2019	Begr-2020	Begr-2021	Begr-2022
(Bedragen x € 1.000)				
Beheer overige gebouwen en gronden	619	612	614	612
Overhead	17.631	17.503	17.410	17.288
Totaal programma	18.251	18.115	18.024	17.900

3.8.1 Toelichting voorgestelde mutaties

In onderstaande tabel ziet u de gevolgen van de voorgestelde mutaties in financiële zin. Onder de tabel is per mutatie een toelichting gegeven.

Voorgestelde mutaties 'Noodzaak'	Begr-2019	Begr-2020	Begr-2021	Begr-2022	S/I	Srt Mutatie
(Bedragen x € 1.000)						
8.1. Bedrijfsvoering - herindeling						
Harmonisatie beleid activa:						
- kapitaallasten -str-	840	840	840	840	Str.	Noodzaak
- kapitaallasten -inc-	785				Inc.	Noodzaak
- kapitaallasten -str- (vrijval)	-83	-83	-83	-83	Str.	Noodzaak
Licenties/onderhoud software	-275	-500	-500	-500	Str.	Noodzaak
Kapitaallasten I&A migratie 2018	275	270	264	257	Str.	Noodzaak
I&A migratiekosten 2019	700				Inc.	Noodzaak
Kapitaallasten investering huisvesting	40	39	38	38	Str.	Noodzaak
Inkoopvoordeel	-250	-250	-250	-250	Str.	Noodzaak
Huisstijl materieel	p.m.					
Functieboek Het Hogeland	2.729	2.729	2.729	2.729	Str.	Noodzaak
Werkplein Ability, formatie	600	1.000	1.100	1.100	Str.	Noodzaak
Tijdelijk budget herindeling	2.973	1.750	1.000	0	Inc.	Noodzaak
Dekking vanuit sociaal domein	-3.122	-3.122	-3.122	-3.122	Str.	Noodzaak
Dekking vanuit taxaties WOZ	-100	-100	-100	-100	Str.	Noodzaak
Dekking vanuit BAG/GIS	-27	-27	-27	-27	Str.	Noodzaak
Dekking vanuit VTH taken	-580	-580	-580	-580	Str.	Noodzaak
Wachtgeldverplichting bestuurders	1.958				Inc.	Noodzaak
Subtotaal	6.463	1.966	1.309	302		

8.2. Bedrijfsvoering - niet-herindeling

Inventarisatie Archief o.b.v. archiefwet	200	200	200	Inc.	Noodzaak
Gegevenshuis	p.m.				
I-kwijtschelding	12			Inc.	Noodzaak
Privacy	20	5	5	5	Str. Noodzaak
<i>Subtotaal</i>	<i>232</i>	<i>205</i>	<i>205</i>	<i>5</i>	
-	6.695	2.171	1.514	307	

Harmonisatie beleid activa - Kapitaallasten

Voor de gemeente Het Hogeland zal een nieuwe 'financiële verordening' en een 'nota waardering en afschrijving vaste activa' worden vastgesteld. In deze nota wordt vastgelegd hoe we omgaan met het activeren van activa. Onder andere wordt daar de wijze van afschrijving vastgelegd en welke afschrijvingstermijnen we gaan hanteren. In het concept is opgenomen dat we ervoor kiezen om alle activa lineair af te gaan schrijven. Deze keuze is gebaseerd op het feit dat 3 gemeenten deze afschrijvingsmethode gebruiken, en 1 gemeente niet. Het BBV schrijft geen afschrijvingsmethode voor. Het BBV zegt wel: *"Voor de keuze van de methode is het echter van belang om de vermindering van de boekwaarde en de op de balans opgenomen restant boekwaarde, zo goed mogelijk te benaderen. De gemaakte keuze dient voor gelijksoortige activa, vanuit de gedachte van een bestendige gedragslijn, eensluidend te zijn"*. Bij een lineaire afschrijving wordt ieder jaar hetzelfde bedrag (of percentage van de aanschafwaarde) afgeschreven. De vermindering van de boekwaarde is daarmee boekhoudkundig ieder jaar gelijk, maar de jaarlijkse rentelast wordt ieder jaar lager. Bij de keuze voor een methode en de eis van de bestendige gedragslijn is het noodzakelijk dat alle lopende activa die nu annuïtair wordt afgeschreven wordt omgezet naar lineair. Deze omzetting heeft tot gevolg dat er in totaliteit een structurele extra afschrijvingslast ontstaat van ongeveer € 960.000. Hiervan heeft ruim € 260.000 betrekking op investeringen in riolering. Dit bedrag zal dan ook moeten worden betrokken bij de bepaling van de kosten van de riolering en dus ook bij de vaststelling van een kostendekkend tarief in 2019. Dit heeft derhalve geen effect voor de gemeentelijke exploitatie. Dit betekent overigens niet "dat het meer geld kost". Het betekent dat de afschrijvingslasten naar voren worden gehaald. Op termijn betekent dit dat er meer ruimte vrij komt in de begroting.

Daarnaast zijn ook de nieuwe afschrijvingstermijnen voorgesteld. De lopende termijnen dienen in overeenstemming te worden gebracht met de nieuwe nota. Voor één gemeente is het niet mogelijk de afschrijvingstermijnen te harmoniseren omdat de oorspronkelijke aanschafwaarde en de oorspronkelijke afschrijvingstermijn niet is te herleiden. De harmonisatie van afschrijvingstermijnen leidt tot een structureel nadelig effect van € 140.000. Meerdere activa zullen door de harmonisatie in één jaar afgeschreven moeten worden. Het incidentele effect hiervan bedraagt € 785.000. Dit leidt tevens tot een structurele vrijval in de kapitaallasten van € 83.000.

Licentie en onderhoudskosten

Als gevolg van de samenvoeging van de 5 organisaties verwachten we structurele voordelen in o.a. de licentiekosten en onderhoudskosten te kunnen realiseren. Onze eerste inschatting is dat dit voordeel kan oplopen tot ca. € 500.000 per jaar. Richting de begroting 2019 moet blijken of we dit

ook daadwerkelijk kunnen realiseren. Voor het begrotingsjaar 2019 hebben we de verwachte besparing iets lager ingeschat, aangezien we te maken hebben met de overloop van de oude situatie en het enige tijd noodzakelijk 'in de lucht' houden van applicaties.

Kapitaallasten geplande investeringen

Een deel van de I&A begroting voor de migratie van de systemen naar de nieuwe organisatie, betreft investeringen in 2018. De kapitaallasten van deze investeringen drukken vanaf 2019 op de begroting van Het Hogeland. Deze zijn nog niet opgenomen in de huidige begrotingen van de partnergemeenten. Zoals u bij de stukken van de herindelingsbegroting hebt kunnen lezen, betreft het I&A investeringen voor een bedrag van € 1.228.226. Deze kredieten zijn door de raad van de gemeente Bedum beschikbaar gesteld. Dit vanwege het feit dat Bedum penvoerder voor de herindelingskosten is. De bij deze investering horende kapitaallast zal meegenomen moeten worden in de begroting van Het Hogeland en bedraagt ca. € 275.000 in 2019.

Herindelingsbegroting I&A 2019

U heeft enkele maanden geleden de herindelingsbegroting 2018 met daarin de I&A migratiebegroting 2018 vastgesteld en de daarvoor benodigde financiële middelen beschikbaar gesteld. Het I&A project zal op het terrein van de migraties ook effect hebben in 2019 en dan kosten met zich meebrengen. Onze inschatting is dat hiervoor ca. € 1.050.000 incidenteel benodigd is. Dit heeft o.a. te maken met migraties die pas in 2019 kunnen worden uitgevoerd en de inhuur van projectleiders op verschillende onderdelen in de eerste maanden van het jaar.

Huisvesting

De visie op huisvesting wordt op dit moment vertaald naar verschillende huisvestingsscenario's, waarbij we verder inzoomen op de technische uitwerking, benodigde middelen, financiële paragraaf en dergelijke.

Een huisvestingsscenario is een op de toekomstgerichte oplossing voor de huisvesting van een organisatie, waarin wordt uitgewerkt op welke wijze de organisatie de komende periode het meest passend kan worden gefaciliteerd op het gebied van huisvesting.

Een kostenraming maakt hier een belangrijk deel van uit, waarbij functionaliteit en vooral flexibiliteit in toenemende mate van belang zijn.

Als meerdere scenario's worden ontwikkeld zullen deze worden beoordeeld op deze elementen (functionaliteit, flexibiliteit en financiën), al dan niet gewogen ten opzichte van elkaar.

Het gekozen huisvestingsscenario wordt uiteindelijk vertaald naar een werkdocument welke als draaiboek kan fungeren.

Kortom, er is op dit moment nog onvoldoende inzicht in de kosten.

Kosten zullen onder andere gemaakt worden vanwege de verhuizing, maar ook zal de raadszaal en eventueel de bestuursvleugel aangepast moeten worden. Daarnaast moeten ontmoetingsruimten/flexruimten worden ingericht per gemeentehuis. Wij kunnen nu nog geen

exacte uitspraken doen over de verwachte hoogte van de kosten, maar willen in ieder geval voor het financieel meerjarenperspectief vast rekening houden met een investeringsbedrag van € 500.000.

We nemen dit onderwerp tevens mee in onze risicoparagraaf, aangezien het goed mogelijk is dat de kosten hoger uitvallen.

Inkoop

Wij hebben in het kader van het herindelingsproces voorstellen gedaan over de invulling van een Coördinerend Centraal Inkoop (CCI) team. Deze ontwikkelingen willen wij voortzetten, omdat wij denken dat een professionele invulling van de inkoopfunctie zorgt voor rechtmatiger en doelmatiger handelen, waardoor er kostenbesparingen mogelijk zijn. Wij hebben derhalve aan het huidige CCI gevraagd wat er in de nieuwe gemeente aan besparingspotentieel aanwezig zou kunnen zijn.

Het CCI verwacht de komende 2 jaren tussen 5% en 10% aan kostenreductie te kunnen realiseren (tussen de 2,5 ME en 5 ME) op de beïnvloedbare totale inkoopkosten. Daarvoor zijn echter wel randvoorwaarden nodig (onder meer met betrekking tot benodigde inkoopcapaciteit). Een en ander zou vanuit een concrete opdrachtschrijving in een plan van aanpak moeten worden uitgewerkt. Wij zijn dus voorzichtig om dit potentieel direct als voordeel in te boeken. Ook is onzeker vanaf wanneer dit voordeel te behalen zou zijn. Vooralsnog stellen wij voor een stelpost op te nemen in de orde van grootte van de kosten voor het inkoopbureau. Daarmee wordt in ieder geval de investering in het CCI terugverdiend. Wij gaan derhalve uit van een structurele besparing van € 250.000.

Huisstijl materieel buitendiensten

Het verwerken van de nieuwe huisstijl binnen de buitendienst zal incidenteel een kostenpost met zich meebrengen (bebording, werkkleding en belettering van auto's). De omvang van deze kosten hangen mede af van het tempo waarin de politiek wenst dat de nieuwe huisstijl wordt uitgerold. Momenteel wordt er gewerkt aan de voorbereiding van besluitvorming over het gewenste ambitieniveau. Vooralsnog ramen we dit PM.

Functieboek

De nieuwe gemeente Het Hogeland, die op 1 januari 2019 een feit is, wil meer zijn dan de optelsom van de bestuurlijk-ambtelijke organisaties die met elkaar Het Hogeland zullen vormen. Dat zijn de gemeenten Bedum, De Marne, Winsum en Eemsum (BMWE) en de gemeenschappelijke regeling Participatie Noord-Groningen (GR PNG).

In *Ruimte!*, de toekomstvisie op de nieuwe gemeente, is inhoudelijk uiteengezet wat Het Hogeland wil bereiken en op welke manier.

In *Ruimte geven, ruimte krijgen, ruimte voelen*, is de besturing van de nieuwe gemeente Het Hogeland uitgewerkt, is op hoofdlijnen aangegeven hoe de totale organisatie wordt bestuurd en geleid en zijn de rollen van de raad, het college, het management en de medewerkers beschreven. In de hoofdstructuur is de opbouw van de organisatie van Het Hogeland vastgelegd.

In de detailstructuur wordt de inrichting van de gemeente Het Hogeland verder uitgewerkt door het beschrijven van de opbouw van de thuishuizen zoals die op 1 januari 2019 van start gaan. Alle medewerkers met een aanstelling voor onbepaalde tijd worden in deze thuishuizen geplaatst.

We verwachten na de selectie voor functieboek 1 (begin mei 2018 afgerond) en de plaatsing voor functieboek 2 (medio september 2018 afgerond), alle 469 mensen met een vaste aanstelling een plek te hebben kunnen bieden in de nieuwe organisatie. Zodra dat is gelukt, is op dat moment toch 406 fte ingevuld. Afhankelijk van onze financiële positie gaan we dan kijken welke ruimte er is om zo ook invulling te kunnen geven aan onze ambities.

Ter dekking van het functieboek dienen in de eerste plaats de huidige personeelsbegrotingen van Bedum, De Marne, Winsum, Eemsum en de ambtelijke formatie van de GR PNG. Daarmee is voor een bedrag van € 29.083.000 afgedekt. Daarnaast zijn er in het functieboek Het Hogeland functies opgenomen die bij de afzonderlijke gemeenten op een andere wijze gedekt werden. Met het opnemen van deze functies in het functieboek kunnen de lokale budgetten vervallen. Wij noemen de volgende:

Sociaal domein

1. De grootste post betreft structureel geraamde personeelskosten in de uitvoeringsbegroting van het sociaal domein. Daarbij moet worden gedacht aan functies als: coördinator, beleidsmedewerkers, administratieve krachten, applicatiebeheerders, consultants, een controller en meer van dergelijke functies. In totaliteit valt hiermee € 1.892.000 vrij, die ter dekking van het functieboek Het Hogeland dient.
2. In de gemeenschappelijke regeling Participatie Noord-Groningen is ook het onderdeel sociale zaken opgenomen. Dit organisatieonderdeel is voor een groot deel ingevuld met tijdelijk personeel, de zogenaamde flexibele schil. Deze flexibele schil is nu structureel opgenomen in het nieuwe functieboek. Daarmee kunnen de geraamde lasten van, naar schatting, € 709.000 vrijvallen.
3. In het kader van de decentralisatie Jeugd zijn destijds de medewerkers van bureau Jeugdzorg in dienst gekomen bij de GR Publieke Gezondheid en Zorg (PG&Z). Toen is ook al de afspraak gemaakt dat deze medewerkers per 1 januari 2018 in dienst zouden treden van de Groninger gemeenten. Voorheen betaalden wij hiervoor een vergoeding aan de PG&Z. Met het in dienst komen van deze medewerkers kan de geraamde bijdrage van € 306.000 vrij vallen.
4. Tot slot zijn er nog een aantal taken die de afzonderlijke gemeente extern hadden belegd, waarvan de functies nu zijn opgenomen in het functieboek. Daarbij valt te denken aan de dorpencoördinator, de leerplichtambtenaar, het steunpunt vrijwilligerswerk en wijkleerbedrijf. In totaal valt hiermee een budget vrij van € 215.000.

Bovenstaande mutaties bij elkaar genomen resulteert dit in een vrijval van € 3.122.000, welke ter dekking wordt ingezet voor het functieboek Het Hogeland.

Taxaties WOZ

Een aantal gemeenten had geen taxateurs voor de waardering van onroerend goed in het kader van de WOZ in dienst. De herwaardering van WOZ objecten wordt in deze gemeenten grotendeel uitbesteed. In de gemeente Het Hogeland willen we de taxaties echter in eigen beheer uitvoeren. In het functieboek is daarom formatie opgenomen voor het aanstellen van

taxateurs. Met het aanstellen van gemeentelijke taxateurs kunnen de budgetten voor de uitbestede diensten grotendeels vrijvallen. Dit is een bedrag van ca. € 100.000.

BAG/GIS

Ditzelfde geldt voor expertise op het gebied van de BAG/GIS. Deze expertise werd ingekocht bij de gemeente Groningen, maar is nu opgenomen in het functieboek. Daarmee kan het budget, ad € 27.000, voor de inhuur van BAG/GIS komen te vervallen.

Organisatie VTH taken

Zoals u reeds eerder heeft kunnen vernemen in de raadsklankbordgroep, hebben de colleges besloten dat de gemeente Het Hogeland de VTH taken in de fysieke leefomgeving (WABO, APV, DHW/BW) per 1-1-2019 in eigen beheer gaat uitvoeren.

Daarbij zal de verwevenheid van Eemsmond in de Werk Organisatie DEAL (Delfzijl, Eemsmond, Appingedam en Loppersum) gefaseerd worden afgebouwd. Dit is gedeeld in een bestuurlijk overleg met de Gemeenschappelijke Regeling DEAL. Er is in de opbouw van de 'nieuwe organisatie' Het Hogeland rekening gehouden met een (eventuele) overgang van een aantal medewerkers van de betrokken Gemeenschappelijke Regelingen naar de nieuw te vormen gemeente Het Hogeland.

Voorgesteld wordt om dit gefaseerd te doen in de periode vanaf 1-1-2019 tot 1-1-2021. Voor 2019 is een vergelijking gemaakt. Daaruit concluderen wij dat de bijdrage voor de uitvoering van de WABO taken van de huidige gemeente De Marne komt te vervallen. De formatie hiervoor is opgenomen in de functieboeken. Dit betreft een bedrag van ca. € 400.000. Daarnaast constateren wij dat de bijdrage aan de Werkorganisatie (WO) DEAL in 2019 wordt verlaagd met ca. € 180.000. Beide bedragen kunnen dienen als dekking voor de personeelslasten op basis van het functieboek.

Gevolgen formatie in kadernota

We hebben de verwachting dat één nieuwe organisatie efficiënter zou moeten kunnen zijn dan 5 verschillende organisaties. Zo zou naar verwachting de personeelsformatie moeten inkrimpen als gevolg van de afsplitsing van het gebied Middag en mag efficiencywinst door schaalvergroting worden verwacht. Tegelijkertijd zijn er argumenten die een opdrijvend effect hebben op de formatie omvang. Voorbeelden hiervan zijn het voornemen vorm te geven aan een inkoopbureau, er is de wettelijke verplichting op het terrein van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (CISO), er wordt ingestoken op een andere invulling van de managementlaag, er is sprake van de vorming van een aantal nieuwe functies (o.a. strategische adviseurs) en er is sprake van ambitie op verschillende terreinen met formatieve consequenties.

Wij zijn van mening dat het huidige totale budget aan personeelskosten uitgangspunt zou moeten zijn voor het structurele beeld op dit terrein. Voor deze kadernota betekent dit dat wij voor het structurele beeld uitgaan van de huidige budgetten, maar dat dit op de hele korte termijn niet voldoende zal zijn voor de opgave die wij hebben uit te voeren. Er zal de eerste jaren veel ontwikkeld moeten worden.

Voor de vorming van de nieuwe organisatie in al zijn facetten hebben wij vanzelfsprekend enige tijd nodig. Het is op dit moment niet in detail aan te geven op welke wijze dit gaat worden ingevuld, maar we willen ons deze taakstelling zelf wel opleggen. Concreet betekent dit dat het huidige budget

voor personeel kaderstellend is voor het beschikbare budget in Het Hogeland. Om toe te groeien naar dit kader en om de mogelijke knelpunten op te kunnen lossen stellen we voor om het restant van het nog niet geclaimde deel van de frictie uitkering beschikbaar te stellen voor het oplossen van deze knelpunten.

Wachtgelden

Als gevolg van de herindeling zal een aantal bestuurders niet terugkomen in het college van Burgemeester en Wethouders van Het Hogeland. Deze bestuurders kunnen, onder voorwaarden, aanspraak maken op wachtgeld. Een aantal bestuurders heeft dan inmiddels de pensioengerechtigde leeftijd bereikt en zal om die reden geen aanspraak meer doen op wachtgeld. De meeste collegeleden kunnen gedurende 38 maanden aanspraak maken op wachtgeld. Indien alle bestuurders dit gedurende de looptijd doen komt dat neer op een totaal bedrag van € 1.958.000. Op basis van het BBV (Besluit Begroten en Verantwoorden) zijn wij verplicht om deze verplichting op te nemen als voorziening. Derhalve hebben wij een dotatie aan deze voorziening meegenomen in 2019.

Ondersteuning DIV

Voor het afsluiten en overbrengen van de archieven van de partnergemeenten schatten wij nog een aantal jaren nodig te hebben. Dit zouden we kunnen doen door hier voor een periode van 4 jaar ca. 2 fte op te zetten. De verwachte kosten daarvoor bedragen ongeveer € 150.000 per jaar.

Gegevenshuis

Het gegevenshuis is een nieuw concept in de toekomstige gemeente. Dit zal in 2019 verder ontwikkeld moeten worden. Op dit moment wordt in de herindeling een adviseur ingehuurd om – samen met de Teamleider – van het Gegevenshuis het concept uit te werken tot een teamconcept met daarin uitgewerkte rollen, taken, afbakening en een producten- en dienstencatalogus.

Op dit moment hebben we nog niet duidelijk of- en welk- budget het gegevenshuis voor 2019 nodig zal hebben. Dat zal in de komende maanden, in de aanloop naar de begroting 2019, duidelijk moeten worden. Vooralsnog ramen we dit PM.

I-kwijtschelding

Wij willen in de nieuwe gemeente Het Hogeland de kwijtschelding in eigen beheer afhandelen. Daarvoor hebben wij software nodig die we nog niet gebruiken. De éénmalige implementatiekosten in 2019 daarvoor bedragen ca. € 12.000. De structurele lasten zijn reeds gedekt.

Privacy

Vanaf 25 mei 2018 is de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG /GDPR) in werking getreden, met strenge nieuwe eisen over beveiliging, datalekken, compliance en aansprakelijkheid. De Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) legt meer verantwoordelijkheid bij organisaties om aan te tonen dat aan de privacyregels wordt voldaan. Vanaf dat moment zijn wij als organisatie verplicht verantwoording af te leggen over gegevensverwerkingen wanneer de Autoriteit Persoonsgegevens daar om vraagt.

Daarvoor moet een register worden bijgehouden wanneer een organisatie meer dan 250 personen in dienst heeft. Een organisatie met minder dan 250 personen in dienst hoeft alleen een register bij te houden bij risicovolle verwerkingen (zoals het opstellen van klantprofielen, of het verwerken van grote hoeveelheden gegevens), wanneer structureel persoonsgegevens verwerkt worden, of bij het verwerken van gevoelige gegevens.

De kaders van het register moeten voor 25 mei 2018 staan. Het register kan niet gevuld zijn met alle verwerkingen op die datum. De zomer is daar een uitgelezen kans voor. Hiervoor moet een privacytool worden aangeschaft. De kosten voor deze privacytool bedragen € 5.000 per jaar. Op het moment dat de privacytool in gebruik is, dan kan een begin gemaakt worden met het vullen van het register. Het register zal voor 25 mei nog niet gevuld zijn. In het derde kwartaal is een opzet voor het privacybeleid van de nieuwe gemeente gepland.

Voor Privacy is in 2019 een incidenteel budget benodigd van € 15.000.

Voorgestelde mutaties 'Afweegbaar'	Begr-2019	Begr-2020	Begr-2021	Begr-2022	S/I	Srt Mutatie
(Bedragen x € 1.000)						
8.1. Bedrijfsvoering - herindeling						
I&A migratiekosten 2019	350				Inc.	Afweegbaar
Screening software social media	7	7	7	7	Str.	Afweegbaar
Inrichting intranet	25	10	10	10	Str.	Afweegbaar
Organisatie ontwikkeling Het Hogeland	200	200	200	200	Str.	Afweegbaar
Ontwikkelbudget Herindeling	300	200	100		Inc.	Afweegbaar
<i>Subtotaal</i>	<i>882</i>	<i>417</i>	<i>317</i>	<i>217</i>		
8.2. Bedrijfsvoering - niet-herindeling						
Security	30				Inc.	Afweegbaar
<i>Subtotaal</i>	<i>30</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>		
	912	417	317	217		

I&A migratiekosten

Een deel van de I&A kosten is aangemerkt als 'afweegbaar'. Voor een nadere toelichting verwijzen we naar bovenstaande verklaring bij alinea "Herindelingsbegroting I&A 2019".

Screenen internet/social media

Team Communicatie en KCC richten gezamenlijk een Newsroom in voor Het Hogeland waarin ze continu kunnen monitoren wat er off- en online over de organisatie wordt gezegd. Om daar snel op te reageren als dat kan en nodig is (KCC) en om dat te analyseren en te duiden (Communicatie). Voor deze monitoring wordt in 2018 een applicatie aangeschaft; de eenmalige kosten hiervoor zijn gedekt vanuit het herindelingsbudget. Vanaf 2019 en de jaren daarna is daarvoor € 7.000 structureel nodig.

Intranet

In 2019 willen we vorm geven aan de aanschaf en inrichting van een intranet. Dit betekent een eenmalige investering van € 15.000 voor de installatie, het ontwerp, het inrichten van de content en het projectmanagement. De structurele lasten bedragen naar schatting ongeveer € 10.000 per jaar voor de licentie, de hosting en de jaarlijkse ondersteuning.

Opleidings-/ontwikkelingsbudget

Er zal de komende jaren jaarlijks extra budget nodig zijn voor de ontwikkeling van personeel. Zowel vakinhoudelijk als training op zelforganisatie. De nieuwe organisatie zal in de eerste jaren immers volop in ontwikkeling zijn, waarbij training noodzakelijk zal zijn. Onze huidige gezamenlijke opleidingsbudgetten bedragen ca. € 500.000. Voor de ontwikkelingen van personeel, bijvoorbeeld richting zelforganisatie, ramen wij in 2019 € 300.000 aflopend naar € 100.000 in 2021. Daarnaast stellen wij voor structureel € 200.000 beschikbaar te stellen voor organisatieontwikkeling.

Een paar voorbeelden van reeds bekende ontwikkeltrajecten:

Er moeten vanaf 2019 trainingen plaats gaan vinden m.b.t. het omgaan en/of voorkomen van agressie. Dit is een verplicht onderdeel in de jaarlijkse audits. We willen volgend jaar starten. Ingeschatte kosten bedragen € 20.000.

Ook zal de training hostmanship het komende jaar nog voor een groot deel van de medewerkers gaan plaats vinden. Uitgaande van ruim 350 medewerkers die de training nog gaan volgen, bedragen de kosten ruim € 60.000.

Security

Vanwege doorlopende trainingen en inrichtingswerk is voor security een incidenteel budget nodig van € 30.000 voor 2019.

3.8.2 Voorgestelde uitgangspunten begroting 2019

Hieronder leggen we u een aantal uitgangspunten voor de op te stellen begroting 2019 voor.

Harmonisatie reserves en voorzieningen

Wij hebben in deze nota nog geen rekening gehouden met de eventuele effecten van harmonisatie van onze reserves en voorzieningen. Wij gaan vooralsnog uit van een budgetneutrale situatie. In de aanloop naar de begroting 2019 willen we een nota reserves en voorzieningen aan u voorleggen, waarin wij ook voorstellen zullen doen voor harmonisatie op dit vlak.

Rentepercentage nieuwe investeringen

Voor nieuwe investeringen zullen we bij de begroting 2019 een rentepercentage van 3% hanteren. Dit is een inschatting op basis van de gehanteerde percentages van de huidige partnergemeenten.

3.9. Algemene Dekkingsmiddelen

In onderstaande tabel vindt u de cijfers vanuit de begrotingen van de BMW-gemeenten per taakveld. In deze cijfers is de begroting van de werkmaatschappij per saldo meegenomen en is rekening gehouden met de gevolgen van de samenvoeging en de afsplitsing van het gebied Middag. De cijfers zijn afkomstig vanuit de meerjarenschijven van de BMW-begrotingen 2018.

Omschrijving TAAKVELD	Begr-2019	Begr-2020	Begr-2021	Begr-2022
Treasury	-726	-643	-595	-622
OZB woningen	-6.904	-6.934	-6.965	-6.965
OZB niet-woningen	-10.822	-10.838	-10.854	-10.854
Parkeerbelasting	0	0	0	0
Belastingen overig	-65	-66	-68	-68
Algemene uitkering en ov.uitk.gem.fonds	-82.563	-83.629	-84.910	-86.199
Overige baten en lasten	435	1.228	2.265	2.576
Vennootschapsbelasting (VpB)	0	0	0	0
Totaal programma	-100.646	-100.882	-101.126	-102.132

3.9.1 Toelichting voorgestelde mutaties

In onderstaande tabel ziet u de gevolgen van de voorgestelde mutaties in financiële zin. Onder de tabel is per mutatie een toelichting gegeven.

Voorgestelde mutaties 'Noodzaak'	Begr-2019	Begr-2020	Begr-2021	Begr-2022	S/I	Srt Mutatie
(Bedragen x € 1.000)						
Gevolgen Maart-circulaire:						
- te ontvangen uitkering	-3.647	-5.838	-7.630	-10.010	Str.	Noodzaak
- taakmutaties (o.a. inflatiecorr.)	3.605	4.487	5.095	5.815	Str.	Noodzaak
- taakmutaties IBP (deel Rijk)	0	306	622	929	Str.	Noodzaak
Stelposten	p.m.					
Toerekening investeringen	202	202	202	202	Str.	Noodzaak
Taakstellingen	p.m.					
	160	-843	-1.711	-3.064		

Voorgestelde mutaties 'Afweegbaar'	Begr-2019	Begr-2020	Begr-2021	Begr-2022	S/I	Srt Mutatie
(Bedragen x € 1.000)						
- taakmutaties IBP (deel gemeente)	0	306	622	929	Str.	Afweegbaar
	0	306	622	929		

Maart circulaire

De maartcirculaire laat een forse stijging van de verwachte Algemene Uitkering voor de komende jaren zien. Het daarbij echter noodzakelijk om niet alleen naar de financiële gevolgen van de

circulaire te kijken, maar vooral ook naar de achtergronden waarop de mutaties zijn gebaseerd. Dat betekent dat wij aan de lastenkant ook rekening houden met taakmutaties, loon- en prijsstijgingen en een aantal correcties vanuit het voorzichtigheidsbeginsel. Wanneer we dat doen, dan zien we een oplopend positief effect van deze circulaire van € 42.000 in 2019 naar ruim 2,3 Miljoen euro in 2022. De uitgangspunten die we daarbij hebben gehanteerd staan beschreven in de volgende paragraaf.

Toerekening personeelslasten aan investeringen

Twee partnergemeenten rekenen nu uren van eigen medewerkers voor een beperkt bedrag toe aan investeringen en projecten. In totaal bedraagt dit € 202.000. Het BBV eist daarbij een consistente gedragslijn. Wij stellen daarom voor dit te harmoniseren en dergelijke toerekeningen in de gemeente Het Hogeland niet meer te doen. In de volgende paragraaf geven we een nadere toelichting.

3.9.2 Voorgestelde uitgangspunten begroting 2019

MAART-CIRCULAIRE M.B.T. GEMEENTEFONDS

Algemeen

Het kabinet Rutte III staat voor een aantal urgente maatschappelijke opgaven met een wederzijdse afhankelijkheid tussen de verschillende overheidslagen. De vervlechting tussen die opgaven vraagt om samenwerking. Het opereren als één overheid draagt bij aan het vertrouwen van de burger. Daarom hebben op 14 februari 2018 het kabinet, VNG, IPO en Unie van Waterschappen een zgn. InterBestuurlijk Programma (hierna: IBP) afgesproken, genaamd 'Samen meer bereiken'. De overheidslagen werken samen op basis van gelijkwaardig partnerschap.

Het gaat om volgende opgaven:

	Opgave
Fysiek	 1. Samen aan de slag voor het klimaat
	 2. Toekomstbestendig wonen
	 3. Regionale economie als versneller
	 4. Naar een vitaal platteland
Sociaal	 5. Merkbaar beter in het sociaal domein
	 6. Nederland en Migrant goed voorbereid
	 7. Problematische schulden voorkomen en oplossen
Overkoepelend	 8. Goed openbaar bestuur in een veranderende samenleving
	 9. Passende financiële verhoudingen
	 10. Overkoepelende thema's

Wat betreft de financiële uitgangspunten is afgesproken dat alle overheden zich financieel inzetten voor de opgaven. Daartoe stelt de rijksoverheid accres en andere middelen (IU/DU, enveloppen) beschikbaar in het gemeentefonds. Het kabinet gaat er vanuit dat gemeenten vanuit eigen middelen een bijdrage zullen leveren.

De VNG vindt dat een redelijk uitgangspunt, maar is tevens van mening dat gemeenten zelf moeten kunnen bepalen hoe ze geld uit het gemeentefonds willen inzetten. De uitkomsten van de gezamenlijke afspraken worden gemonitord. Het IBP bevestigt diverse zaken die eerder in het Regeerakkoord/startnota zijn opgenomen.

Gevolgen voor het Hogeland

Een echt nieuwe berekening voor de gemeente Het Hogeland kunnen we niet maken. We hebben de huidige uitkering van de 4 gemeenten (en rekening gehouden met de correcties als gevolg van samenvoeging en de afsplitsing) bij elkaar geteld en die vergeleken met de gevolgen van de maart-circulaire voor de 4 gemeenten. Die vergelijking is niet helemaal zuiver (we weten niet in hoeverre de maartcirculaire nog gevolgen heeft voor de correcties van samenvoeging en afsplitsing). Het is wel de enige manier om enigszins een beeld te krijgen.

De gevolgen voor de nieuwe gemeente Het Hogeland zijn ('-' bedragen betekent hogere inkomsten):

Financiële gevolgen Het Hogeland	Begr-2019	Begr-2020	Begr-2021	Begr-2022
Effect Maartcirculaire voor Het Hogeland	-3.646.623	-5.838.306	-7.630.005	-10.010.424
Technische correcties:				
- taakmutaties	715.733	734.923	667.390	694.233
- compensatie loon-/prijsstijgingen	1.094.333	1.757.902	2.268.205	2.762.435
Correcties uit voorzichtigheid:				
- BTW Compensatiefonds	928.704	1.127.712	1.293.552	1.492.560
- abonnementstarief WMO	384.749	384.749	384.749	384.749
- instelling stroppenpot SD	265.344	265.344	265.344	265.344
- Onderuitputting 2017 (aaname)	215.592	215.592	215.592	215.592
Taakstelling gemeente IBP				
- gemeentelijke aandeel in IBP	0	306.472	622.232	928.704
Totaal NETTO positief effect Maart-circulaire	-42.169	-1.045.612	-1.912.941	-3.266.807

Onderstaand zullen we per regel een korte toelichting geven.

Gevolgen Maart-circulaire

In deze maart-circulaire gaat het Rijk niet alleen uit van forse uitgaven op de verschillende opgaven, het rekent ook nog eens met forse ramingen voor te stijgen lonen en prijzen. Deze prognoses zijn niet hard en kunnen/worden met elke nieuwe circulaire (worden) bijgesteld. Dat maakt de uitkomsten van de circulaire "zacht". Het is daarom noodzakelijk niet alleen naar de financiële gevolgen van de circulaire te kijken, maar vooral ook naar de achtergronden waarop de mutaties zijn gebaseerd. De voordelige invloed van de circulaire is € 3,6 miljoen in 2019 en groeit naar € 10,0 miljoen in 2022.

Taakmutaties

Deze taakmutaties hebben met name betrekking op het sociaal domein. De huidige afspraak binnen de BMW-gemeenten is dat deze budgetneutraal in de begroting worden opgenomen (inkomsten voor een bepaald doel, worden ook voor dat doel als uitgaven geraamd). Wij stellen voor deze lijn hierbij ook te volgen.

Compensatie loon- en prijsstijgingen

Het kabinet gaat verder met de normeringsmethodiek, beter bekend als 'samen de trap op en af'. Met ingang van 2018 wordt het systeem van de Netto Gecorrigeerde RijksUitgaven (omvang was voorheen in 2018: ± € 100 miljard) vervangen door de Netto uitgaven onder het uitgavenplafond (omvang is nu in 2018: ± € 240 miljard), wat een bredere basis geeft en daarmee een stabielere ontwikkeling van het gemeentefonds. In de praktijk betekent het vooral dat de kaders Sociale zekerheid en Zorg nu ook meetellen. Op zich logisch nu sinds 2015 gemeenten extra taken uitvoeren op deze gebieden. De compensatie voor dit beleidsterrein moet nu ook uit de algemene uitkering worden gehaald.

Het rijk rekent bij de cijfers met behoorlijke percentages voor te stijgen lonen en prijzen. Een hogere loon/prijs-mutatie geldt niet alleen voor de rijksoverheid, gemeenten hebben die extra lasten ook. Het is daarom noodzakelijk om deze extra opbrengsten ook als een kostenpost op te nemen in de gemeentelijke begroting.

BTW-Compensatiefonds

Gemeenten kunnen hun betaalde BTW verhalen op het BTW-CompensatieFonds. Er is een plafond in gebouwd van € 3,3 miljard in 2018. Als gemeenten minder declareren dan het plafond wordt de ruimte daaronder gestort in het gemeentefonds. Wordt er meer gedeclareerd dan wordt het meerdere uitgenomen uit het gemeentefonds. Tijdens de economische crisis werd er weinig geïnvesteerd door gemeenten. Er was dus ruimte binnen het plafond. Het ministerie van Financiën maakte tevens een inschatting over het verloop in meerjarenperspectief. Dat leidde ook in alle jaren tot een overschrijding van het plafond. Die bedragen worden op voorschotbasis uitgekeerd aan gemeenten. Als een jaar verstreken is volgt een afrekening. Die kan ook leiden tot een uitname uit het gemeentefonds.

In de septembercirculaire 2017 is een optimistische reeks opgenomen van verwachte overschrijdingen van het plafond, dus toevoegingen aan het gemeentefonds. Wij hebben daar twijfels over. De basis van de reeks in 2017 is naar ons idee al te hoog ingeschat. Nu de recessie voorbij is zullen gemeenten de opgelopen investeringsachterstand willen inlopen, zeker met toenemende accessen. Ook zullen declaraties toenemen door wettelijke maatregelen als het vervallen van de zgn. koepelvrijstelling en de sportvrijstelling.

Kortom, de opgenomen ruimte onder het plafond BCF kan op dit moment niet als volledig vrij inzetbaar worden beschouwd. In de septembercirculaire 2017 kunnen we zien met welke ruimte er gerekend is. Wij stellen voor de stortingsreeks uit deze septembercirculaire geheel af te ramen. Die stortingsreeks is in deze maart-circulaire ook nog steeds volledig van toepassing. Hiermee spelen we

in ieder geval op safe, en worden we niet op een onverwachts moment geconfronteerd met een fors lagere uitkering uit het gemeentefonds.

Abonnementstarief WMO

De vertaling van het abonnementstarief gaat via verdeelmodellen. Er worden landelijk behoorlijke kanttekeningen geplaatst bij de volumegroei in deze modellen.

Wat betreft de verlaging van de eigen bijdrage WMO door invoer van een abonnementstarief moet nog het uitgangspunt gemeld worden dat slechts de helft door het rijk wordt gecompenseerd. Wij moeten zelf nog een vergelijkbaar bedrag bijleggen. Daarnaast zal het abonnementstarief een aanzuigende werking krijgen op de mate van gebruik van de voorzieningen. Er zullen cliënten zijn die afscheid nemen van hun eigen hulp in de huishouding. Vooralsnog hebben we de extra vergoeding ook als een kostenraming (taakmutatie) in deze opstelling meegenomen.

Instelling stroppenpot SD

De VNG heeft zich bij het sluiten van het IBP sterk gemaakt voor het instellen van een stroppenpot. Er zijn teveel gemeenten die tekort komen op het sociaal domein, met name door vermeende verdeelstoornissen bij de Jeugdzorg. De rijksoverheid herkent zich hier niet in, maar is akkoord gegaan om de discussie voor eens en voor altijd af te sluiten. Afspraak is dus nu dat voor het jaar 2018 een pot van € 200 miljoen wordt gevormd, die het ministerie VWS en de gezamenlijke gemeenten ieder voor de helft voeden. De leden van de VNG moeten hier nog wel akkoord mee gaan, dat wordt geagendeerd op de ALV van juni 2018. Daardoor zal pas bij de septembercirculaire 2018 hiervan een financiële vertaling worden gegeven. Het aandeel van de gemeenten ad € 100 miljoen wordt uitgenomen uit het gemeentefonds, iedere gemeente betaalt naar rato mee. Rijk en gemeenten storten in een decentralisatie-uitkering. Vervolgens kunnen gemeenten daar een beroep op doen. De verdeling van het bedrag van € 200 miljoen zal worden aangeleverd door de VNG. Het zal nog een hele klus worden hier objectieve criteria voor te ontwikkelen. Met deze correctie hebben wij de korting op het gemeentefonds geraamd. De mogelijke uitkering aan onze gemeente vanuit de decentralisatie-uitkering is in deze opstelling niet meegenomen.

Onderuitputting 2017

Dit onderwerp is al langere tijd bekend. Lagere rijksuitgaven dan verwacht in de septembercirculaire 2017 leiden tot een lager accres. De afrekening volgt in de mei-circulaire 2018. Die verwachte lagere rijksuitgaven in 2017 bevatten een structureel effect en dat bedraagt € 80 miljoen. Dit is de stand van de Najaarsnota 2017 van de rijksoverheid. Er zijn dan nog enkele maanden in 2017 te gaan met een eigen ontwikkeling. Maar stel dat die maanden volgens begroting verlopen, dan wordt de budgettaire ruimte voor de nieuwe gemeenteraden met dit bedrag beïnvloed. Een bedrag van € 80 miljoen vertegenwoordigt 6½ punten uitkeringsfactor. Wij hadden gehoopt dat in deze maartcirculaire het momentum was benut informatie te verstrekken over de onderuitputting 2017. Dat is echter niet gebeurd en daarom weten we dit pas bij het uitkomen van de komende mei-circulaire. In de opstelling hebben we gerekend met de genoemde € 80 miljoen aan onderuitputting in de rijksbegroting.

Gemeentelijk aandeel in IBP

In deze opstelling van de financiële gevolgen voor Het Hogeland hebben we bij de taakmutaties voor het jaar 2019 geen rekening gehouden met een gemeentelijke inzet van middelen op de in het IBP genoemde aandachtsterreinen. Voor het jaar 2020 zijn we uitgegaan van een extra gemeentelijke inzet tot 1/3^e deel van de te ontvangen gelden. In 2021 groeit dat door tot 2/3^e deel en met ingang van het jaar 2022 ramen wij een gemeentelijke inzet tot 100% van de ontvangen rijksmiddelen. Achtergrond van deze gedachte is dat wij in de eerste periode van de nieuwe gemeente beleid moeten ontwikkelen op heel veel verschillende terreinen. Niet alle terreinen kunnen daarbij de aandacht krijgen die feitelijk benodigd is. Daarnaast is het zo dat wij op dit moment al op een aantal van de in de IBP genoemde thema's beleidsinspanningen hebben geleverd. Het zijn niet allemaal nieuwe onderwerpen voor onze gemeenten en ons gebied.

STELPOSTEN IN DE GEMEENTELIJKE BEGROTINGEN

In de gemeentelijke begrotingen zijn de volgende taakstellingen opgenomen:

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Stelposten in jaarschijven:				
Onvoorziene uitgaven	429	704	1.004	1.004
Loon- en prijsstijging	516	832	1.168	1.172
Investeringen/Projecten	171	455	461	467
	1.116	1.991	2.633	2.643

Onderstaand zullen we per regel hierop een toelichting geven.

ONVOORZIENE UITGAVEN

Drie gemeenten hebben de raming van hun post onvoorzien gebaseerd op een bedrag van € 2 of € 2,50 per inwoner. Dat is ook een algemeen geaccepteerd bedrag. De gemeente Eemsmond heeft echter structureel hiervoor een lager bedrag geraamd (± € 1,- per inwoner), maar heeft wel hoge bedragen opgenomen voor de uitvoering van wensen die voortvloeien uit de dorpenrondes. Resp. voor de jaren 2019-2022 bedragen van € 325.000, € 600.000 en daarna € 900.000. Voorstel: deze bedragen voorlopig handhaven in de begroting.

LOON- EN PRIJSSTIJGING

Door drie gemeenten (Bedum, Eemsmond en Winsum) is de algemene uitkering in lopende prijzen geraamd, en is dientengevolge ook een raming opgevoerd voor loon- en prijsstijgingen. De gemeente De Marne heeft de algemene uitkering opgenomen met constante prijzen, en dan is er ook geen reden voor om een stelpost op te nemen. Het voorstel zal zijn om in de gemeentefondsramingen uit te gaan van lopende prijzen. Dit voorstel verloopt budgettair neutraal, omdat tegenover de verwachte extra vergoeding ook een stelpost staat voor te verwachten prijsstijgingen. De gemeente Eemsmond heeft de te verwachten hogere loonkosten in de salarisramingen meegenomen. Er is

geen stelpost opgenomen voor te verwachten prijsstijgingen. Het voorstel is om deze ramingen in de begroting te handhaven.

INVESTERINGEN/PROJECTEN

Dit bedrag is eigenlijk een combinatie van een aantal zaken. In Bedum is deze raming opgebouwd uit geraamde kapitaallasten van nog niet beschikbaar gestelde (geplande) investeringskredieten en de gevolgen van de extra uitkering voor de scholenbouw. In Eemsmond bestaat de raming uit een aantal stelposten voor de werkkostenregeling (LH), de extra bijdrage aan de VNG en een structureel bedrag aan afschrijving van dubieuze debiteuren. Het voorstel is om deze ramingen in de begroting te handhaven.

TOEREKENING KOSTEN AAN INVESTERINGEN EN PROJECTEN

Huidige situatie

De vier gemeenten gaan op dit moment verschillend om met het wel/niet toerekenen van kosten (van uren en mogelijk van overhead) aan projecten en investeringen. Feitelijk is de situatie dat er in twee gemeenten geen kosten worden toegerekend, en in twee gemeenten wel. De basis voor het wel/niet kunnen/mogen toerekenen is gelegen in de financiële verordening.

In financiële zin is de situatie als volgt:

Toerekening kosten aan Investerings en Projecten

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Investerings	172	172	172	172
Projecten	30	30	30	30
Totale toerekening	202	202	202	202

Jaarlijks wordt er een bedrag van € 202.000 aan exploitatiekosten niet ten laste van de gemeentelijke exploitatie (begroting) gebracht, maar wordt dit verantwoord ten laste van investeringskredieten en projecten.

Verplicht of keuze?

Het BBV laat de gemeente de keuze om wel of niet kosten van overhead toe te rekenen aan bijvoorbeeld grondexploitaties, investeringen en/of (subsidie-)projecten.

Overhead zal bij grondexploitaties deels om fiscale redenen worden toegerekend, maar toerekening van deze indirecte kosten aan andere investeringen is een keuze (zie art. 63-3, vervaardigingsprijs). De gemeente moet een werkwijze bepalen en deze vastleggen in de financiële verordening. Men moet hierbij een consistente gedragslijn volgen. Dit betekent dat bij alle grexen op eenzelfde wijze wordt omgegaan met overhead. Hetzelfde geldt voor investeringen.

Overwegingen om het wel/niet te doen

De reden om deze kosten wel te activeren heeft vooral een financiële (fiscale) achtergrond. Als bijvoorbeeld een deel van de kosten van de inzet van personeel niet ten laste van de exploitatie

wordt verantwoord, maar ten laste van de balans (een investering), dan drukken deze kosten niet op de exploitatie en heeft deze exploitatie een voordeel. Hier staat tegenover dat deze kosten worden geactiveerd en dat er op gaat worden afgeschreven en dat er ook rentelasten uit voort vloeien.

De financiële effecten zijn op de korte termijn gunstig, maar op de lange(re) termijn ongunstig. De afschrijvings- en rentelasten zullen jaarlijks stijgen. Als de afschrijvingstermijn lang is kunnen de financiële gevolgen zelfs erg ongunstig zijn. De extra kapitaallasten kunnen (veel) hoger zijn dan de feitelijke loonkosten.

Op dit moment hebben de beide gemeenten samen een bedrag van € 202.000 structureel in de begroting opgenomen dat jaarlijks wordt toegerekend aan de balans (grondexploitaties en investeringen). De begrotingen van deze gemeenten wordt dus jaarlijks “bevoordeeld” door dit bedrag niet in de programma’s op te nemen, maar onderdeel laat zijn van de investeringskosten. Overigens is het de vraag of er altijd wel voldoende activiteiten zijn om deze kosten aan toe te rekenen. Is dit niet het geval dan komen deze kosten alsnog ten laste van de exploitatie en vormt dit een nadeel in de jaarrekening.

Bij grondexploitaties biedt de ene grondexploitatie wel ruimte om kosten van toezicht/voorbereiding toe te rekenen, maar de andere grex heeft die ruimte niet. De voorschriften bieden eigenlijk niet de ruimte om per grex af te spreken hoe we met deze kosten omgaan, maar geven juist aan om een consistente gedragslijn te volgen. Bij een grex met een groot positief voordeel zou je juist het voordeel willen dempen (door kosten van voorbereiding/toezicht toe te rekenen), om te voorkomen dat er vennootschapsbelasting moet worden betaald over de “winst”.

Voorstel

Het BBV eist van de gemeenten dat zij een consistente gedragslijn volgen. Daaruit volgt direct de vraag “waarom zou je wel deze kosten van derden activeren, maar doe je het niet als je de uitvoering in eigen beheer doet?”. Hiertegenover zouden we ook de vraag kunnen stellen: waarom besteden we de ene taak uit en doen we de andere taak in eigen beheer? Hier kunnen strategische redenen voor zijn, maar de mate waarin er sprake is van een structureel, gedurende het gehele jaar, durende inspanning wordt gevraagd speelt hierbij ook een rol. Daarnaast voelt het niet goed om uren te activeren. Ook als de gemeente Het Hogeland zijn we niet zodanig groot dat er een continu aanbod is van “projecten” waaraan we uren kunnen bijschrijven.

We stellen daarom voor:

- In principe geen uren toe te rekenen aan investeringsprojecten;
- Ingeval van gesubsidieerde projecten kan hierop een uitzondering worden gemaakt;
- Aan grondexploitaties worden in principe wel uren toegerekend; en
- Op begrotingsbasis wordt er geen rekening gehouden met urentoerekening

Dit voorstel heeft wel tot gevolg dat er op begrotingsbasis een structureel nadeel ontstaat van € 202.000. Dit is nu even zuur. Dit is echter nu wel het moment om hierover een beslissing te nemen.

Door voor grondexploitaties (en eventuele subsidieprojecten) een zeer beperkte vorm van het registreren van tijd in te voeren kunnen we deze kosten op realisatiebasis juist toerekenen.

OPGENOMEN TAAKSTELLINGEN IN DE BEGROTINGEN

In de gemeentelijke begrotingen zijn de volgende taakstellingen opgenomen:

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Taakstellingen in jaarschijven :				
Bezuinigingsmaatregelen	38.000	38.000	38.000	38.000
Tariefsstijgingen	324.560	572.428	802.062	881.404
Taakstellingen	31.317	31.317	31.317	31.317
Rijksvergoedingen	412.552	412.552	106.127	106.127
	806.429	1.054.297	977.506	1.056.848

Onderstaand zullen we per regel hierop een toelichting geven.

Bezuinigingsmaatregelen

Het structurele bedrag van € 38.000 bestaat uit 2 ramingen. Eén van de ramingen komt uit de gemeente Winsum (€ 13.000), waarvan kan worden gezegd dat deze taakstelling in 2018 is ingevuld. Deze stelpost komt in de loop van 2018 te vervallen. De andere taakstelling komt uit de gemeente Bedum en betreft een nog deels te realiseren bezuiniging op de muziekschool van € 25.000. Overigens is bij de stelposten hiervoor, voorzichtigheidshalve, eveneens een bedrag opgenomen van € 25.000. Beide zouden tegen elkaar kunnen worden weggestreept wanneer blijkt dat de bezuiniging die stapsgewijs wordt ingevoerd, niet wordt gerealiseerd.

Tariefstijgingen

Deze taakstellingen vloeien voort uit de begrotingen van de gemeenten Bedum en Eemsum, waarbij met name de laatste hier forse ramingen voor heeft opgevoerd. Deze voorgenomen tariefstijgingen hebben betrekking op vele taakvelden (gemeentelijke belastingen als OZB, maar bijvoorbeeld ook de leges, de sporttarieven en de begraafrechten) en zouden eigenlijk hierover verdeeld moeten worden.

Deze taakstellingen worden betrokken bij de berekening van de gemeentelijke belastingen. Het gaat voor het jaar 2019 in totaal om een bedrag van € 325.000.

Taakstellingen

Dit betreft een tweetal ramingen uit de gemeenten Winsum en Eemsum. De raming uit Winsum betreft een jaarlijkse onttrekking uit de voorziening gebouwenonderhoud. De omvang van de voorziening is groter dan verwacht mag worden vanuit het onderhoudsprogramma. Met de gemeenteraad is afgesproken om de voorziening in 5 stappen met een bedrag van € 31.000 af te bouwen. In de begroting van de gemeente Eemsum is een structurele raming opgevoerd van € 106.000 met als omschrijving "Bijdrage sociale zaken". Dit is een rijksuitkering die via de gemeente Delfzijl wordt ontvangen.

Rijksvergoedingen

In de begroting van de gemeente Eemsmond is hier de rijksuitkering Krimp opgevoerd voor de jaren 2019 en 2020. Deze blijken ook voor deze jaren voor Het Hogeland van kracht te blijven.

FRICTIE-UITKERING UIT HET GEMEENTEFONDS

Zoals bekend ontvangen de huidige gemeenten en ook de nieuwe gemeente Het Hogeland als tegemoetkoming in de extra te maken kosten ook een extra vergoeding van het rijk: frictie-uitkering. In de afgelopen periode (zowel in 2017 als in 2018) hebben de verschillende gemeenteraden budgetten beschikbaar gesteld voor de extra te maken kosten. Deze extra kosten zijn deels ten laste gebracht van de rijksuitkering, maar er is ook een deel (voorlopig) ten laste gebracht van de reserves. Dit omdat de kosten hoger waren dan de te ontvangen uitkering.

In onderstaand overzicht per uitkeringsjaar (UJ) presenteren wij u de huidige stand van zaken van zowel de uitkeringen als de kosten voor zover die thans bekend zijn:

Overzicht hoogte en gebruik Frictie-uitkeringen

Frictie-uitkering gemeentefonds

(bedragen x € 1.000)

Frictie-uitkeringen:

	UJ-2017	UJ-2018	UJ-2019	UJ-2020	UJ-2021	UJ-2022
- Het Hogeland	0	3.293	5.759	2.880	2.880	2.880
	0	3.293	5.759	2.880	2.880	2.880

Inzet frictie-uitkering

- Bedum	438	815	0	0	0	0
- De Marne	438	815	0	0	0	0
- Winsum	438	815	0	0	0	0
- Eemsmond	438	815	0	0	0	0
- Het Hogeland: kosten ICT	0	1.270	0	0	0	0
- Het Hogeland: voordelen ICT	0	0	0	0	0	0
	1.750	4.530	0	0	0	0

Invloed Algemene Reserve

- onttrekking Algemene Reserve	-1.750	-1.237				
- storting Alg. Reserve			5.759	2.880	2.880	2.880

Cumulatieve invloed op AR

	-1.750	-2.987	2.772	5.652	8.532	11.412
--	--------	--------	-------	-------	-------	--------

U ziet dat er tot en met jaar 2018 een bedrag van bijna € 3 miljoen meer is besteed dan dat er ontvangen is. Afgesproken is dat dit genomen voorschot in de jaren 2019-2022 weer “terugbetaald” wordt.

Zoals bekend heeft de frictie-uitkering ten doel de gemeente te compenseren voor nadelige financiële effecten die voortvloeien uit het herindelingsproces. Voorbeelden daarvan zijn de incidentele posten uit deze kadernota, gereserveerd ontwikkelbudget, ICT gerelateerde kosten, huisvestingskosten in de vorm van bouw en verbouw van gemeentehuizen en een overbrugging om

toe te groeien naar een organisatie met een lagere begroting dan de som van de huidige herindelingspartners. Daarnaast heeft u in 2017 en in 2018 reeds kredieten voor het herindelingsprogramma beschikbaar gesteld, die ook gedekt worden door de frictie-uitkering. In onderstaande tabel ziet u een financiële vertaling van dergelijke claims, voor zover nu bekend, afgezet tegen de frictievergoeding:

Posten ten laste van frictiebudget					
Omschrijving					
Frictie uitkering het Hogeland		17.692			
<i>Ingezet:</i>					
Herindelingsbegroting 2017	1.750				
Herindelingsbegroting 2018	4.530				
Totaal ingezet		6.280			
<i>Claims kadernota:</i>					
Incidenteel herindeling kadernota	4.393				
Kapitaallasten ICT 2019-2022	1.066				
Kapitaallasten huisvesting	155				
Tijdelijk budget herindeling	5.798				
		11.412			
Totaal		-			
Toelichting	Begr-2019	Begr-2020	Begr-2021	Begr-2022	Totaal
Incidentele posten kadernota m.b.t. herindeling	4.093	200	100	0	4.393
Kapitaallasten I&A migratie 2018	275	270	264	257	1.066
Kapitaallasten investering huisvesting	40	39	38	38	155
Tijdelijk budget herindeling	3.048	1.750	1.000	0	5.798
Totaal	7.456	2.259	1.402	295	

Uitgangspunt voor de kadernota is dat het frictiebudget dat beschikbaar gesteld is voor de herindeling alleen bestemd is voor uitgaven die direct gekoppeld zijn aan de herindeling en niet voor andere zaken. Daarmee is het ook een taakstellend budget: dat wat voortvloeit uit de herindeling moet betaald worden uit het frictiebudget en mag niet ten koste gaan van budgetten voor andere taken of ten koste van de algemene reserve. Aan de andere kant willen we het frictiebudget uitsluitend bestemmen voor de transitie. Dit kan enerzijds inhouden dat eventuele ontstane voordelen in herindelingskosten beschikbaar blijven voor de herindeling, maar ook dat eventuele nadelige invloeden moeten worden opgelost binnen het frictiebudget. Hiermee wordt het frictiebudget taakstellend voor de gehele transitie.

Op dit frictiebudget is in het afgelopen jaar en in het lopende jaar reeds een beroep gedaan. In de tabel is opgenomen wat we in de komende jaren nog aan uitgaven verwachten voortkomend uit de herindeling. In deze tabel is als sluitpost een incidenteel bedrijfsvoeringsbudget opgenomen. Dit incidenteel bedrijfsvoeringsbudget is bedoeld om in drie jaar tijd geleidelijk te kunnen toegroeien naar de beoogde kwantitatieve en kwalitatieve formatie in de stabiele situatie per 1-1-2022.

In de stabiele situatie zal vanaf 2022 de formatie van het Hogeland ongeveer 485 fte zijn, wat overeenkomt met een loonsom van maximaal 32 miljoen. Dit bedrag is ook taakstellend in deze kadernota opgenomen. Op dit moment is de totale formatie van de vijf organisaties (inclusief de flexibele schil aan tijdelijke krachten en externe inhuur) omvangrijker.

We stellen in deze kadernota een geleidelijk pad om tot deze uiteindelijke formatie in de stabiele situatie te komen. Dat doen we omdat, gegeven onze ambitie, er nog veel te doen is en we op diverse domeinen moeten investeren. Daarnaast hopen we ook zo spoedig mogelijk tot efficiëntiewinst te komen dankzij de schaalvergroting. Ongetwijfeld komen we ook nog knelpunten tegen in deze herindelingsjaren die we tijdelijk moeten kunnen oplossen. Daarvoor is dit tijdelijk budget van respectievelijk € 3.048.000 (2019), € 1.750.000 (2020) en € 1.000.000 (2021) bedoeld.

4. Uitgangspunten begroting

Voor het opstellen van de begroting 2019 worden de volgende begrotingsuitgangspunten behandeld. Elk begrotingsuitgangspunt wordt daarna in een paragraaf toegelicht:

- Ramen op basis van bestaand beleid;
- Loonontwikkeling;
- Prijsindex;
- Investeringsplan;
- Rente.

4.1 Ramen op basis van bestaand beleid

De begroting 2019 wordt met het oog op de herindeling beleidsarm ingestoken. Dit betekent dat deze wordt opgesteld op basis van bestaand beleid. De enige uitzonderingen hierop zijn de in deze nota opgenomen beleidsontwikkelingen, waarvoor wij uw instemming vragen. Deze beleidsontwikkelingen zijn financieel vertaald in deze nota en het financieel beeld in hoofdstuk 7.

4.2 Loonontwikkeling

De begroting 2019 wordt opgesteld op basis van de opgestelde functieboeken. Momenteel wordt uitgegaan van een formatieplaatje van ca 530 fte. In de paragraaf bedrijfsvoering is toegelicht dat deze omvang mede leidt tot een structureel tekort op het meerjarig financieel perspectief. Gekeken wordt welke omvang van de formatie financieel haalbaar is, zonder dat er te grote concessies worden gedaan aan de organisatieontwikkeling en gewenste werkwijzen, zoals omschreven in onze visie 'Ruimte!'.

Bij de weergave van de loonkosten voor de komende jaren, wordt rekening gehouden met de loonontwikkeling zoals die wordt opgenomen in de septembercirculaire 2018. In deze kadernota is voornamelijk uitgegaan van de loonontwikkeling zoals deze is opgenomen in de maartcirculaire. Deze komt voor 2019 uit op 2%. Deze stijging kan zodoende worden gedekt uit het accres in het gemeentefonds.

4.3. Prijsindex

In deze kadernota en ook in begroting 2019 wordt meerjarig uitgegaan van een prijsindex aan zowel de baten als de lastenkant. Hierbij zullen we in de begroting 2019 ook weer aansluiten bij de gehanteerde prijsindex van de septembercirculaire 2018. In deze kadernota hebben we voor een goed beeld de indexcijfers uit de maartcirculaire gehanteerd, zodat de ontwikkeling uit deze circulaire aansluit bij de ontwikkeling van de index aan de lastenkant. Bij de opstelling van de begroting 2019 zullen we ons weer baseren op de prijsindex uit de septembercirculaire. Op het moment dat prijsstijgingen aan de lastenkant afwijkt van de ontwikkeling die we hebben geraamd, dan zal dit gecompenseerd worden door een bijgestelde uitkering uit het gemeentefonds en waar nodig bijstelling van de tarieven.

4.4. Uitgangspunten Investeringsplan

In de verschillende begrotingen 2018 van de vier gemeenten en Ability hebben de herindelingspartners een actueel investeringsschema opgenomen. Deze investeringen zullen we één op één overnemen in de begroting 2019 van Het Hogeland. Deze vindt u daarom voornamelijk niet terug in deze kadernota. Wel hebben we een aantal investeringen opgenomen die nog eerder zijn

geraamd. Het betreft hier investeringen in bijvoorbeeld het ICT project of verwachte huisvestingskosten als gevolg van verbouw in verband met de herindeling. Dit overzicht vindt u terug in bijlage 1 van deze kadernota. Bij de begroting 2019 zullen wij u dan het totale investeringsschema van Het Hogeland voor de komende jaren presenteren, waarbij dan de investeringen voor 2019 beschikbaar worden gesteld.

4.5. Rente

In de begroting 2017 hebben de vier gemeenten reeds de nieuwe wet- en regelgeving ten aanzien van het rentebeleid (conform de vernieuwde BBV voorschriften) verwerkt in hun meerjarenbegroting. Daardoor vallen de verschillen tussen de partnergemeenten voor wat betreft het rentebeleid relatief gezien mee. De wijze waarop wij in Het Hogeland met het rentebeleid omgaan zal voor de begroting 2019 echter nog wel geharmoniseerd moeten worden. Wij verwachten echter dat de financiële effecten van deze harmonisatie beperkt zullen zijn.

5. Lokale heffingen

De harmonisatie van de lokale heffingen is redelijk complex. Niet in elke gemeente worden dezelfde belastingen geheven en er zijn (grote) verschillen in tariefstelling tussen de gemeenten. Hierom is de rapportage over dit onderwerp uitbesteed aan een extern bureau. Dit bureau (Involon) heeft hierover een rapport geschreven “Belastingplan 2019 Het Hogeland”.

Het doel van dit belastingplan is enerzijds inzicht te geven in de problematiek van de belastingharmonisatie en anderzijds de besturen van de deelnemende gemeenten alle informatie in handen te geven om te besluiten over de wijze en de termijnen waarop de belastingverordeningen kunnen worden geharmoniseerd. Aanpalende beleidsbesluiten zoals de kwijtschelding en invordering maken geen deel uit van dit plan. Op basis van de besluitvorming zullen de nieuwe belastingverordeningen 2019 worden geredigeerd. Deze zullen eind 2018 ter besluitvorming aan de gemeenteraden worden voorgelegd. De volgende heffingen zijn in dit onderzoek betrokken:

- Onroerende zaakbelastingen (OZB)
- Belasting op roerende woon- en bedrijfsruimten (RZB)
- Afvalstoffenheffing
- Rioolheffing
- Hondenbelasting
- Forensenbelasting
- Toeristenbelasting

Besluitpunten

In dit hoofdstuk verwijzen wij u voor alle toelichting, motivering en berekeningen naar dit belastingplan dat als een bijlage is toegevoegd. In deze kadernota beperken wij ons tot de voorstellen c.q. besluitpunten.

5.0. Algemene uitgangspunten

Voor het kunnen maken van berekeningen is het noodzakelijk om van een aantal uitgangspunten uit te gaan. Voor een juist beeld is het daarom ook goed om deze vast te stellen. Wij stellen voor om in te stemmen met de volgende uitgangspunten:

- De opbrengsten in de huidige vastgestelde begrotingen van de vier gemeenten, zijn uitgangspunt voor de berekeningen, waarbij rekening wordt gehouden met de afsplitsing van het gebied Middag;
- Deze geraamde opbrengst wordt verhoogd met een index, zodat de opbrengsten meestijgen met de lasten;

5.1. OZB

Voorgesteld wordt om in te stemmen met de volgende besluitpunten:

- Nu geen besluit nemen over de vrijstellingen, maar dit mee te nemen bij de behandeling van de verordeningen;

- De huidige gewogen verhoudingen tussen de heffingspercentages van de categorieën woningen, eigenaren van niet-woningen en gebruikers van niet-woningen blijven gehandhaafd in Het Hogeland;

5.2. RZB

Voorgesteld wordt om in te stemmen met het volgende besluitpunt:

- De RZB wordt ingevoerd in de gemeente Het Hogeland en geharmoniseerd per 1 januari 2019;

5.3. Afvalstoffenheffing

Voorgesteld wordt om in te stemmen met de volgende besluitpunten:

- De afvalstoffenheffing wordt niet geharmoniseerd per 1 januari 2019. De harmonisatie moet uiterlijk plaatsvinden per 1 januari 2021;
- De tarieven voor de afvalstoffenheffing in Eemsmond worden in 2019 vastgesteld op een kostendekkend niveau van 100%. Dit is nu 42%. In de drie andere gemeenten is de kostendekking al 100%;
- De extra opbrengst wordt aangewend om het OZB-tarief voor woningen in Het Hogeland te verlagen met ingang van 1 januari 2019;

5.4. Rioolheffing

Voorgesteld wordt om in te stemmen met de volgende besluitpunten:

- De rioolheffing wordt geharmoniseerd per 1 januari 2019;
- De heffing wordt 100% geheven van de eigenaar;
- Er wordt geen differentiatie toegepast naar het aantal werknemers;
- Er wordt geen afzonderlijk tarief opgenomen voor verzorgingstehuizen;
- Percelen waar sprake is van alleen hemelwaterafvoer worden in de heffing betrokken;

5.5. Hondenbelasting

Voorgesteld wordt om in te stemmen met de volgende besluitpunten:

- In Het Hogeland wordt geen hondenbelasting ingevoerd;

5.6. Forensenbelasting

Voorgesteld wordt om in te stemmen met de volgende besluitpunten:

- In Het Hogeland wordt forensenbelasting ingevoerd;
- De huidige verordeningen worden geharmoniseerd per 1 januari 2019;

5.6. Toeristenbelasting

Voorgesteld wordt om in te stemmen met de volgende besluitpunten:

- In Het Hogeland wordt toeristenbelasting ingevoerd;
- De huidige verordeningen worden (indien mogelijk) geharmoniseerd per 1 januari 2019.

6. Ontwikkeling reservepositie

Een belangrijk onderdeel van de financiële positie van de nieuwe gemeente betreft het eigen vermogen in de vorm van reserves. In het overzicht in bijlage 1 is een meerjarenverloopoverzicht van de verschillende reserves en voorzieningen opgenomen, vooralsnog op basis van de vastgestelde begrotingen 2018 van de partnergemeenten en uitvoeringsorganisatie Ability. Uiteraard zal dit overzicht in de aanloop naar de begroting 2019 verder worden bijgesteld, met name naar aanleiding van de gemeentelijke jaarrekeningen 2017.

Het overzicht is opgebouwd uit algemene reserves, bestemmingsreserves en voorzieningen. De Algemene Reserve is vrij aanwendbaar en staan ten dienste van risico's en nieuw beleid van de gemeente Het Hogeland. De bestemmingsreserves zijn zeer divers van aard: bedoeld ter dekking van kapitaallasten, egalisatie van kosten of beleidsdoeleinden van de huidige gemeenten. Wij zullen in een later stadium voorstellen aan u voorleggen voor de harmonisatie van de wijze waarop we met de reserves en voorzieningen omgaan.

Bij de begroting 2019 zullen wij nader ingaan op het benodigde en beschikbare weerstandsvermogen. Momenteel wordt met externe ondersteuning gewerkt aan een model voor risicomanagement. Bij de begroting zullen we een inschatting maken van het benodigde weerstandsvermogen op basis van de bekende risico's. Dat zal dan worden afgezet tegen het beschikbare weerstandsvermogen.

7. Financieel beeld 2019-2022

In deze paragraaf bieden wij u op het hoogste niveau (programma's) inzicht in de voorgestelde mutaties en het verwachte verloop van het begrotingssaldo voor de komende jaren.

7.1 Uitgangspunt

Het vertrekpunt hierbij wordt gevormd door de jaarschijven 2019 tot en met 2022 uit de begrotingen van de 4 partnergemeenten en de uitvoeringsorganisatie 'Werkplein Ability'. Dit vertrekpunt hebben we toegelicht in hoofdstuk 2. De uitkomsten hiervan staan in onderstaande tabel:

Uitgangspunt Het Hogeland primair				
PROGRAMMA	Begr-2019	Begr-2020	Begr-2021	Begr-2022
1 Veiligheid	4.142	4.145	4.128	4.128
2 Bereikbaarheid	8.464	8.399	8.343	8.393
3 Economie & Werkgelegenheid	474	473	472	475
4 Leefbaarheid & Voorzieningen	14.473	14.516	14.420	14.330
5 Sociaal domein & Volksgezondheid	48.755	48.524	48.542	48.523
6 RO, Wonen & Duurzaamheid	3.038	2.789	2.800	2.813
7 Burger & Bestuur	3.073	3.042	3.037	3.037
8 Bedrijfsvoering	18.251	18.115	18.024	17.900
9 Algemene Dekkingsmiddelen	-100.806	-100.345	-100.037	-99.997
Saldo Lasten & Baten programma's	-137	-343	-271	-397
10 Mutaties op de reserves	9	-10	-260	-153
11 Resultaat van de baten en lasten primair	-128	-353	-531	-549

7.2 Mutaties 2019-2022 kadernota

Wij hebben vervolgens gekeken naar de ontwikkelingen en effecten van de herindeling. Daarbij zijn wij anders te werk gegaan dan we normaal gesproken zouden doen. Dit was noodzakelijk omdat we nog geen ingericht en gevuld systeem tot onze beschikking hebben. Wij zijn daarom begonnen met inventariseren welke onderwerpen een mogelijk effect hebben op de begrotingspositie van Het Hogeland. Deze informatie hebben we uit de bestaande organisaties opgevraagd. Wij denken zo een goede benadering van de verwachte effecten te kunnen geven. Daarbij moet opgemerkt worden dat de meicirculaire inmiddels is verschenen. In de aanbestedingsbrief die behoort bij deze kadernota zullen wij daar iets over zeggen. De uitkomsten van deze inventarisatie ziet u in onderstaande tabel:

Gevolgen van de voorstellen in de Kadernota (structureel + incidenteel)				
PROGRAMMA	Begr-2019	Begr-2020	Begr-2021	Begr-2022
(Bedragen x € 1.000)				
1 Veiligheid	93	93	93	93
2 Bereikbaarheid	101	101	100	204
3 Economie & Werkgelegenheid	0	0	0	0
4 Leefbaarheid & Voorzieningen	63	88	87	86
5 Sociaal domein & Volksgezondheid	2.409	1.788	1.367	972
6 RO, Wonen & Duurzaamheid	635	0	0	0
7 Burger & Bestuur	10	0	0	0

8	1. Bedrijfsvoering - herindeling	7.345	2.383	1.626	519
	2. Bedrijfsvoering - niet-herindeling	262	205	205	5
9	Algemene Dekkingsmiddelen	160	-537	-1.089	-2.135
	Saldo Lasten & Baten programma's	11.078	4.121	2.389	-256

Bovenstaande mutaties bestaan zowel uit structurele mutaties als uit incidentele mutaties. Deze onderdelen vragen een verschillende benadering in de financiële opgave die hieruit voortvloeit. In eerste instantie sturen we op het structurele saldo, aangezien deze op lange termijn sluitend moet zijn. Het incidentele deel zal gedekt moeten worden uit de frictie uitkering en/of de algemene reserve. Het is daarom van belang dit onderscheid te maken. In onderstaande tabellen geven we aan welk deel van de voorgestelde mutaties een structureel karakter heeft en vervolgens welk deel een incidenteel karakter heeft.

Structureel effect kadernota					
PROGRAMMA		Begr-2019	Begr-2020	Begr-2021	Begr-2022
(Bedragen x € 1.000)					
1	Veiligheid	93	93	93	93
2	Bereikbaarheid	101	101	100	204
3	Economie & Werkgelegenheid	0	0	0	0
4	Leefbaarheid & Voorzieningen	0	88	87	86
5	Sociaal domein & Volksgezondheid	2.209	1.788	1.367	972
6	RO, Wonen & Duurzaamheid	0	0	0	0
7	Burger & Bestuur	0	0	0	0
8	1. Bedrijfsvoering - herindeling	279	433	526	519
	2. Bedrijfsvoering - niet-herindeling	20	5	5	5
9	Algemene Dekkingsmiddelen	160	-537	-1.089	-2.135
	Saldo Lasten & Baten programma's	2.862	1.971	1.089	-256

Incidenteel effect kadernota					
PROGRAMMA		Begr-2019	Begr-2020	Begr-2021	Begr-2022
(Bedragen x € 1.000)					
1	Veiligheid	0	0	0	0
2	Bereikbaarheid	0	0	0	0
3	Economie & Werkgelegenheid	0	0	0	0
4	Leefbaarheid & Voorzieningen	63	0	0	0
5	Sociaal domein & Volksgezondheid	200	0	0	0
6	RO, Wonen & Duurzaamheid	635	0	0	0
7	Burger & Bestuur	10	0	0	0
8	1. Bedrijfsvoering - herindeling	7.066	1.950	1.100	0
	2. Bedrijfsvoering - niet-herindeling	242	200	200	0
9	Algemene Dekkingsmiddelen	0	0	0	0
	Saldo Lasten & Baten programma's	8.216	2.150	1.300	0

Zoals hierboven gesteld, zal het structurele effect opgevangen moeten worden in het structurele begrotingssaldo van onze nieuwe gemeente Het Hogeland. Voor incidentele posten die betrekking hebben op de herindeling, stellen wij voor deze te dekken uit de te ontvangen frictie-uitkering die wij ontvangen vanwege de herindeling. In paragraaf 3.9 zijn wij reeds dieper ingegaan op deze frictie-uitkering.

7.3 Meerjarig financieel beeld 2019-2022

Met de bovenstaande uitkomsten kunnen wij u een beeld geven van het meerjarig financieel perspectief, zoals dat er uit zou komen te zien wanneer wij bovenstaande ontwikkelingen en mutaties muteren op het uitgangspunt uit hoofdstuk 2. Daarbij presenteren wij u eerst het beeld met de structurele mutaties, aangezien daar in eerste instantie op gestuurd zal moeten worden. Dit financieel beeld ziet er als volgt uit:

Structureel saldo				
PROGRAMMA	Begr-2019	Begr-2020	Begr-2021	Begr-2022
(Bedragen x € 1.000)				
1 Veiligheid	4.235	4.238	4.221	4.221
2 Bereikbaarheid	8.565	8.500	8.442	8.598
3 Economie & Werkgelegenheid	474	473	472	475
4 Leefbaarheid & Voorzieningen	14.473	14.604	14.507	14.416
5 Sociaal domein & Volksgezondheid	50.964	50.312	49.909	49.495
6 RO, Wonen & Duurzaamheid	3.038	2.789	2.800	2.813
7 Burger & Bestuur	3.073	3.042	3.037	3.037
8 Bedrijfsvoering	18.550	18.553	18.555	18.424
9 Algemene Dekkingsmiddelen	-100.646	-100.882	-101.126	-102.132
Saldo Lasten & Baten programma's	2.725	1.628	818	-653
10 Mutaties op de reserves	9	-10	-260	-153
11 Resultaat van de baten en lasten	2.734	1.618	558	-806

U ziet in bovenstaande tabel dat de huidige voorstellen leiden tot een structureel tekort in 2019 van ruim 2,7 miljoen euro. Door onder andere de effecten van de maartcirculaire loopt dit tekort in de jaren daarna terug tot een voordeel van ruim € 800.000 in 2022. Het effect van de maartcirculaire hebben we nader toegelicht onder het onderdeel 'Algemene Dekkingsmiddelen' in deze nota. Dit betekent uiteraard dat we zullen moeten kijken op welke wijze we het hoofd bieden aan dit verwachte tekort bij de ontwikkelingen en plannen zoals ze in deze nota zijn opgenomen.

Wanneer we ook de incidentele mutaties uit deze nota bij het saldo betrekken, dat komen we uit op de onderstaande begrotingssaldi:

Prognose van de primaire begroting 2019 van Het Hogeland (inc.+ str.)				
PROGRAMMA	Begr-2019	Begr-2020	Begr-2021	Begr-2022
(Bedragen x € 1.000)				
1 Veiligheid	4.235	4.238	4.221	4.221
2 Bereikbaarheid	8.565	8.500	8.442	8.598
3 Economie & Werkgelegenheid	474	473	472	475
4 Leefbaarheid & Voorzieningen	14.536	14.604	14.507	14.416
5 Sociaal domein & Volksgezondheid	51.164	50.312	49.909	49.495
6 RO, Wonen & Duurzaamheid	3.673	2.789	2.800	2.813
7 Burger & Bestuur	3.083	3.042	3.037	3.037
8 Bedrijfsvoering	25.858	20.703	19.855	18.424
9 Algemene Dekkingsmiddelen	-100.646	-100.882	-101.126	-102.132
Saldo Lasten & Baten programma's	10.941	3.778	2.118	-653
10 Mutaties op de reserves	9	-10	-260	-153
Resultaat van de baten en lasten	10.950	3.768	1.858	-806
Frictie-uitkering Het Hogeland	-5.759	-2.880	-2.880	-2.880
Resultaat van de baten en lasten	5.191	888	-1.022	-3.686

Zoals uit bovenstaande tabel blijkt, loopt het tekort, rekening houdend met de incidentele effecten in 2019 op naar bijna 11 miljoen euro. Zoals gezegd, stellen wij voor het incidentele deel, voor zover dit betrekking heeft op de herindeling, te dekken uit de frictie-uitkering herindeling. Voor het beeld hebben wij deze ook in de bovenstaande tabel opgenomen.

Bij de bovenstaande opstelling moet de kanttekening worden gemaakt dat het (uiteeraard) nog niet mogelijk was alle ontwikkelingen die in deze kadernota zijn benoemd ook financieel te vertalen. Wij hebben aan verschillende van deze aspecten aandacht besteed in de risico paragraaf van deze nota. Zoals uit deze nota blijkt, betekent dit dat het financieel perspectief van de nieuwe gemeente Het Hogeland meer is dan de optelling van de afzonderlijke begrotingen van de vijf huidige organisaties. De komende periode moet gebruikt worden om, ter voorbereiding op de begroting 2019 en verder, meer zicht te krijgen op de onderwerpen die nog verder moeten worden uitgewerkt. Daarbij moet gedacht worden aan:

- PM posten uit deze kadernota;
- Nog op te stellen beleid;
- Beleidsharmonisatie op verschillende beleidsterreinen;
- Harmonisatie beheerplannen;
- Aanvullende frictiekosten herindeling;
- Etc.

Het huidige gepresenteerde saldo biedt weinig ruimte voor het opvangen van onverwachte tegenvallers of het ontwikkelen van nieuw beleid voor de gemeente Het Hogeland. Desondanks denken wij wel dat deze nota een goed beeld geeft van de ontwikkelingen en dat deze een goede opmaat vormt naar het opstellen van een gezamenlijk begrotingsboekwerk 2019.

8. Risico's en ontwikkelingen

In deze paragraaf beschrijven wij een aantal risico's en ontwikkelingen die in hoofdstuk 3 nog niet financieel zijn vertaald, maar die mogelijk wel een significant effect hebben op ons meerjarig financieel perspectief. Daarbij gaan we eerst in op een aantal risico's die we onderkennen. Daarna worden nog een aantal actuele ontwikkelingen benoemd, waarover nog besluitvorming plaats moet vinden en waarvoor nog geen middelen beschikbaar zijn.

8.2 Risico's

Personeelskosten

In deze nota hebben we de financiële effecten van het functieboek weergegeven in het geval deze volledig wordt ingevuld. Een aantal onderdelen op dit terrein kunnen we in dit stadium nog niet goed inschatten. Dit betreft onder andere:

1. Bovenformatief personeel;
2. Garantieloon;
3. WW verplichtingen;
4. Reiskosten.

Bovenformatief personeel

Momenteel is het plaatsingsproces gaande. Het is daarbij niet ondenkbaar dat een deel van de formatie niet op een functie uit het functieboek geplaatst kan worden. Deze formatie zal als bovenformatief worden aangemerkt en zal een extra kostenpost voor de gemeentelijke begroting betekenen. Wij kunnen op dit moment echter nog niet inschatten welke financieel effect dit zal hebben.

Garantieloon

In het sociaal statuut is vastgelegd dat medewerkers die op een functie worden geplaatst met een daaraan gekoppelde loonschaal die lager ligt dan het salaris dat nu wordt verkregen, de garantie hebben dat ze hun oude rechten behouden. Dit zal een opdrijvend effect hebben op de personeelslasten. Tegelijkertijd zijn we bij de doorrekening van de personeelslasten op basis van de functieboeken uitgegaan van de maximale trede van de functieschalen. Dit geeft enige ruimte om eventueel garantieloon op te vangen. Wij kunnen echter nog niet inschatten of deze ruimte voldoende zal zijn.

Generatiepact

Het generatiepact biedt oudere medewerkers de mogelijkheid om minder te werken met gedeeltelijk behoud van salaris. Op deze manier zijn zij beter in staat om tot de verhoogde AOW leeftijd te blijven werken. Door het inzetten van een generatiepact komt er ruimte om jonge medewerkers in dienst te nemen, terwijl de oudere medewerkers nog parttime werkzaam blijven bij de organisatie. Deze regeling is vanaf 1 januari 2019 beschikbaar voor alle medewerkers die maximaal 5 jaar voor de pensioengerechtigde leeftijd zijn en een dienstverband van 5 jaar of langer bij één van de rechtsopvolgers van de gemeente hebben. Tot en met 2021 kan worden ingestroomd in deze

regeling. Doordat we nog niet weten hoeveel mensen gebruik willen maken van het generatiepact, kunnen we de effecten nog niet bepalen.

We hebben een analyse gemaakt met een aantal scenario's voor wat betreft het verwachte percentage deelname met de daaruit voortvloeiende kosten. Voor een beeld: Bij een deelnamepercentage van 50% (conform Midden Groningen) verwachten we een jaarlijkse kostenpost van ca. € 450.000 over een periode van maximaal 8 jaren. De vraag is in hoeverre deze meerkosten kunnen worden gedekt door goedkopere vervanging. In deze kadernota is nog geen rekening gehouden met dit effect.

Reiskosten

Doordat we in de gemeente Het Hogeland gehuisvest zijn op verschillende locaties en de standplaats van veel medewerkers zal veranderen, brengt dit extra vergoeding van reiskosten met zich mee. Wij kunnen nu nog niet overzien welke omvang dit zal hebben.

Aardbevingen

In onze gemeente spelen de gevolgen van de gaswinning en de aardbevingen een grote rol. We zien schadegevallen door het gehele gebied, als ook gezondheidsklachten van onze inwoners, veroorzaakt door de onzekerheden die de aardbevingen met zich meebrengen. Voor een aantal dorpen is sprake van een versterkingsopgave. Het scholenprogramma is in volle uitvoering, een zorgprogramma in voorbereiding. Het is een omvangrijk dossier dat vraagt om het nauwgezet volgen van alle ontwikkelingen, en daarop in te spelen. De gemeentelijke inzet richt zich al jaren op de bijsturing en uitvoering van het "Meerjarenprogramma Veilig en Kansrijk Groningen 2017-2021" van de Nationaal Coördinator Groningen. Ook al is de uitspraak gedaan door de Rijksoverheid dat de gaswinning zal worden teruggebracht naar nul in 2030, de komende tijd zal nog veel werk verzet moeten worden om onze inwoners veilig te laten wonen en perspectief te bieden voor de toekomst. We willen voor de komende jaren in het programma aardbevingen inzichtelijk maken hoe we als gemeente zelf de veelal negatieve gevolgen kunnen omzetten naar kansen voor onze inwoners en ondernemers.

Momenteel valt niet in te schatten welke bedragen wanneer in de komende jaren benodigd zijn. De verwachting is echter wel dat er ook eigen gemeentelijke middelen ingezet moeten worden in de benoemde maatschappelijke opgaven (zgn. koppelkansen). Daarnaast is sprake van een lumpsumvergoeding van de Nationaal Coördinator Groningen (EZK) waar de gemeente recht op heeft. Het toe te kennen bedrag voor 2019 ev. is nog niet bekend. Met kosten en inkomsten is in deze nota nog geen rekening mee gehouden. Wij benoemen daarom het risico op meerkosten op dit terrein in deze paragraaf.

Afsplitsing Middag Humsterland

Zoals u in hoofdstuk 2 heeft kunnen lezen, hebben wij in de bepaling van de financiële startsituatie rekening gehouden met de effecten van de afsplitsing van Middag Humsterland. Als gevolg van deze afsplitsing ontvangen wij structureel minder inkomsten in het gemeentefonds. Uiteraard betekent deze afsplitsing ook dat we minder kosten hebben voor zaken als onderhoud, beheer en kosten van voorzieningen voor het afgesplitste gebied. Hiervoor hebben wij in hoofdstuk 2 een inschatting gemaakt, die uitkomt op een negatief effect van per saldo € 187.000. Daarbij zijn wij uitgegaan van

het percentage dat ook wordt gehanteerd bij de overdracht van het gebied naar het Westerkwartier. Het is uiteraard de vraag of deze inschatting ook daadwerkelijk gerealiseerd kan worden. De beheerplannen zijn bijvoorbeeld nog niet geactualiseerd naar de nieuwe situatie en ook het effect op de subsidies zijn nog niet in beeld.

Ontvlechting en invlechting samenwerkingsverbanden

De komende tijd zal een aantal samenwerkingsverbanden wijzigen of ophouden te bestaan. Het belangrijkste voorbeeld hiervan is Werkplein Ability. Werkplein Ability ontstond in 2016 uit een samenvoeging van Werkleerbedrijf Ability, Sociale Zaken en Werk Hoogeland en Werkplein Noord-Groningen. Zij geeft uitvoering aan de Participatiewet in de gemeenten Bedum, De Marne, Winsum en Eemsmond. Vanwege de herindeling van de BMW-gemeenten op 1 januari 2019 komt de Gemeenschappelijke Regeling Participatie Noord-Groningen (Werkplein Ability) te vervallen en is een andere organisatievorm noodzakelijk.

U heeft in dit kader onlangs besloten om de werk- en re-integratietaken van Werkplein Ability integraal op te nemen in de nieuwe gemeentelijke organisatie Het Hogeland. De activiteiten voor werk en re-integratie zullen worden uitgevoerd in een apart deel van de nieuwe gemeente: een werkmaatschappij met een eigen profiel en een eigen naam. De backofficetaken voor Participatie komen integraal terecht in de gemeentelijke organisatie. Dit heeft mogelijk financiële consequenties op o.a. het fiscale vlak. Deze worden in het vervolg van dit hoofdstuk kort toegelicht.

Verder heeft u onlangs ingestemd met het voorstel om de Vergunning, Toezicht en Handhaving (VTH) taken in de fysieke leefomgeving per 1 januari 2019 in eigen beheer uit te voeren. Uitvoering in eigen beheer ten opzichte van uitvoering door andere partijen moet voordelen bieden op het gebied van bestuurlijke betrokkenheid, inwonernabijheid, flexibiliteit, lokale bekendheid en snelheid van handelen wat passend is bij de visie Ruimte!

Op dit moment is Eemsmond nog verweven met de Werk Organisatie DEAL (Delfzijl, Eemsmond, Appingedam en Loppersum). Wij hebben u voorgesteld om dit gefaseerd af te bouwen. Voor een aantal diensten die De Marne nu afneemt bij omgevingsdienst geldt ook dat dit moet worden afgebouwd. De verplichte basistaken worden wel ondergebracht bij de omgevingsdienst, dit kan wettelijk gezien niet door de gemeente zelf gedaan worden.

Er is in de opbouw van de 'nieuwe organisatie' van de VTH-taken rekening gehouden met een (eventuele) overgang van een aantal medewerkers van de betrokken Gemeenschappelijke Regelingen naar de nieuw te vormen organisatie. Voorstel van de stuurgroep is om dit in goed onderling overleg en gefaseerd te doen.

Financiële risico's zijn er wanneer er afkoop-/uitkoopsommen betaald moeten worden aan samenwerkingsverbanden. De omvang van deze kosten is (nog) niet in te schatten.

Huisvesting gemeentehuizen en werkplein Ability

Bij het programma bedrijfsvoering is reeds melding gemaakt van de verwachting van noodzakelijke investeringen in de huisvesting op de verschillende locaties. We gaan vooralsnog uit van een investeringsbedrag van € 500.000. De verwachting is echter dat de kosten hoger uit gaan vallen. Wanneer dit het geval is, dan komen wij met nadere voorstellen bij u terug.

Werkplein Ability beschikt over 2 eigen locaties, te weten Nijverheidsweg 12 in Uithuizen en Mernaweg 27a in Wehe-den Hoorn. Beide panden zijn verouderd en er is voor € 280.000 onderhoudskosten opgenomen in de meerjarenraming 2018-2021 van de begroting van de huidige uitvoeringsorganisatie, om het hoogst noodzakelijke onderhoud te kunnen uitvoeren. Uiteindelijk zal er een grotere investering vanuit de nieuwe gemeente noodzakelijk zijn om de panden aan de huidige wettelijke vereisten te laten voldoen. De huisvesting van Werkplein Ability wordt ook meegenomen in de werkgroep Vastgoed van de herindeling.

Verder maakt Werkplein Ability gebruik van het pand in Winsum aan de Ubbo J. Mansholtplein 2. Dit pand wordt gehuurd. Bij het huisvestingsvraagstuk van de nieuwe gemeente dient dit pand betrokken te worden.

BTW Werkmaatschappij Ability

De invlechting van Werkplein Ability in de gemeente Hogeland, heeft mogelijkerwijs gevolgen voor de BTW. Een mogelijk effect is een maximaal risico van € 80.000, omdat een aantal activiteiten niet meer volledig in aftrek kunnen worden genomen (i.v.m. interne activiteiten). Er vindt nog onderzoek plaats of de activiteiten voor de sector Groen en voor de afdelingen catering en schoonmaak, als BTW compensabel kunnen worden beschouwd. Indien dit positief kan worden beantwoord, is het bovenstaande risico aanzienlijk lager.

Verruiming BTW vrijstelling sport per 1/1/2019

Dit betekent dat gemeenten en andere organisaties zonder winstoogmerk vanaf 2019 verplicht de vrijstelling moeten toepassen voor de terbeschikkingstelling van sportaccommodaties tegen vergoeding. Het Sportbesluit kan door gemeenten niet meer worden toegepast en er bestaat in beginsel geen btw-aftrek meer voor de sportaccommodatie.

Het uitgangspunt is wel dat er in de eerste jaren een jaarlijkse regeling komt voor gemeenten ter compensatie van de gemiste aftrek van btw waardoor er in elk geval in de eerste jaren waarschijnlijk slechts een beperkt negatief financiële effect van de wetswijziging hoeft te worden verwacht.

Harmonisatie van beleid

In de komende jaren wordt het beleid van de vier gemeenten en werkplein Ability op elkaar afgestemd. Leidend principe hierbij is eerst te doen wat moet. Daarna zullen zich in de loop van de tijd logische momenten voordoen, waarmee de harmonisatieopgave min of meer organisch verloopt. Mogelijke risico's ontstaan wanneer de mate waarin de uitvoering van beleid kosten met zich meebrengt en de rol die de gemeente daarin inneemt onderling sterk van elkaar verschilt. Ook de harmonisatie van subsidiebeleid (producten, projecten accommodaties) kan tot financiële effecten leiden voor de nieuwe gemeente. Deze keuzes moeten nog worden gemaakt.

Omgevingsvisie

De omgevingsvisie is in deze nota al even kort aan de orde geweest. Dit is een strategische visie voor de lange termijn voor de gehele fysieke leefomgeving. De invoering is enige tijd geleden uitgesteld naar 1 januari 2021. Wij hebben in deze nota voor de opstelling van een omgevingsvisie een incidenteel budget in 2019 van € 95.000 gevraagd. Voor de invoering van de omgevingswet zullen in de komende jaren echter meer middelen benodigd zijn. Momenteel valt niet in te schatten welke

bedragen wanneer in de komende jaren benodigd zijn. Wij benoemen daarom het risico op meerkosten op dit terrein in deze paragraaf.

Harmonisatie beheerplannen

Zoals eerder in deze nota aangegeven gebeurt het harmoniseren van de beheerplannen en de gewenste onderhoudsniveau's in 2019. Eventuele financiële consequenties (voor- of nadeel) zijn pas daarna bekend. Insteek is dat in 2019 die werkzaamheden worden uitgevoerd die nu reeds gepland zijn door de individuele gemeenten.

Duurzaamheid en grondstoffen

Eerder in deze nota noemden we de ontwikkelingen met betrekking tot de harmonisatie van het beleid rond de afvalstoffeninzameling. Voor de overgangsfase hebben wij u voorgesteld bij de begroting incidenteel budget beschikbaar te stellen. Naast dit budget zal er in 2018 reeds extra inhuurbudget noodzakelijk zijn. De hiervoor benodigde middelen zullen separaat aan u worden gevraagd.

Facilitaire Zaken

De gevolgen op het terrein van Facilitaire zaken vergt nog nadere uitwerking. Tot het terrein van Facilitaire Zaken behoort o.a. : beheer toegangssystemen, schoonmaakkosten, inkoop budgetten van o.a. bodes/catering kantoorartikelen, meubilair, etc. De gevolgen zijn op dit moment nog onvoldoende in beeld. Hiervoor wordt gaandeweg dit jaar een producten- en dienstencatalogus uitgewerkt.

Verder moet worden gedacht aan nieuw aan te schaffen inrichting welke boekhoudkundig afgeschreven moeten worden. De huidige budgetten zullen ook vanaf 1-1-2019 beschikbaar moeten zijn. Daarnaast zal er door Facilitaire Zaken tussen de verschillende locaties gereden moeten worden (o.a. postrondes). Dit zijn ook kosten, die we in de aanloop naar de begroting 2019 duidelijk proberen te krijgen.

Begraafplaatsen

Nog dit jaar wordt gewerkt aan het harmoniseren van begraafplaatsoftware en het integreren van de beheerprocessen. Gegevensoptimalisatie en harmonisatie van beleid gaan we uitvoeren na 1-1-2019, in de nieuwe gemeente. Met name het integreren van vier verschillende administraties en het op een gelijk niveau brengen van alle data is een arbeidsintensieve klus waarvoor naast de staande organisatie mogelijk extra ingehuurd zal moeten worden. Hiervoor hebben wij nog geen middelen opgenomen in deze nota.

Interbestuurlijk Programma

Bij de algemene dekkingsmiddelen hebben wij reeds melding gemaakt van de door het rijk verwachte bijdrage van gemeenten in het Interbestuurlijk Programma (IBP). Wij hebben daar de van het rijk ontvangen middelen gereserveerd. De verwachting is echter dat er ook eigen gemeentelijke middelen ingezet moeten worden in de benoemde maatschappelijke opgaven. Daar is in deze nota nog maar beperkt rekening mee gehouden.

Sociaal domein

In het programma sociaal domein is een passage opgenomen over de financiële ontwikkelingen. In deze nota is het verwachte tekort voor 2019 geraamd met halvering in 2022. Veel voorzieningen in het sociaal domein kennen een open einde regeling. Aanvragen kunnen dan niet om budgettaire redenen worden afgewezen. Wij kunnen daardoor nog niet beoordelen of dit streven haalbaar is. Mogelijk zal de meerjarenraming op dit vlak later bijgesteld moeten worden.

8.2 Ontwikkelingen

Naast de beschreven risico's willen we ook melding maken van een paar ontwikkelingen, die in deze kadernota niet zijn meegenomen.

Multifunctionele accommodatie SV Bedum

Een groep van initiatiefnemers rond Voetbalvereniging SV Bedum heeft een visie ontwikkeld over de toekomst van de sportaccommodatie. Deze accommodatie is in volledig eigendom van de gemeente. Wil dit plan tot ontwikkeling komen, dan is een gemeentelijke bijdrage noodzakelijk. Het plan en de mogelijke gemeentelijke bijdrage worden nader onderzocht.

Herstructurering en versterking sociale huurwoningen

In Bedum en Onderdendam lopen onderzoek naar herstructurering en versterking van sociale huurwoningen. Het betreft in Bedum onder andere woningen in de Professorenbuurt, Burchtplein en Almastraat. In Onderdendam is woningbouw aan de Stadsweg en de aanpak aan de Van Royenlaan onderwerp van discussie. Uit deze aanpak vloeien mogelijk kosten voor de gemeente voort. Denk daarbij bijvoorbeeld aan de verbetering van de openbare ruimte.

Bijlage 1: Staat van reserves en voorzieningen

Algemene reserve

Reserve voor het opvangen van niet begrote kosten en de geïdentificeerde risico's. Hier zijn opgenomen de gesaldeerde Algemene reserves van de individuele gemeenten.

Bestemmingsreserve

Reserve waaraan door de gemeenteraad een bepaalde bestemming is gegeven. Hier zijn opgenomen de gesaldeerde Bestemmingsreserves van de individuele gemeenten. Op dit moment hebben de individuele gemeenten in totaal meer dan honderd bestemmingsreserves. Dit varieert van dekkingsreserves, egaliseringsreserves en overige bestemmingsreserves. Bij de begroting 2019 zal een voorstel worden gedaan voor het gedeeltelijk samenvoegen van de diverse bestemmingsreserves.

Voorzieningen

Voorzieningen zijn onderdeel van het vreemd vermogen, omdat zij gevormd worden om toekomstige verplichtingen na te komen. Het verschil tussen een reserve en een voorziening is volgens het BBV vooral, dat de raad bij reserves de bestemming wel kan wijzigen en bij voorzieningen niet.

Voorzieningen zijn dus niet vrij te besteden of te bestemmen. Het college is bevoegd om besluiten te nemen over de vorming en opheffing van voorzieningen. Voorzieningen dienen zo goed mogelijk te worden geraamd c.q. ingeschat te worden zodat ze dekkend zijn voor de achterliggende verplichtingen of risico's waarvoor ze zijn gevormd.

	saldo ultimo 2017	verwachte mutaties 2018	verwachte mutaties 2019	verwachte mutaties 2020	verwachte mutaties 2021	verwachte mutaties 2022	saldo 2022
A. Algemene reserve	16.469.203	-143.637	434.285	598.249	546.219	-24.368	17.879.951
B. Bestemmingsreserves	39.404.134	-763.536	-638.152	-1.731.898	-665.929	-61.199	35.543.420
C. Voorzieningen	19.107.695	554.988	-376.398	-548.024	54.978	-	18.793.239
	74.981.032	-352.185	-580.265	-1.681.673	-64.732	-85.567	72.216.610

Bijlage 2: Belastingplan

BELASTINGPLAN 2019

HET HOGELAND

INHOUD

1	Inleiding	4
2	Het gemeentelijke belastinggebied	5
2.1	Inleiding	5
2.1.1	Algemene belastingen	5
2.1.2	Bestemmingsheffingen	5
2.1.3	Retributies/rechten	5
3	De huidige belastingen in Bedum, De Marne, Eemsum en Winsum	7
3.1	Overzicht belastingen per gemeente	7
3.2	Overzicht Belastingopbrengsten	7
4	Algemene uitgangspunten	10
4.1	Inleiding	10
4.2	Algemene uitgangspunten	10
5	De uitgangspunten per heffing	11
5.1	De Onroerende zaakbelastingen (OZB)	11
5.1.1	Tarieven en lastendruk woningen	12
5.1.2	Tarieven en lastendruk niet-woningen	12
5.2	De Belasting op roerende woon- en bedrijfsruimten (RZB)	14
5.3	Afvalstoffenheffing	15
5.3.1	Tarieven en lastendruk woningen	17
5.3.2	Tarieven en lastendruk niet-woningen	18
5.4	Rioolheffing	18
5.4.1	Tarieven en lastendruk woningen	20
5.4.2	Tarieven en lastendruk niet-woningen	21
5.5	Hondenbelasting	22
5.6	Forensenbelasting	23
5.7	Toeristenbelasting	24
6	Gemeentelijke woonlasten	25
6.1	Wat zijn de gemeentelijke woonlasten	25
6.1.1	De woonlasten in Het Hogeland	25
6.2	De lastendruk voor niet-woningen in Het Hogeland	27
7	Samenvatting	29
7.1	Overzicht van voorstellen	29
7.2	lasten voor Woningen	30
7.3	Lasten voor niet-woningen	31
7.4	Overige factoren die de lasten kunnen beïnvloeden	33
8	Bijlage: Vergelijking met gemeenten in de provincie Groningen	34

1 INLEIDING

Met ingang van 2019 ontstaat de gemeente Het Hogeland door samenvoeging van de gemeenten Bedum, De Marne, Winsum en Eemsmond (verder de BMW-gemeenten). In dat kader is dit belastingplan Het Hogeland 2019 geschreven. Het doel van dit belastingplan is enerzijds inzicht te geven in de problematiek van de belastingharmonisatie en anderzijds de besturen van de deelnemende gemeenten alle informatie in handen te geven om te besluiten over de wijze en de termijnen waarop de belastingverordeningen kunnen worden geharmoniseerd. Aanpalende beleidsbesluiten zoals de kwijtschelding en invordering maken geen deel uit van dit plan. Op basis van de besluitvorming zullen de nieuwe belastingverordeningen 2019 worden geredigeerd. Deze zullen eind 2018 ter besluitvorming aan de gemeenteraden worden voorgelegd. De volgende heffingen zijn in dit onderzoek betrokken:

- Onroerende zaakbelastingen (OZB)
- Belasting op roerende woon- en bedrijfsruimten (RZB)
- Hondenbelasting
- Toeristenbelasting
- Forensenbelasting
- Rioolheffing
- Afvalstoffenheffing

Deze rapportage is als volgt opgebouwd. Na een algemene inleiding op hoofdlijnen in hoofdstuk 2 wordt in hoofdstuk 3 ingegaan op de huidige belastingen en heffingen, wordt aangegeven welke gemeente nu een belasting wel of niet heft en wordt het niveau van de opbrengsten vermeld. In de volgende hoofdstukken worden per heffing de belangrijkste kenmerken gepresenteerd, worden overeenkomsten en verschillen tussen de BMW-gemeenten aangegeven en worden per heffing de specifieke uitgangspunten benoemd. Eventuele dwarsverbanden, relaties met en afhankelijkheden van andere beleidsterreinen worden aangegeven.

Gedurende het opstellen van dit plan zijn meerdere scenario's berekend en besproken met de portefeuillehouders van de BMW-gemeenten. In dit belastingplan wordt het voorstel gepresenteerd dat de minste lastendrukverschuivingen met zich meebrengt. Voor de OZB, afvalstoffenheffing en rioolheffing worden afzonderlijk en in totaal lastendrukberekeningen gepresenteerd.

De lasten worden berekend voor:

- Eigenaren van woningen met de huidige gemiddelde WOZ-waarde per gemeente
- Gebruikers van woningen
- Eigenaren en gebruikers van winkels met een WOZ-waarde van € 281.000
- Eigenaren en gebruikers van agrarische bedrijven met een WOZ-waarde van € 357.000

Voor de woningen berekent het COELO de lastendruk ook naar deze categorieën. Daarmee wordt een vergelijking met andere gemeenten eenvoudig.

Voor de rioolheffing en afvalstoffenheffing zijn de geraamde kosten voor 2019 nog niet bekend. Het kostenniveau bepaalt bij een kostendeckering 100% mede de hoogte van de tarieven. Eventuele effecten zullen bij de tariefstelling en de belastingvoorstellen in het najaar van 2018 worden verwerkt.

2 HET GEMEENTELIJKE BELASTINGGEBIED

2.1 INLEIDING

Het gemeentelijk belastinggebied bedraagt landelijk circa 17% van de totale inkomsten. De mogelijkheden die gemeenten hebben om belastingen te heffen zijn wettelijk geregeld. Er mogen geen andere belastingen worden geheven dan die in de wet worden genoemd. Er geldt geen verplichting om belastingen te heffen. De gemeente bepaalt zelf of een lokale belasting wordt ingevoerd binnen de gemeente. Gemeentelijke belastingen zijn te onderscheiden naar drie typen met hun eigen 'spelregels'. We onderscheiden:

1. Algemene belastingen
2. Bestemmingsheffingen
3. Retributies/rechten

2.1.1 Algemene belastingen

De inkomsten uit de algemene belastingen komen ten gunste van de algemene middelen van de gemeente. De inkomsten zijn niet geoormerkt en kunnen vrij voor alle taken en voorzieningen worden ingezet. De gemeenteraad bepaalt waaraan de middelen worden besteed. Voor de algemene belastingen geldt dat de tariefstelling niet is beperkt. Voor de ontwikkeling OZB geldt echter dat via de macronorm landelijk afspraken zijn gemaakt tot beheersing van de ontwikkeling van de lokale belastingdruk. Tot de algemene belastingen behoren de volgende belastingen:

- Onroerende zaak belastingen (OZB)
- Roerende zaakbelasting
- Hondenbelasting
- Toeristenbelasting
- Forensenbelasting

2.1.2 Bestemmingsheffingen

De inkomsten uit de bestemmingsheffingen zijn bestemd voor specifieke taken en/of voorzieningen met een algemeen belang. De opbrengsten voor bestemmingsheffingen mogen nooit hoger zijn dan de kosten die voor de betreffende taak of voorziening worden gemaakt. Ze mogen niet meer dan kostendekkend zijn. Binnen de exploitatie of door middel van bestemmingsvoorzieningen kunnen schommelingen in tarieven worden opgevangen. De volgende heffingen zijn bestemmingsheffingen:

- Rioolheffing
- Afvalstoffenheffing

2.1.3 Retributies/rechten

Retributies of rechten worden geheven als er sprake is van een specifieke dienst die door de gemeente wordt verleend. Er is een aanwijsbare tegenprestatie die door de gemeente wordt geleverd. Voor de retributies en rechten geldt dat de opbrengsten van de heffingen nooit hoger mogen zijn dan de kosten die voor de betreffende taak of voorziening worden gemaakt. Ze mogen niet meer dan kostendekkend zijn. De retributies en rechten maken geen deel uit van dit onderzoek. De volgende belastingen zijn voorbeelden van retributies of rechten:

- Leges
- Liggeld
- Havengeld
- Lijkbezorgingsrechten

- Marktgelden

3 DE HUIDIGE BELASTINGEN IN BEDUM, DE MARNE, EEMSMOND EN WINSUM

3.1 OVERZICHT BELASTINGEN PER GEMEENTE

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de lokale belastingen die in 2018 worden geheven in de gemeenten die per 1 januari 2019 de gemeente Het Hogeland zullen vormen.

Tabel 1 Overzicht belastingen

	Bedum	De Marne	Eemsmond	Winsum
OZB	X	X	X	X
RZB	X			X
Afvalstoffenheffing	X	X	X	X
Rioolheffing	X	X	X	X
Hondenbelasting	X			
Forensenbelasting		X	X	
Toeristenbelasting		X		

3.2 OVERZICHT BELASTINGOPBRENGSTEN

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de lokale belastingen die in 2018 worden geraamd in de gemeenten die per 1 januari 2019 de gemeente Het Hogeland zullen vormen.

Tabel 2 Opbrengsten

	Bedum	De Marne	Eemsmond	Winsum	totaal
OZB woningen	€ 1.247.227	€ 1.308.673	€ 2.536.993	€ 1.987.607	€ 7.080.500
OZB niet-woningen GB	€ 240.151	€ 543.851	€ 3.846.949	€ 244.967	€ 4.875.918
OZB niet-woningen ZG	€ 395.694	€ 843.524	€ 5.271.464	€ 431.097	€ 6.941.779
RZB	€ 1.453	€ -	€ -	€ 3.409	€ 4.862
Afvalstoffenheffing	€ 1.016.659	€ 1.162.545	€ 919.356	€ 1.348.770	€ 4.447.330
Rioolheffing	€ 1.009.306	€ 1.803.262	€ 2.027.542	€ 1.292.213	€ 6.132.323
Hondenbelasting	€ 56.014	€ -	€ -	€ -	€ 56.014
Forensenbelasting	€ -	€ 186.674	€ 8.196	€ -	€ 194.870
Toeristenbelasting	€ -	€ 338.406	€ -	€ -	€ 338.406
Totaal	€ 3.966.504	€ 6.186.935	€ 14.610.500	€ 5.308.063	€ 30.072.002

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de huidige percentages kostendekking.

Tabel 3 Kostendekking (begroting 2018)

	Bedum	De Marne	Eemmond	Winsum
Afvalstoffenheffing	100%	100%	42,3%	100%
Rioolheffing	100%	100%	100%	100%

Voor de afvalstoffenheffing hanteren de huidige gemeenten diverse heffingsmaatstaven. Onderstaande tabel geeft inzicht in de gehanteerde heffingsmaatstaven voor de afvalstoffenheffing.

Tabel 4 Heffingsmaatstaven afvalstoffenheffing

Afvalstoffenheffing	Bedum	De Marne	Eemmond	Winsum
Eigenaar	nee	nee	nee	nee
Gebruik	ja	ja	ja	ja
Vast	ja	ja	ja	ja
1 pers hh	nee	nee	ja	nee
Meer pers hh	nee	nee	ja	nee
Aantal ledigingen	nee	ja	nee	ja
KG	nee	nee	nee	ja

Voor de rioolheffing hanteren de huidige gemeenten diverse belastingplichtigen. Onderstaande tabel geeft inzicht in de belastingplichtigen voor de rioolheffing.

Tabel 5 Heffingsmaatstaven rioolheffing

Rioolheffing	Bedum	De Marne	Eemmond	Winsum
Eigenaar	ja	ja	ja	ja
Gebruik	nee	nee	ja	nee
Vast bedrag	ja	ja	ja	ja
Afzonderlijk tarief hemelwater	ja	nee	nee	nee
Afzonderlijk tarief >10 werknemers	ja	nee	nee	nee
Afzonderlijk tarief verzorgingstehuizen	ja	nee	nee	nee

4 ALGEMENE UITGANGSPUNTEN

4.1 INLEIDING

Voor de volledigheid hebben wij in dit hoofdstuk de algemene uitgangspunten benoemd die zijn gehanteerd in dit belastingplan en de berekeningen van de lastendruk die gelden voor één of meer heffingen in Het Hogeland. Deze uitgangspunten zijn gebaseerd op huidig beleid of eerder vastgestelde uitgangspunten. Deze uitgangspunten gelden, ongeacht het tijdstip of de termijn waarop de belastingverordeningen worden geharmoniseerd.

4.2 ALGEMENE UITGANGSPUNTEN

- De belastingverordeningen, uitgezonderd de OZB-verordening, worden eind 2018 ter vaststelling aangeboden aan de 'oude' gemeenteraden. Deze verordeningen treden per 1 januari 2019 in werking.
- De belastingverordeningen, uitgezonderd de OZB-verordening mogen worden geharmoniseerd per 1 januari 2019 of 1 januari 2020 maar moeten worden geharmoniseerd per 1 januari 2022. De keuze kan per verordening worden gemaakt.
- De nieuwe geharmoniseerde OZB-verordening moet per uiterlijk 31 maart 2019 met ingangsdatum 1 januari 2019 worden vastgesteld. Dit is een wettelijk vereiste ingevolge de wet Arhi. Beoogd wordt een eerdere harmonisatie waarvoor nog in 2018 een voorstel zal worden gedaan aan de oude gemeenteraden. Daarmee volgt de OZB-verordening hetzelfde patroon als de andere belastingverordeningen.
- De huidige begrote opbrengsten voor 2018 worden, mogelijk met een index voor inflatie in Het Hogeland in 2019 minstens gehandhaafd.
- Uiteindelijk moeten de opbrengsten nog worden gecorrigeerd voor de huidige inkomsten uit het gebied Middag. Daarbij geldt dat ook de kosten voor dat gebied vervallen. In de huidige berekeningen is met het gebied Middag geen rekening gehouden. Overigens is de verwachting dat dit ook geen substantiële invloed heeft op de uitkomsten van de lastendruk.
- Er wordt zoveel mogelijk aansluiting gezocht bij de huidige heffingsmaatstaven en systematiek van de BMWG-gemeenten.
- Bij de harmonisering worden geen geheel nieuwe belastingen ingevoerd.
- Er worden geen heffingsgrondslagen voorgesteld die nu nog niet voorkomen. De huidige grondslagen worden zoveel als mogelijk geharmoniseerd.
- Bij het harmoniseren worden lastendrukverschuivingen zoveel mogelijk beperkt.
- Voor het harmoniseren van de tarieven wordt een nieuw tarief voor Het Hogeland berekend op basis van het gewogen gemiddelde tarief. Daarmee wordt de huidige opbrengst gehandhaafd.
- De huidige opbrengst wordt verhoogd met de index om de gewenste opbrengst voor 2019 te bepalen, zodat de opbrengsten meestijgen met de lasten.

5 DE UITGANGSPUNTEN PER HEFFING

5.1 DE ONROERENDE ZAAKBELASTINGEN (OZB)

Kenmerken van de OZB

De onroerendezaakbelastingen (OZB) worden geheven over de waarde van de onroerende zaken, de zogenoemde WOZ-waarde. Het belastingbedrag wordt berekend door de WOZ-waarde te vermenigvuldigen met het OZB-tarief. Dit tarief is volgens de wet een promillage van de WOZ-waarde. In de praktijk heeft een waardedaling of waardestijging van de WOZ-waarde geen invloed op de lastendruk, omdat het tarief bij een waardedaling stijgt en het tarief bij een waardestijging daalt zodat de opbrengst gelijk blijft.

OZB wordt geheven van eigenaren van woningen, eigenaren van niet-woningen en van gebruikers van niet-woningen. Voor iedere groep wordt een afzonderlijk tarief bepaald. OZB is een algemene belasting. De opbrengsten zijn vrij besteedbare middelen.

Overeenkomsten en verschillen tussen de BMW-gemeenten

Overeenkomsten

De BMW-gemeenten heffen allen OZB. Het belastbare feit, de belastingplicht en de maatstaf van heffing zijn gelijk. Uit de inventarisatie is ook gebleken dat in de afzonderlijke verordeningen op twee na identieke vrijstellingen zijn opgenomen.

Verschillen

De tarieven voor eigenaren van woningen, eigenaren van niet-woningen en gebruikers van niet-woningen zijn verschillend. De vrijstelling (artikel 4 m) in Eemshaven ontbreekt bij de andere gemeenten. Dit betreft ongebouwde eigendommen en gedeelten van ongebouwde eigendommen van onroerende zaken, waarvan een ongebouwd eigendom de hoofdzaak vormt, met uitzondering van de ongebouwde eigendommen die industrieterreinen zijn dan wel tot industrieterreinen zijn bestemd of als zodanig zijn aangelegd of waarvan de aanleg tot industrieterrein een aanvang heeft genomen. Deze ongebruikelijke vrijstelling kennen we niet in de andere BMW-gemeenten. Ook de modelverordening van de VNG kent deze vrijstelling niet.

De vrijstelling (artikel 4 j) in Winsum, Bedum en De Marne ontbreekt in Eemshaven. Het betreft onroerende zaken voor zover bestemd te worden gebruikt voor de publieke dienst van de gemeente. Dit is een gebruikelijke vrijstelling die ook is opgenomen in de modelverordening van de VNG. Bij de voorbereiding van belastingvoorstellen wordt bepaald welke vrijstellingen worden opgenomen in de verordening 2019.

Wat mag, wat moet, wat kan (niet)

De OZB moet ingevolge de wet Arhi worden geharmoniseerd per 1 januari 2019. De nieuwe gemeenteraad van Het Hogeland heeft tot uiterlijk 31 maart 2019 de tijd om met terugwerkende kracht de verordening vast te stellen. Het is de bedoeling de OZB-verordening, samen met de overige verordeningen eind 2018 ter vaststelling aan te bieden aan de 'oude' gemeenteraden. De OZB-verordeningen treedt per 1 januari 2019 in werking. Op deze wijze kan het huidige normale patroon van aanslagoplegging en automatische incasso kan worden gehandhaafd.

Uitgangspunten voor de OZB

Wij stellen voor om voor harmonisatie van de tarieven voor de OZB uit te gaan van het volgende:

- De verordening voor Het Hogeland wordt gebaseerd op de huidige verordeningen.
- Ten aanzien van de afwijkende vrijstellingen dient een standpunt te worden ingenomen.
- De huidige verhouding in opbrengsten tussen eigenaren van woningen, eigenaren van niet-woningen en gebruikers van niet-woningen blijft gehandhaafd.
- De huidige opbrengsten van eigenaren van woningen in de BMW-gemeenten zijn het uitgangspunt voor de berekening van de tarieven voor de eigenaren van woningen in Het Hogeland. De tarieven worden berekend op basis van het gewogen gemiddelde, waarbij de weging zal plaatsvinden op basis van de laatst vastgestelde WOZ-waarde (1-1-2017).
- De huidige opbrengsten van eigenaren van niet-woningen in de BMW-gemeenten zijn het uitgangspunt voor de berekening van de tarieven voor de eigenaren van niet-woningen in Het Hogeland. De tarieven worden berekend op basis van het gewogen gemiddelde, waarbij de weging zal plaatsvinden op basis van de laatst vastgestelde WOZ-waarde. (1-1-2017).
- De huidige opbrengsten van de gebruikers van niet-woningen in de BMW-gemeenten zijn het uitgangspunt voor de berekening van de tarieven voor de gebruikers van niet-woningen in Het Hogeland. De tarieven worden berekend op basis van het gewogen gemiddelde, waarbij de weging zal plaatsvinden op basis van de laatst vastgestelde WOZ-waarde. (1-1-2017).

5.1.1 Tarieven en lastendruk woningen

Met inachtneming van de geformuleerde uitgangspunten worden onderstaand de huidige lasten, geharmoniseerde lasten en de verschillen in bedragen en percentages weergegeven voor de OZB voor woningen met een gemiddelde WOZ-waarde per gemeente.

Tabel 6

OZB voor woningen met een gemiddelde WOZ-waarde per gemeente

	Bedum	De Marne	Eemsmond	Winsum
WOZ-waarde	€ 180.000,00	€ 139.000,00	€ 145.000,00	€ 169.000,00
Nu	€ 309,42	€ 281,89	€ 355,98	€ 356,93
In Het Hogeland	€ 380,97	€ 294,20	€ 306,89	€ 357,69
Vershil in bedrag	€ 71,55	€ 12,30	€ -49,08	€ 0,76
Vershil in percentage	23%	4%	-14%	0%

5.1.2 Tarieven en lastendruk niet-woningen

Met inachtneming van de geformuleerde uitgangspunten worden onderstaand de huidige lasten, geharmoniseerde lasten en de verschillen in bedragen en percentages weergegeven voor de OZB voor niet-woningen. Voor winkels wordt uitgegaan van een WOZ-waarde van € 281.000 en voor agrarische objecten van een WOZ-waarde van € 357.000.

Tabel 7

OZB voor eigenaar niet-woningen. Winkels met een WOZ-waarde van € 281.000

Niet-woning eigenaar winkel (€ 281.000)	Bedum	De Marne	Eemmond	Winsum
Nu	€ 790,45	€ 907,07	€ 1.176,27	€ 782,87
In Het Hogeland	€ 1.074,13	€ 1.074,13	€ 1.074,13	€ 1.074,13
Vershil in bedrag	€ 283,67	€ 167,06	€ -102,14	€ 291,26
Vershil in prcentage	36%	18%	-9%	37%

Tabel 8

OZB voor gebruiker niet-woningen. Winkels met een WOZ-waarde van € 281.000

Niet-woning gebruiker winkel (€ 281.000)	Bedum	De Marne	Eemmond	Winsum
Nu	€ 572,96	€ 751,39	€ 947,25	€ 585,04
In Het Hogeland	€ 754,47	€ 754,47	€ 754,47	€ 754,47
Vershil in bedrag	€ 181,51	€ 3,07	€ -192,78	€ 169,43
Vershil in prcentage	32%	0%	-20%	29%

Tabel 9

OZB voor eigenaar niet-woningen. Agrarisch met een WOZ-waarde van € 357.000

Niet-woning eigenaar agrarisch (€ 357.000)	Bedum	De Marne	Eemmond	Winsum
Nu	€ 1.004,24	€ 1.152,40	€ 1.494,40	€ 994,60
In Het Hogeland	€ 1.364,64	€ 1.364,64	€ 1.364,64	€ 1.364,64
Vershil in bedrag	€ 360,40	€ 212,24	€ -129,77	€ 370,03
Vershil in prcentage	36%	18%	-9%	37%

Tabel 10

OZB voor gebruiker niet-woningen. Agrarisch met een WOZ-waarde van € 357.000

Niet-woning gebruiker agrarisch (€ 357.000)	Bedum	De Marne	Eemmond	Winsum
Nu	€ 727,92	€ 954,62	€ 1.203,45	€ 743,27
In Het Hogeland	€ 958,52	€ 958,52	€ 958,52	€ 958,52
Vershil in bedrag	€ 230,60	€ 3,91	€ -244,92	€ 215,25
Vershil in prcentage	32%	0%	-20%	29%

Voorstel

De huidige gewogen verhoudingen tussen de heffingspercentages van de categorieën woningen, eigenaren van niet-woningen en gebruikers van niet-woningen blijft gehandhaafd

5.2 DE BELASTING OP ROERENDE WOON- EN BEDRIJFSRUIMTEN (RZB)

Kenmerken van de RZB

De roerendezaakbelastingen (RZB) worden geheven over de waarde van de roerende zaken. Het belastingbedrag wordt berekend door de waarde te vermenigvuldigen met het RZB-tarief. Dit tarief is volgens de wet een promillage van de waarde. In de praktijk heeft een waardedaling of waardestijging van de waarde geen invloed op de lastendruk, omdat het tarief bij een waardedaling stijgt en het tarief bij een waardestijging daalt zodat de opbrengst gelijk blijft. RZB wordt ingevoerd om de eigenaren en gebruikers van roerende zaken, die bestemd zijn om duurzaam ter plaatse te blijven zodanig in de heffing te betrekken, dat er geen verschil bestaat met onroerende zaken. De achterliggende gedachte is dat eigenaren en gebruikers van roerende zaken in gelijke mate gebruikmaken van gemeentelijke voorzieningen als die van onroerende zaken. RZB wordt geheven van eigenaren van woningen, eigenaren van niet-woningen en van gebruikers van niet-woningen. In de huidige praktijk gaat het alleen om woonboten. Voor iedere groep wordt een afzonderlijk tarief bepaald. RZB is een algemene belasting. De opbrengsten zijn vrij besteedbare middelen.

Overeenkomsten en verschillen tussen de BMW-gemeenten

Overeenkomsten

Bedum en Winsum heffen RZB. Het belastbare feit, de belastingplicht en de maatstaf van heffing zijn gelijk. Uit de inventarisatie is ook gebleken dat in de afzonderlijke verordeningen identieke vrijstellingen zijn opgenomen.

Verschillen

De Marne en Eemsmond heffen geen RZB.

De tarieven voor eigenaren van woningen, eigenaren van niet-woningen en gebruikers van niet-woningen zijn in Bedum en Winsum verschillend.

Wat mag, wat moet, wat kan (niet)

De RZB mag worden geharmoniseerd per 1-1-2019 of per 1-1-2020, maar moet worden geharmoniseerd per 1-1-2021. Harmoniseren kan door het afschaffen van de belasting of door het invoeren van de belasting in Het Hogeland.

Overwegingen

- RZB is een belasting voor inwoners.
- Wat de OZB is voor onroerende zaken is de RZB voor roerende zaken.
- Het argument voor invoering is dat het gebruik van gemeentelijke voorzieningen voor inwoners van roerende zaken en onroerende zaken gelijk is en bij het niet invoeren van de RZB een ongelijkheid ontstaat in de lokale heffingen.
- Indien de RZB wordt afgeschaft zal de opbrengst van € 5.000 moeten worden gedekt door verhoging van andere belastingen.
- De Marne heeft circa 4 objecten die in aanmerking komen voor RZB, Eemsmond 1.
- Het invoeren van de RZB in Het Hogeland zal geen substantiële verschillen in de opbrengst teweeg brengen.

- Het is technisch en financieel haalbaar om de RZB in Het Hogeland in te voeren per 1-1-2019. De perceptiekosten zijn te verwaarlozen.
- Het wel of niet invoeren van de RZB is een principiële keuze.

Uitgangspunten en aandachtspunten voor de RZB bij invoering van de belasting in Het Hogeland

- De verordening voor Het Hogeland wordt gebaseerd op de huidige verordeningen van Bedum en Winsum.
- Omdat de wet- en regelgeving van OZB en RZB gelijk is wordt voor de RZB aangesloten bij de uitgangspunten van de OZB.

Voorstel:

De RZB wordt ingevoerd in de gemeente Het Hogeland en geharmoniseerd per 1 januari

5.3

AFVALSTOFFENHEFFING

Kenmerken van de afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing wordt geheven door middel van een vast bedrag en een variabel deel dat afhankelijk is van het aantal ledigingen in combinatie met de grootte van een afvalcontainer. Externe partners verzorgen de afvalinzameling. Bij de afvalstoffenheffing gaat het om de inzameling van huishoudelijke afvalstoffen. De afvalstoffenheffing wordt geheven van gebruikers van woningen. De afvalstoffenheffing mag niet meer dan kostendekkend zijn. Tarieven worden bijna altijd op kostendekkend niveau vastgesteld. Dat betekent dat het kostenniveau en de keuzes rondom afschrijvingsbeleid en overheadberekening van invloed zijn op de tarieven 2019.

Het reinigingsrecht voor bedrijven maakt geen onderdeel uit van dit onderzoek.

Overeenkomsten en verschillen tussen de BMW-gemeenten

Overeenkomsten

Alle gemeenten heffen een vast bedrag van de gebruiker.

Verschillen

Bedum heft geen variabel tarief. De Marne heft een variabel tarief afhankelijk van het aantal ledigingen. Eemsmond heft een tarief afhankelijk van éénpersoons of meerpersoonshuishouden en Winsum heft naar het aantal ledigingen en kilo's aangeboden afval.

Wat mag, wat moet, wat kan (niet)

De afvalstoffenheffing mag worden geharmoniseerd per 1-1-2019 of per 1-1-2020, maar moet worden geharmoniseerd per 1-1-2021.

Overwegingen

- Het afschaffen van de afvalstoffenheffing is geen reële keuze.
- De afvalstoffenheffing is een heffing voor inwoners.
- De afvalstoffenheffing is nagenoeg kostendekkend in Bedum, De Marne en Winsum. De kostendekking in Eemsmond bedraagt circa 42%.
- Harmonisatie, waarbij ook een variabel tarief wordt gehanteerd, afhankelijk van aantal ledigingen en/of kilo's aangeboden afval, is operationeel niet mogelijk per 1-1-2019. De huidige containers en ophaalwagens zijn niet geschikt en kunnen ook niet tijdig geschikt worden gemaakt. Daarmee blijft bij harmonisatie per 1-1-2019 alleen de mogelijkheid van een variabel tarief naar éénpersoons of meerpersoons huishoudens haalbaar.
- Harmoniseren per 1-1-2019 betekent dan wellicht een verlies aan investeringskosten die gemaakt zijn voor de differentiaties naar frequentie en kilo's in De Marne en Winsum.
- Harmoniseren per 1-1-2019 betekent een inconsistent beleid ten aanzien van het uitgangspunt 'de vervuiler betaald' voor De Marne en Winsum en in mindere mate Eemsmond ten aanzien van het huidige afvalbeleid.

Uitgangspunten voor de berekening van de afvalstoffenheffing

- De afvalstoffenheffing wordt niet geharmoniseerd per 1-1-2019, de huidige verordeningen worden in 2019 gehandhaafd;
- Het tarief van de afvalstoffenheffing in Eemsmond wordt in 2019 vastgesteld op een kostendekkend niveau, vergelijkbaar met de andere gemeenten.
- De extra opbrengst van € 1.267.126 wordt in mindering gebracht op de OZB-opbrengst van de woningen.

5.3.1 Tarieven en lastendruk woningen

Met inachtneming van de geformuleerde uitgangspunten worden onderstaand de huidige lasten, geharmoniseerde lasten en de verschillen in bedragen en percentages weergegeven voor de afvalstoffenheffing voor woningen.

Tabel 11

Huidige tarieven voor afvalstoffenheffing

Afvalstoffenheffing	Bedum	De Marne	Eemsmond	Winsum
Eigenaar	€ -	€ -	€ -	€ -
Gebruiker vast	€ 224,16	€ 138,44	€ -	€ 120,00
Gebruiker variabel	nvt	€ 100,00	nvt	€ 100,00
Gebruiker éénpersoonshuishouden	€ -	€ -	€ 82,00	€ -
Gebruiker meerpersoonshuishouden	€ -	€ -	€ 154,00	€ -
Totaal tarief	€ 224,16	€ 238,44	€ -	€ 220,00

*) Het variabele gebruikerstarief voor De Marne en Winsum is geraamd.

Tabel 12

Tarieven bij 100% kostendekking

Afval	Bedum	De Marne	Eemsmond	Winsum
Eigenaar	€ -	€ -	€ -	€ -
Gebruiker	€ 224,16	€ 238,44	€ -	€ 220,00
Gebruiker éénpersoonshuishouden			€ 259,27	
Gebruiker meerpersoonshuishouden			€ 331,27	

Tabel 13

Verschillen in bedrag

Verschil in tarief	Bedum	De Marne	Eemsmond	Winsum
Eigenaar Afval	€ -	€ -	€ -	€ -
Gebruiker Afval	€ -	€ -	€ -	€ -
Gebruiker afval éénpersoonshuishouden	€ -	€ -	€ 177,27	€ -
Gebruiker afval meerpersoonshuishouden	€ -	€ -	€ 177,27	€ -

Tabel 14

Verschillen in percentage

Verschil in percentage t.o.v. huidige tarieven	Bedum	De Marne	Eemsmond	Winsum
Eigenaar Afval	nvt	nvt	nvt	nvt
Gebruiker Afval	€ -	€ -	nvt	€ -
Gebruiker afval éénpersoonshuishouden	nvt	nvt	216%	nvt
Gebruiker afval meerpersoonshuishouden	nvt	nvt	115%	nvt

5.3.2 Tarieven en lastendruk niet-woningen

De afvalstoffenheffing wordt alleen geheven voor huishoudelijke afvalstoffen en niet voor bedrijfsafval. Dit wordt door de eigenaren en/of gebruikers van de niet-woningen zelf geregeld of via een reinigingsrecht door de gemeente. De reinigingsrechten maken geen deel uit van dit onderzoek.

Voorstel

- De afvalstoffenheffing wordt niet geharmoniseerd per 1 januari 2019. Op een later moment wordt bepaald of harmonisatie plaatsvindt op 1 januari 2020 of 1 januari 2021.
- De tarieven voor de afvalstoffenheffing in Eemsmond worden in 2019 vastgesteld op een kostendekkend niveau van 100%. Dit is nu 42%. In de drie andere gemeenten is de kostendeckering al 100%.
- De extra opbrengst wordt aangewend om het OZB-tarief voor woningen in Het Hogeland te verlagen met ingang van 1 januari 2019.

5.4 RIOOLHEFFING

Kenmerken van de rioolheffing

De rioolheffing is een directe belasting voor de bestrijding van de kosten die worden gemaakt voor de inzameling en transport van huishoudelijk afvalwater en bedrijfsafvalwater, alsmede de zuivering van dat water en de inzameling en verwerking van regenwater en maatregelen in het kader van de grondwaterstand. De rioolheffing mag niet meer dan kostendekkend zijn. Tarieven worden bijna altijd op kostendekkend niveau vastgesteld. De basis wordt gevormd door het GWRP. Daarnaast zijn de keuzes rondom afschrijvingsbeleid en overheadberekening van invloed op de tarieven 2019.

Overeenkomsten en verschillen tussen de BMW-gemeenten

Overeenkomsten

De BMW-gemeenten hebben allen een rioolheffing van eigenaren via een vast bedrag.

Verschillen

Bedum maakt onderscheid in percelen waar bedrijven of instellingen met meer dan 10 werknemers zijn gevestigd, bebouwde percelen waar een verzorgingshuis is gevestigd, bebouwde percelen waar alleen hemelwater wordt afgevoerd en overige percelen.

Eemsmond heft naast een vast bedrag voor eigenaren ook een vast bedrag van de gebruikers.

Wat mag, wat moet, wat kan (niet)

De rioolheffing mag worden geharmoniseerd per 1-1-2019 of per 1-1-2020, maar moet worden geharmoniseerd per 1-1-2021.

Overwegingen

- Rioolheffing ziet op de zorgplicht voor afvalwater en de zorgplicht voor hemel- en grondwater.
- Sinds de invoering van de brede rioolheffing in 2008 hoeft het individuele profijt van de heffing door de gemeente niet meer hoeft te worden aangetoond. De gemeente kan de kosten verhalen die ze maakt voor het nakomen van de zorgplichten uit de Wet verankering en bekostiging van gemeentelijke watertaken.
- De rioolheffing kan worden geheven van zowel de eigenaren als de gebruikers van percelen.
- Onder gebruik van de riolering kan mede het genot van de aansluiting voor de eigenaar worden begrepen, omdat de aansluiting de gebruikswaarde van het eigendom voor de eigenaar verhoogt.
- In de 2e kamer ligt een wetsvoorstel om de rioolheffing alleen aan gebruikers op te leggen en niet meer aan eigenaren. (wetsvoorstel Veldman). De huidige mogelijkheid om alleen van eigenaren te heffen zou inkomenspolitiek zijn en niet voldoen aan het uitgangspunt 'de vervuiler betaald'. De haalbaarheid van dit voorstel wordt betwijfeld.
- Van alle gemeenten heft 39% alleen van de gebruikers, 36% alleen van de eigenaren en 25% van beiden (bron: Coelo Atlas lokale heffingen 2017).
- Van de vier Hogeland-gemeenten zijn er drie die de heffing opleggen aan de eigenaar. Eén gemeente (Eemsmond) legt de heffing op aan zowel de eigenaar als de gebruiker (verhouding: 50/50).
- De rioolheffing wordt in principe opgelegd voor het hebben van een aansluiting op de gemeentelijke infrastructuur van het rioolstelsel.
- De eigenaar van een pand is gebaat bij een dergelijke voorziening.
- Voor het afvoeren van het huishoudelijk afval- en hemelwater betaalt de gebruiker een zuiveringsheffing.
- Bij het opleggen van de heffing aan gebruikers ontstaat een weglek-effect door leegstand.
- Het opleggen van de heffing aan de eigenaar is op basis van de situatie van 1 januari van het belastingjaar (geen mutaties in de loop van het jaar), terwijl bij de heffing aan de gebruiker er wel sprake is van mutaties in de loop van het jaar wegens verhuizingen van/naar andere gemeenten.
- Kwijtschelding van de rioolheffing is mogelijk. Dit geldt vooral voor gebruikers omdat eigenaren vaak niet in aanmerking komen voor kwijtschelding.
- Bij een verschuiving van de lasten van eigenaar naar gebruiker hebben verhuurders zoals de woningbouwverenigingen een financieel voordeel. Meestal is het niet mogelijk dat verhuurders dit omslaan naar een lagere huur, omdat lokale heffingen geen deel mogen uitmaken van de berekening van de huur.
- Bij een verschuiving van de lasten van gebruiker naar eigenaar hebben verhuurders zoals de woningbouwverenigingen een financieel nadeel. Meestal is het niet mogelijk dat verhuurders dit omslaan naar een hogere huur, omdat lokale heffingen geen deel mogen uitmaken van de berekening van de huur. Verder zijn de perceptiekosten lager dan voor gebruikers doordat bij eigenarenheffing geen verminderingen plaatsvinden gedurende het kalenderjaar en door leegstand treedt geen derving van komsten op.
- Bedum heft bij gebruikers met meer dan 10 werknemers een hoger tarief. De gedachte is dat bij deze percelen sprake is van een meer dan gemiddeld gebruik van de voorzieningen, wat een hogere bijdrage in de kosten rechtvaardigt. Er zal besloten moeten worden of dit in de gemeente Het Hogeland wordt toegepast.
- Bedum heft een afzonderlijk tarief voor verzorgingstehuizen. Er zal besloten moeten worden of dit in de gemeente Het Hogeland wordt toegepast.
- Brede rioolheffing houdt in dat ook geheven wordt voor de afvoer van hemelwater en maatregelen in het kader van de grondwaterstand.
- Garageboxen, trafo's maar ook onbebouwde percelen met een indirecte afvoer van hemelwater kunnen in de heffing worden betrokken. Dit gebeurt nu alleen in Bedum. Er zal besloten moeten worden of dit in de gemeente Het Hogeland wordt toegepast.

Uitgangspunten voor de berekening van de rioolheffing

- De rioolheffing wordt geharmoniseerd per 1-1-2019 en wordt geheven van de eigenaren. De belangrijkste argumenten hiervoor zijn:
  - o Alle vier gemeenten heffen nu ook al van de eigenaren, alleen Eemsmond heft daarnaast ook van gebruikers;
  - o De rioolheffing wordt in principe opgelegd voor het hebben van een aansluiting op de gemeentelijke infrastructuur van het rioolstelsel.

Voorstel

- De rioolheffing wordt geharmoniseerd per 1 januari 2019.
- De rioolheffing wordt van de eigenaren geheven, niet meer van de gebruikers (Eemsmond).
- Er wordt geen differentiatie toegepast naar het aantal werknemers.
- Er wordt geen afzonderlijk tarief opgenomen voor verzorgingstehuizen.
- Percelen waar sprake is van alleen hemelwaterafvoer worden in de heffing betrokken. In het voorstel voor de belastingverordening wordt dit nader uitgewerkt.

5.4.1 Tarieven en lastendruk woningen

Met inachtneming van de geformuleerde uitgangspunten worden onderstaand de huidige lasten, geharmoniseerde lasten en de verschillen in bedragen en percentages weergegeven voor de rioolheffing voor woningen.

Tabel 15

Huidige tarieven voor rioolheffing

Riool	Bedum	De Marne	Eemsmond	Winsum
Eigenaar	€ 216,07	€ 355,43	€ 135,50	€ 210,00
Gebruiker vast	€ -	€ -	€ 135,50	€ -
Totaal tarief	€ 216,07	€ 355,43	€ 271,00	€ 210,00

Tabel 16

Geharmoniseerde tarieven voor de rioolheffing

Geharmoniseerd tarief	Bedum	De Marne	Eemsmond	Winsum
Eigenaar	€ 262,29	€ 262,29	€ 262,29	€ 262,29
Gebruiker vast	€ -	€ -	€ -	€ -

Tabel 17

Verschillen in bedrag

verschil	Bedum	De Marne	Eemsmond	Winsum
Eigenaar	€ 46,22	€ -93,14	€ 126,79	€ 52,29
Gebruiker	€ -	€ -	€ -135,50	€ -

Tabel 18

Verschillen in percentage

verschil in percentage	Bedum	De Marne	Eemsmond	Winsum
Eigenaar	21%	-26%	94%	25%
Gebruiker			-100%	

5.4.2 Tarieven en lastendruk niet-woningen

Met inachtneming van de geformuleerde uitgangspunten worden onderstaand de huidige lasten, geharmoniseerde lasten en de verschillen in bedragen en percentages weergegeven voor de rioolheffing voor niet-woningen.

Tabel 19

Huidige tarieven rioolheffing niet-woningen

Riool niet-woning	Bedum	De Marne	Eemsmond	Winsum
Eigenaar	€ 216,07	€ 355,43	€ 135,50	€ 210,00
Gebruiker vast	€ -	€ -	€ 131,65	€ -
Totaal tarief	€ 216,07	€ 355,43	€ 267,15	€ 210,00

Tabel 20

Geharmoniseerde tarieven rioolheffing niet-woningen

Riool geharmoniseerd tarief	Bedum	De Marne	Eemsmond	Winsum
Eigenaar niet-woning	€ 262,29	€ 262,29	€ 262,29	€ 262,29

Tabel 21

Verschillen in bedrag

verschil	Bedum	De Marne	Eemsmond	Winsum
Eigenaar	€ 46,22	€ -93,14	€ 126,79	€ 52,29
Gebruiker	€ -	€ -	€ -135,50	€ -

Tabel 22

Verschillen in percentage

verschil in percentage	Bedum	De Marne	Eemsmond	Winsum
Eigenaar	21%	-26%	94%	25%
Gebruiker			-100%	

5.5 HONDENBELASTING

Kenmerken van de hondenbelasting

De hondenbelasting wordt geheven van de houders van honden. Het belastingbedrag wordt berekend over het aantal honden waarbij meestal tarieven worden vastgesteld voor de eerste, tweede en volgende honden. Voor specifieke situaties gelden aparte tarieven (kennels) of vrijstellingen (blindengeleidehonden). Hondenbelasting is een algemene belasting, de opbrengsten zijn vrij besteedbare middelen. Hondenbelasting is niet gebiedsgebonden. Een verordening hondenbelasting geldt voor de gehele gemeente.

Overeenkomsten en verschillen tussen de BMW-gemeenten

Overeenkomsten

De hondenbelasting wordt niet geheven in De Marne, Eemsmond en Winsum.

Verschillen

De hondenbelasting wordt alleen in Bedum geheven.

Wat mag, wat moet, wat kan (niet)

De hondenbelasting mag worden geharmoniseerd per 1-1-2019 of per 1-1-2020, maar moet worden geharmoniseerd per 1-1-2021.

Overwegingen

- De hondenbelasting is in 2016 in Eemsmond afgeschaft.
- In Nederland heffen 239 van de 380 gemeenten hondenbelasting. (bron: CBS).
- Hondenbelasting wordt vaker geheven in stedelijke gebieden (81%) ten opzichte van landelijke gebieden (41%).
- Bij invoering van de hondenbelasting worden alle houders van honden belastingplichtig. Naar verwachting zijn er 2.800 honden in De Marne, Eemsmond en Winsum.
- De huidige opbrengst van de hondenbelasting in Bedum bedraagt € 56.000. De kosten bedragen circa € 10.000.
- De opbrengsten bedragen naar verwachting € 210.000 indien het huidige tarief van Bedum wordt gehanteerd.
- Invoering van hondenbelasting per 1-1-2019 is haalbaar. Hiervoor is een goede communicatie naar nieuwe belastingplichtigen noodzakelijk.

Voorstel

• In Het Hogeland wordt geen hondenbelasting ingevoerd.

5.6 FORENSENBELASTING

Kenmerken van de forensenbelasting

De forensenbelasting wordt geheven van personen die in de gemeente voor meer dan 90 dagen van het belastingjaar een gemeubileerde woning beschikbaar houden en geen hoofdverblijf houden in die gemeente. De forensenbelasting kan worden gezien als een compensatie voor de niet ontvangen uitkering uit het gemeentefonds voor wat betreft het deel dat verbonden is aan de maatstaf inwoner. Het is een bijdrage aan het algemene voorzieningenniveau van de gemeente.

Overeenkomsten en verschillen tussen de BMW-gemeenten

De Marne en Eemsmond heffen forensenbelasting. Bedum en Winsum heffen geen forensenbelasting.

Wat mag, wat moet, wat kan (niet)

De forensenbelasting mag worden geharmoniseerd per 1-1-2019 of per 1-1-2020, maar moet worden geharmoniseerd per 1-1-2021.

Overwegingen

- De forensenbelasting wordt geheven van niet-inwoners
- In Nederland heffen circa 140 van de 380 gemeenten forensenbelasting. (bron: VNG).
- Bij invoering van de forensenbelasting worden alle personen met een gemeubileerde woning die niet woonachtig zijn in Het Hogeland belastingplichtig.
- De huidige opbrengst van de forensenbelasting in De Marne en Eemsmond bedraagt € 195.000.
- Bedum en Winsum hebben naar verwachting enkele objecten die in aanmerking komen voor de forensenbelasting.
- De opbrengsten bedragen naar verwachting tussen de € 10.000 en € 15.000 indien het gemiddelde tarief van De Marne en Eemsmond wordt gehanteerd.
- Invoering van de forensenbelasting per 1-1-2019 lijkt haalbaar. Hiervoor is een goede communicatie naar nieuwe belastingplichtigen noodzakelijk.

Voorstel

• In Het Hogeland wordt forensenbelasting ingevoerd.   • De huidige verordeningen worden geharmoniseerd per 1 januari 2019.

5.7 TOERISTENBELASTING

Kenmerken van de toeristenbelasting

Toeristenbelasting wordt geheven van degene die verblijf bieden, zoals eigenaren van campings, hotels, pensions etc. De verblijfhouders belasten de toeristenbelasting aan degenen die verblijven. Dit zijn nooit inwoners van de gemeente. De toeristenbelasting is een algemene belasting. De opbrengsten zijn vrij besteedbaar.

Overeenkomsten en verschillen tussen de BMW-gemeenten

Overeenkomsten

De toeristenbelasting wordt niet geheven in Bedum, Eemsmond en Winsum.

Verschillen

De toeristenbelasting wordt alleen in De Marne geheven.

Wat mag, wat moet, wat kan (niet)

De toeristenbelasting mag worden geharmoniseerd per 1-1-2019 of per 1-1-2020, maar moet worden geharmoniseerd per 1-1-2021.

Overwegingen

- Afschaffing van de toeristenbelasting betekent een derving van inkomsten van circa € 340.000. Deze zullen dan gedekt moeten worden uit andere algemene belastingen, zoals de OZB.
- Toepassing van de toeristenbelasting in Het Hogeland betekent een uitbreiding van de toeristenbelasting voor het grondgebied van Het Hogeland. Bedum heeft 2 campings, 2 hotels en 5 B&B's, Winsum heeft een camping, enkele recreatiewoningen en 4 B&B's. Eemsmond heeft 2 hotels, 2 campings en diverse B&B's. De opbrengst wordt geschat op enkele tienduizenden euro's.
- Voor de invoering van toeristenbelasting is een tijdige communicatie met de verblijfhouders noodzakelijk, zodat zij de toeristenbelasting goed kunnen communiceren in hun commerciële uitingen.
- Invoering van de toeristenbelasting per 1-1-2019 lijkt haalbaar.

Voorstel

- In Het Hogeland wordt toeristenbelasting ingevoerd, zo mogelijk per 1 januari 2019.

6 GEMEENTELIJKE WOONLASTEN

6.1 WAT ZIJN DE GEMEENTELIJKE WOONLASTEN

Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) berekent jaarlijks de gemeentelijke woonlasten voor verschillende categorieën. In de berekening van de gemeentelijke woonlasten worden de OZB, de rioolheffing en de afvalstoffenheffing opgenomen. De woonlasten worden berekend voor de volgende categorieën:

- éénpersoonshuishoudens met eigen woning (eigenaren)
- meerpersoonshuishoudens met eigen woning (eigenaren)
- éénpersoonshuishoudens met huurhuis (gebruikers)
- meerpersoonshuishoudens met huurhuis (gebruikers)

In deze rapportage wordt aangesloten bij deze categorieën, zodat een vergelijking met andere gemeenten eenvoudig wordt.

6.1.1 De woonlasten in Het Hogeland

De afvalstoffenheffing in Eemsmond bedraagt 42% in tegenstelling tot de kostendekkingspercentages van de andere gemeenten die circa 100% bedragen. Een correctie van dit percentage naar 100% ten gunste van een verlaging van de OZB voor woningen, heeft grote effecten voor de lasten en de harmonisatie van de belastingen. Onderstaande worden de effecten van de harmonisatie van de OZB en rioolheffing voor de woningen gepresenteerd. De afvalstoffenheffing wordt niet geharmoniseerd. De afvalstoffenheffing in Eemsmond wordt 100% kostendekkend en de meeropbrengst wordt gecompenseerd in de OZB-tarieven van de woningen.

Tabel 23

Woonlasten na correctie OZB-woningen in verband met verhoging afvalstoffenheffing Eemsmond naar 100% kostendekkendheid

Tarieven geharmoniseerd (ex afval) o.b.v. gewogen percentages en gemiddelde WOZ-waarde van:				
WOZ-waarde	€ 180.000	€ 139.000	€ 145.000	€ 169.000
	Bedum	De Marne	Eemsmond	Winsum
woningen	€ 312,79	€ 241,55	€ 251,97	€ 293,68
Afval	Bedum	De Marne	Eemsmond	Winsum
Eigenaar	€ -	€ -	€ -	€ -
Gebruiker	€ 224,16	€ 238,44	€ -	€ 220,00
Gebruiker éénpersoonshuishouden			€ 259,27	
Gebruiker meerpersoonshuishouden			€ 331,27	
Riool	Bedum	De Marne	Eemsmond	Winsum
Eigenaar	€ 262,29	€ 262,29	€ 262,29	€ 262,29
Gebruiker	€ -	€ -	€ -	€ -
Totale lastendruk Het Hogeland	Bedum	De Marne	Eemsmond	Winsum
Eigenaar	€ 575,09	€ 503,84	€ 514,26	€ 555,97
Gebruiker	€ 224,16	€ 238,44	€ -	€ 220,00
Gebruiker éénpersoonshuishouden	€ -	€ -	€ 259,27	€ -
Gebruiker meerpersoonshuishouden	€ -	€ -	€ 331,27	€ -

Tabel 24

Huidige woonlasten voor woningen met een gemiddelde WOZ-waarde per gemeente

Totale huidige lastendruk	Bedum	De Marne	Eemsmond	Winsum
Eigenaar	€ 525,49	€ 637,32	€ 491,48	€ 566,93
Gebruiker	€ 224,16	€ 238,44	€ -	€ 220,00
Gebruiker éénpersoonshuishouden	€ -	€ -	€ 217,50	€ -
Gebruiker meerpersoonshuishouden	€ -	€ -	€ 289,50	€ -

Tabel 25

Woonlasten voor woningen met een gemiddelde WOZ-waarde per gemeente met geharmoniseerde tarieven

Totale lastendruk Het Hogeland	Bedum	De Marne	Eemsmond	Winsum
Eigenaar	€ 575,09	€ 503,84	€ 514,26	€ 555,97
Gebruiker	€ 224,16	€ 238,44	€ -	€ 220,00
Gebruiker éénpersoonshuishouden	€ -	€ -	€ 259,27	€ -
Gebruiker meerpersoonshuishouden	€ -	€ -	€ 331,27	€ -

Tabel 26

Verskil in bedrag

Verskil in tarief	Bedum	De Marne	Eemsmond	Winsum
Totaal eigenaar	€ 49,60	€ -133,48	€ 22,79	€ -10,96
Totaal gebruiker	€ -	€ -	nvt	€ -
Gebruiker éénpersoonshuishouden	nvt	nvt	€ 41,77	nvt
Gebruiker meerpersoonshuishouden	nvt	nvt	€ 41,77	nvt

Tabel 27

Verskil in percentage

Verskil in percentage t.o.v. huidige tarieven	Bedum	De Marne	Eemsmond	Winsum
Eigenaar woning	9%	-21%	5%	-2%
Gebruiker woning	0%	0%	nvt	0%
Gebruiker éénpersoonshuishouden	nvt	nvt	19%	nvt
Gebruiker meerpersoonshuishouden	nvt	nvt	14%	nvt

6.2 DE LASTENDRUK VOOR NIET-WONINGEN IN HET HOGELAND

Onderstaande worden de effecten van de harmonisatie van de OZB, afvalstoffenheffing en rioolheffing voor de niet-woningen gecombineerd gepresenteerd.

Tabel 28

Lastendruk niet-woningen voor winkels met een WOZ-waarde van € 281.000 en agrarische objecten met een WOZ-waarde van € 357.000

Lasten o.b.v. huidige percentages				
Totale huidige lastendruk niet-woning	Bedum	De Marne	Eemsmond	Winsum
Niet-woning eigenaar winkel	€ 1.006,52	€ 1.262,50	€ 1.311,77	€ 992,87
Niet-woning gebruiker winkel	€ 572,96	€ 751,39	€ 1.078,90	€ 585,04
Niet-woning eigenaar agrarisch	€ 1.220,31	€ 1.507,83	€ 1.629,90	€ 1.204,60
Niet-woning gebruiker agrarisch	€ 727,92	€ 954,62	€ 1.335,10	€ 743,27

Tabel 29

Lastendruk niet-woningen voor winkels met een WOZ-waarde van € 281.000 en agrarische objecten met een WOZ-waarde van € 357.000 na harmonisatie

Lastendruk o.b.v. gewogen percentages				
Totale geharmoniseerde lastendruk niet-woning	Bedum	De Marne	Eemsmond	Winsum
Niet-woning eigenaar winkel	€ 1.336,42	€ 1.336,42	€ 1.336,42	€ 1.336,42
Niet-woning gebruiker winkel	€ 754,47	€ 754,47	€ 754,47	€ 754,47
Niet-woning eigenaar agrarisch	€ 1.626,93	€ 1.626,93	€ 1.626,93	€ 1.626,93
Niet-woning gebruiker agrarisch	€ 958,52	€ 958,52	€ 958,52	€ 958,52

Tabel 30

Verskil in tarief

Verskil in tarief	Bedum	De Marne	Eemsmond	Winsum
Niet-woning eigenaar winkel	€ 329,89	€ 73,92	€ 24,65	€ 343,55
Niet-woning gebruiker winkel	€ 181,51	€ 3,07	€ -324,43	€ 169,43
Totaal niet-woning winkel	€ 511,40	€ 76,99	€ -299,78	€ 512,98
Niet-woning eigenaar agrarisch	€ 406,62	€ 119,10	€ -2,97	€ 422,33
Niet-woning gebruiker agrarisch	€ 230,60	€ 3,91	€ -376,57	€ 215,25
Totaal niet-woning agrarisch	€ 637,22	€ 123,01	€ -379,55	€ 637,58

Tabel 31

Vershil in percentage

Vershil in percentage t.o.v. huidige tarieven	Bedum	De Marne	Eemsmond	Winsum
Niet-woning eigenaar winkel	33%	6%	2%	35%
Niet-woning gebruiker winkel	32%	0%	-30%	29%
Totaal niet-woning winkel	32%	4%	-13%	33%
Niet-woning eigenaar agrarisch	33%	8%	0%	35%
Niet-woning gebruiker agrarisch	32%	0%	-28%	29%
Totaal niet-woning agrarisch	33%	5%	-13%	33%

7   **SAMENVATTING**

7.1   **OVERZICHT VAN VOORSTELLEN**

Hier worden de voorstellen en aannames voor de berekeningen uit dit belastingplan per heffing weergegeven. Op basis hiervan zijn de berekeningen naar de gevolgen voor de lastendruk uitgevoerd. Daarbij is gekozen voor het scenario waarbij de minste verschuivingen in lastendruk plaatsvinden. Wijzigingen in deze voorstellen en aannames hebben een direct gevolg voor de berekeningen van de lastendruk.

OZB

- De huidige gewogen verhoudingen tussen de heffingspercentages van de categorieën woningen, eigenaren van niet-woningen en gebruikers van niet-woningen blijft gehandhaafd in Het Hogeland

RZB

- De RZB wordt ingevoerd in de gemeente Het Hogeland en geharmoniseerd per 1 januari 2019.

Afvalstoffenheffing

- De afvalstoffenheffing wordt niet geharmoniseerd per 1 januari 2019. Op een later moment wordt bepaald of harmonisatie plaatsvindt op 1 januari 2020 of 1 januari 2021.
- De tarieven voor de afvalstoffenheffing in Eemsmond worden in 2019 vastgesteld op een kostendekkend niveau van 100%. Dit is nu 42%. In de drie andere gemeenten is de kostendekking al 100%.
- De extra opbrengst wordt aangewend om het OZB-tarief voor woningen in Het Hogeland te verlagen met ingang van 1 januari 2019.

Rioolheffing

- De rioolheffing wordt geharmoniseerd per 1 januari 2019.
- De rioolheffing wordt van de eigenaren geheven, niet meer van de gebruikers (Eemsmond).
- Er wordt geen differentiatie toegepast naar het aantal werknemers.
- Er wordt geen afzonderlijk tarief opgenomen voor verzorgingstehuizen.
- Percelen waar sprake is van alleen hemelwaterafvoer worden in de heffing betrokken. In het voorstel voor de belastingverordening wordt dit nader uitgewerkt.

Hondenbelasting

- In Het Hogeland wordt geen hondenbelasting ingevoerd.

Forensenbelasting

- In Het Hogeland wordt forensenbelasting ingevoerd.
- De huidige verordeningen worden geharmoniseerd per 1 januari 2019.

Toeristenbelasting

- In Het Hogeland wordt toeristenbelasting ingevoerd zo mogelijk per 1 januari 2019.

7.2 LASTEN VOOR WONINGEN

Tabel 32

Huidige woonlasten met een gemiddelde WOZ-waarde per gemeente

Totale huidige lastendruk	Bedum	De Marne	Eemsmond	Winsum
Eigenaar	€ 525,49	€ 637,32	€ 491,48	€ 566,93
Gebruiker	€ 224,16	€ 238,44	€ -	€ 220,00
Gebruiker éénpersoonshuishouden	€ -	€ -	€ 217,50	€ -
Gebruiker meerpersoonshuishouden	€ -	€ -	€ 289,50	€ -

Tabel 33

Woonlasten met een gemiddelde WOZ-waarde per gemeente met geharmoniseerde tarieven, afval Eemsmond 100% en correctie op OZB-woningen in Het Hogeland

Totale lastendruk Het Hogeland	Bedum	De Marne	Eemsmond	Winsum
Eigenaar	€ 575,09	€ 503,84	€ 514,26	€ 555,97
Gebruiker	€ 224,16	€ 238,44	€ -	€ 220,00
Gebruiker éénpersoonshuishouden	€ -	€ -	€ 259,27	€ -
Gebruiker meerpersoonshuishouden	€ -	€ -	€ 331,27	€ -

Tabel 34

Verskil in bedrag

Verskil in tarief	Bedum	De Marne	Eemsmond	Winsum
Totaal eigenaar	€ 49,60	€ -133,48	€ 22,79	€ -10,96
Totaal gebruiker	€ -	€ -	nvt	€ -
Gebruiker éénpersoonshuishouden	nvt	nvt	€ 41,77	nvt
Gebruiker meerpersoonshuishouden	nvt	nvt	€ 41,77	nvt

Tabel 35

Verskil in percentage

Verskil in percentage t.o.v. huidige tarieven	Bedum	De Marne	Eemsmond	Winsum
Eigenaar woning	9%	-21%	5%	-2%
Gebruiker woning	0%	0%	nvt	0%
Gebruiker éénpersoonshuishouden	nvt	nvt	19%	nvt
Gebruiker meerpersoonshuishouden	nvt	nvt	14%	nvt

7.3 LASTEN VOOR NIET-WONINGEN

Tabel 36

Lastendruk niet-woningen voor winkels met een WOZ-waarde van € 281.000 en agrarische objecten met een WOZ-waarde van € 357.000

Lasten o.b.v. huidige percentages				
Totale huidige lastendruk niet-woning	Bedum	De Marne	Eemsmond	Winsum
Niet-woning eigenaar winkel	€ 1.006,52	€ 1.262,50	€ 1.311,77	€ 992,87
Niet-woning gebruiker winkel	€ 572,96	€ 751,39	€ 1.078,90	€ 585,04
Niet-woning eigenaar agrarisch	€ 1.220,31	€ 1.507,83	€ 1.629,90	€ 1.204,60
Niet-woning gebruiker agrarisch	€ 727,92	€ 954,62	€ 1.335,10	€ 743,27

Tabel 37

Lastendruk niet-woningen voor winkels met een WOZ-waarde van € 281.000 en agrarische objecten met een WOZ-waarde van € 357.000 na harmonisatie

Lastendruk o.b.v. gewogen percentages				
Totale geharmoniseerde lastendruk niet-woning	Bedum	De Marne	Eemsmond	Winsum
Niet-woning eigenaar winkel	€ 1.336,42	€ 1.336,42	€ 1.336,42	€ 1.336,42
Niet-woning gebruiker winkel	€ 754,47	€ 754,47	€ 754,47	€ 754,47
Niet-woning eigenaar agrarisch	€ 1.626,93	€ 1.626,93	€ 1.626,93	€ 1.626,93
Niet-woning gebruiker agrarisch	€ 958,52	€ 958,52	€ 958,52	€ 958,52

Tabel 38

Verschillen in bedrag

Verschil in tarief	Bedum	De Marne	Eemsmond	Winsum
Niet-woning eigenaar winkel	€ 329,89	€ 73,92	€ 24,65	€ 343,55
Niet-woning gebruiker winkel	€ 181,51	€ 3,07	€ -324,43	€ 169,43
Totaal niet-woning winkel	€ 511,40	€ 76,99	€ -299,78	€ 512,98
Niet-woning eigenaar agrarisch	€ 406,62	€ 119,10	€ -2,97	€ 422,33
Niet-woning gebruiker agrarisch	€ 230,60	€ 3,91	€ -376,57	€ 215,25
Totaal niet-woning agrarisch	€ 637,22	€ 123,01	€ -379,55	€ 637,58

Tabel 39

Verschillen in percentage

Vershil in percentage t.o.v. huidige tarieven	Bedum	De Marne	Eemsmond	Winsum
Niet-woning eigenaar winkel	33%	6%	2%	35%
Niet-woning gebruiker winkel	32%	0%	-30%	29%
Totaal niet-woning winkel	32%	4%	-13%	33%
Niet-woning eigenaar agrarisch	33%	8%	0%	35%
Niet-woning gebruiker agrarisch	32%	0%	-28%	29%
Totaal niet-woning agrarisch	33%	5%	-13%	33%

7.4 OVERIGE FACTOREN DIE DE LASTEN KUNNEN BEÏNVLOEDEN

Buiten de scope van dit onderzoek zijn er een aantal factoren die uiteindelijk ook de belastingtarieven kunnen beïnvloeden. Dit zijn bijvoorbeeld:

- Keuzes ten aanzien van de inzet van algemene reserves;
- Voor zowel de rioolheffing als de afvalstoffenheffing de harmonisatie van de afschrijvingsmethode, afschrijvingstermijnen, gehanteerde rentepercentages, de verschillende berekeningen van de overhead, het wel/niet opnemen van (delen van) kosten als bijv. straatvegen, onkruidbestrijding, baggeren in de kosten van de riolering.
- De keuzes die samenhangen met de kwaliteit (luxe) van de dienstverlening. Het wekelijks legen van alle containers is duurder dan een tweewekelijks frequentie.

In de berekeningen is met bovenstaande keuzes geen rekening gehouden.

De hoge huidige OZB-tarieven en het grote volume aan WOZ-waarden voor niet-woningen in Eemshaven veroorzaakt de grootste lastendrukverschuivingen. Door de harmonisatie van de rioolheffing, het niet harmoniseren van de afvalstoffenheffing per 1-1-2019 en het op kostendekkend niveau brengen van de afvalstoffenheffing in Eemshaven ten gunste van de OZB voor woningen in Eemshaven worden deze grote verschuivingen in de lasten voor woningen gedempt. Verdere demping van de effecten kan door het toepassen van tariefsverlagingen met als nadeel dat dan de opbrengsten niet worden gehaald. Het anticiperen op substantiële areaaluitbreiding in de haven van Eemshaven in de komende jaren zou ingezet kunnen worden voor dekking van deze lagere inkomsten. Echter, de mogelijk lagere WOZ-waarden en de daarmee samenhangende lagere opbrengsten van de energiecentrales voor de komende jaren zijn een financieel risico. Eventuele overige maatregelen om lasten te beïnvloeden moeten worden gezocht buiten de belastingverordeningen.

8 BIJLAGE: VERGELIJKING MET GEMEENTEN IN DE PROVINCIE GRONINGEN

Tabel 36

Overzicht gemeenten Groningen in relatie tot geharmoniseerde tarieven

Gemeentenaam	Tarief woningen	Tarief eigenaar niet-woning	Tarief gebruiker niet-woning	Gemiddelde betaalde ozb woningen		Eénpersoonshuis houden	Meerpersoonshuis houden		Eénpersoonshuis houden	Meerpersoonshuis houden
	OZB %	OZB %	OZB %	euro		afvalstoffen-heffing	afvalstoffen-heffing		riool-heffing	riool-heffing
Appingedam	0,2554	0,4087	0,3393	354		242	267		239	239
Bedum	0,1719	0,2813	0,2039	310		224	224		216	216
De Marne	0,2028	0,3228	0,2674	282		187	244		355	355
Delfzijl	0,2105	0,4692	0,3941	260		209	264		257	257
Eemsmond	0,2455	0,4186	0,3371	357		82	154		271	271
Groningen	0,1618	0,4931	0,3979	271		236	333		151	151
Grootegast	0,1304	0,2391	0,1889	261		164	205		246	246
Haren	0,1670	0,2570	0,2060	485		155	213		262	262
Leek	0,1666	0,2337	0,1732	324		209	297		233	233
Loppersum	0,1856	0,2223	0,1746	274		196	255		346	346
Marum	0,1216	0,2284	0,1876	270		217	303		243	243
Midden-Groningen				nnb		210	263		190	190
Oldambt	0,2525	0,4674	0,3629	344		193	225		242	242
Pekela	0,2310	0,4639	0,2584	294		181	256		189	189
Stadskanaal	0,1798	0,3600	0,3013	266		167	208		185	185
Ten Boer	0,1834	0,3590	0,2695	322		248	248		293	293
Veendam	0,2279	0,3584	0,2511	321		214	267		87	87
Westerwolde	0,1755	0,2200	0,1405	302		209	229		300	300
Winsum	0,2112	0,2786	0,2082	356		184	248		210	210
Zuidhorn	0,1616	0,2560	0,1984	316		176	243		163	163
Gemiddelde	0,1917	0,3336	0,2558	314		195	247		234	234
Geharmoniseerd										
Bedum										
obv huidige %	0,2117	0,3823	0,2685	310		224	224		216	216
obv geharmoniseerde % en 100% kostendekking afval										
Eemsmond	0,1737	0,3823	0,2685	313		224	224		262	262
De Marne										
obv huidige %	0,2117	0,3823	0,2685	282		238	238		355	355
obv geharmoniseerde % en 100% kostendekking afval										
Eemsmond	0,1737	0,3823	0,2685	242		238	238		262	262
Eemsmond										
obv huidige %	0,2117	0,3823	0,2685	356		82	154		136	136
obv geharmoniseerde % en 100% kostendekking afval										
Eemsmond	0,1737	0,3823	0,2685	252		259	331		262	262
Winsum										
obv huidige %	0,2117	0,3823	0,2685	357		220	220		210	210
obv geharmoniseerde % en 100% kostendekking afval										
Eemsmond	0,1737	0,3823	0,2685	294		220	220		262	262